

НАВУКА
БЕЛАРУСКАЯ ШКОЛА
ФІЗІКАЎ-ТЭАРЭТЫКАЎ

2 стар.

МІЖНАРОДНАЯ ПАНАРАМА:
ІНТЭГРАЦЫЙНЫЯ ПРАЦЭСЫ
З РАСІЯЙ ПАГЛЫБЛЯЮЦА;
СУСТРЭЧЫ Паўла ЛАТУШКІ З БЕЛАРУСАМІ
ВЕЛАСТОЧЧЫНЫ...

5 стар.

КАНТАКТЫ І ДЫЯЛОГІ

9-10 стар.

ГОСЦЬ
МІНЧАНКА Юлія
ЛАСКАРЖЭЎСКАЯ — "ПЕРШАЯ
ВІЦЭ-ПАНІ УКРАЇНА-ОПЕН"

6 стар.

ВЕСТКІ З СУПОЛАК: УКРАЇНА, РАСІЯ, ЛІТВА

12 стар.

АНОНС

СЛУХАЙЦЕ БЕЛАРУСКАЕ РАДЫЁ

16 стар.

ПЕРСОНА

АХОЎНИЦА НАРОДНАЙ ПЕСНІ

8 стар.

ЗАХАВАЙ ТРАДЫЦЫЮ

СТРАВЫ НА МАСЛЕНІЦУ

16 стар.

АГУЛЬНАЯ БЕЛАРУСКАЯ ГАЗЕТА

РАСПАЎСЮДЖВАЕЦЦА Ў 48 КРАЇНАХ

Голас Радзімы

Штотыднёвая газета для суайчыннікаў за межамі Беларусі

Выдаецца з 6 красавіка 1955 года

5-12 лютага 2004 года, № 6-7 (2875)

Цана 350 рублёў

E-mail: golas_radzimy@tut.by

афіцыйна

армія

спорт

У Беларусі
з 16 прагнозных
паказчыкаў
сацыяльна-
эканамічнага
развіцця за 2003 год
выкананы 14

З 16 прагнозных паказчыкаў сацыяльна-эканамічнага развіцця Беларусі ў 2003 годзе выкананы 14. Галоўным вынікам работы народнай гаспадаркі стаў якасны рост эканомікі. Аб гэтым заявіў прэм'ер-міністр Сяргей Сідорскі на пасяджэнні Савета Міністраў.

Ён адзначыў, што прырост валавога ўнутранага прадукту ў мінулым годзе склаў 6,8 працэнта, гэта на 0,3 працэнта вышэй за ўстаноўлены прагноз. Умацавалася станоўчая дынаміка росту вытворчасці ў прамысловасці, у прыцягненні інвестыцый. Дасягнуты ўстаноўленыя параметры росту вытворчасці ў сельскай гаспадарцы, уключаючы раслінаводства.

Сяргей Сідорскі падкрэсліў, што знізілася колькасць стратных прадпрыемстваў з 41 працэнта ў пачатку 2003 года да 33 працэнтаў у канцы. Складскія запасы скараціліся да ўзроўню 59 працэнтаў. Прэм'ер-міністр таксама адзначыў, што за 2003 год у краіне былі самы нізкі за апошнія 10 гадоў узровень інфляцыі. Яго сярэднямесячнае значэнне склала 1,9 працэнта, па годзе — 25,4 працэнта. Разам з тым, загнаць інфляцыю ў плануемыя рамкі не ўдалося, паколькі па прагнозу яе ўзровень не павінен быў перавысіць 24 працэнт. Сярэдняя заробатная плата ў 2003 годзе склала 245 тысяч рублёў, што на 31 працэнт больш, чым у папярэднім годзе. Аднак параметры росту рэальных грашовых даходаў не выкананы. Яны склалі 103 працэнта замест 106-106,5 працэнта па прагнозу.

Вызначаючы задачы на 2004 год, кіраўнік урада адзначыў, што трэба засяродзіць асноўную ўвагу на недахопах, якія не ўдалося пераадолець. Сяргей Сідорскі падкрэсліў, што ёсць усе падставы для выканання пастаўленай задачы: павялічыць у 2004 годзе ў параўнанні з 2003 годам аб'ёмы ВУП і прамысловай прадукцыі на 9-10 працэнтаў.

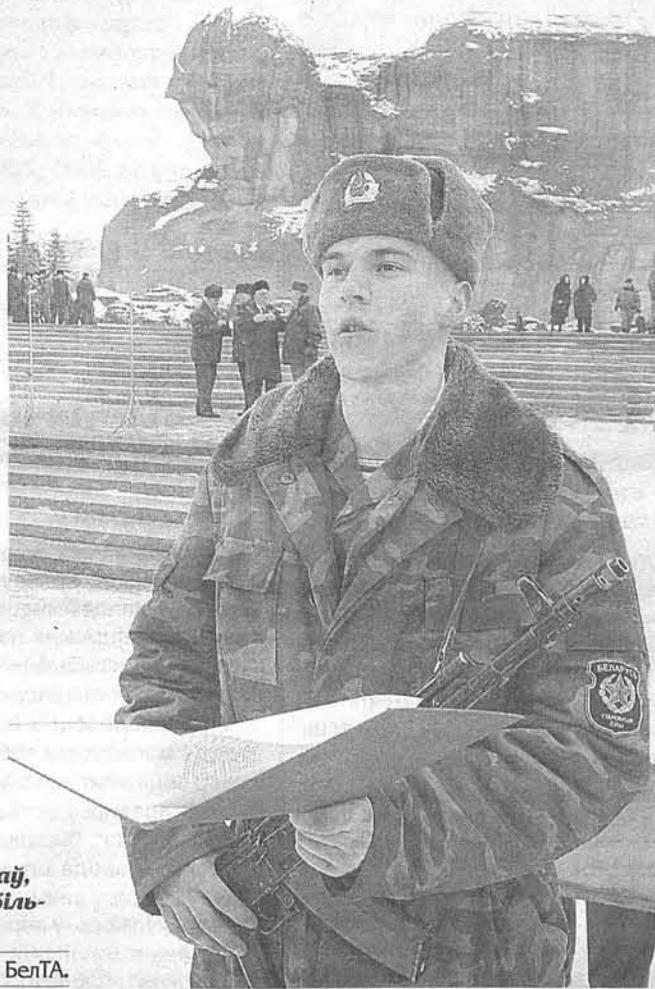
Лілія КРАПІВІНА, БелТА.

ПРЫСЯГА Ў

Б
Р
Э
С
Ц
Е

Клятву на вернасць Радзіме і народу далі на свяшчэннай зямлі мемарыяльнага комплексу "Брэсцкая крэпасць-герой" 600 воінаў-навабранцаў часцей Брэсцкага гарнізона. НА ЗДЫМКУ: прысягу прымае радавы Аляксандр САМСОНАЎ, жыхар Калінкавічаў, які праходзіць службу ў 38-й асобнай мабільнай брыгадзе.

Фота Рамана КАБЯКА, БелТА.

аўтограф

"Песняры" заўсёды сучасныя

У Мінску адбыўся канцэрт памяці народнага артыста Беларусі, стваральніка і кіраўніка ан-

самбля "Песняры" Уладзіміра Мулявіна. Вялікі музыкант, спявак, кампазітар, ён вывучаў і глыбока ведаў народную песенную творчасць, захоўваў і ўзбагачаў яе лепшыя традыцыі. Стыль і творчую накіраванасць ансамбля "Песняры", вядомага ва ўсім свеце, вызначаюць шматлікія апрацоўкі беларускіх народных песень, баладнасць, распеўнасць і шчырасць эмацыянальнага тону. Зараз ансамбль, у склад якога ўвайшло 5 новых маладых музыкантаў (замест тых артыстаў, што пакінулі калектыў паўгода назад), падрыхтаваў новую канцэртную праграму і выступіў з

ёю ўпершыню ў дзень памяці Уладзіміра Мулявіна, прадэманстраваўшы сваё імкненне захоўваць яго спадчыну. Гледачы цёпла прынялі адноўленыя самыя папулярныя песні "Песняроў", а таксама новыя, якія піша для ансамбля яго цяперашні кіраўнік Вячаслаў Шарапаў.

Артыст Дзяржаўнага аркестра пад кіраўніцтвам Міхаіла Фінберга Мікалай Скорыкаў, дуэт "Аляксандра і Канстанцін", гітарыст-віртуоз Уладзімір Ткачэнка, ансамбль "Бяседа", сябар і падзвіжнік Уладзіміра Мулявіна піяніст вышэйшага ўзроўню і непараўнальнага таленту Аркадзь Эскін бралі ўдзел у гэтым канцэрце. Успамінамі падзяліўся і выканаў разам з ансамблем свае песні народны артыст Рэспублікі Беларусь кампазітар Ігар Лучанок, якога звязвалі з Мулявіным доўгія гады творчага супрацоўніцтва і сяброўства.

— Заканчэнне на 11-й стар. —

Тэнісная сенсацыя!

Майстры вялікай ракеткі Беларусі ўпісалі яшчэ адну яркую старонку ў гісторыю сусветнага спорту, атрымаўшы перамогу ў 1/8 фіналу Кубка Дэвіса над зборнай Расіі з лікам 3:2.

Наша краіна доўга ішла да таго, каб прабіцца ў лік 16 мацнейшых каманд праз занальныя спаборніцтвы ў Еўра-Афрыканскай групе. І толькі ў мінулым годзе, атрымаўшы перамогу над камандай Германіі на яе корце, беларускія тэнісісты ўвайшлі ў элітную групу. І першая ж спроба замацавацца ў ёй прынесла небывалы поспех нашай зборнай, якую ўзначальвае Сяргей Цяцерын.

Яшчэ да пачатку матча спецыялісты лічылі шансы каманд роўнымі, хоць па рэйтынгу расіяне перасягалі беларусаў. Усе чатыры расійскія ігракі — Марат Сафін, Мікалай Давыдзенка, Міхаіл Южны і Ігар Андрэеў — уваходзяць у рэйтынгавую сотню.

— Заканчэнне на 3-й стар. —

АНОНС

"Еўрабачанне-2004". Выбар зроблены

У Беларусі завяршыўся адбор кандыдатаў, якія будуць прадстаўляць нашу краіну сёлета ў Стамбуле на Міжнародным фестывалі "Еўрабачанне-2004".

Народ зрабіў, бадай, самы вартасны выбар з многіх дзесяткаў прэтэндэнтаў — барысаўскі дуэт "Аляксандра і Канстанцін".

На іх рахунку ўжо два альбомы. Пра "Сойку" мы пісалі крыху раней, а цяпер нагадаем пра пачатак іх творчасці.

Працяг тэмы на 8-й стар.

Падпіска-2004.

Будзем разам!

Шаноўныя чытачы «Голасу Радзімы»! Каб наша сувязь не спынілася, раім паклапаціцца аб падпісцы. Нагадваем, што «ГР» уключаны ў падпісныя каталогі БЕЛАРУСІ, ЛІТВЫ, УКРАЇНЫ, РАСІІ.

У іншых краінах лепш аплаціць атрыманне газеты чэкам, даслаўшы яго ў рэдакцыю. Кошт гадовага комплекта для краін Еўропы — 50, ЗША, Аўстраліі, Аргенціны і іншых краін далёкага замежжа — 60 еўра.

актуальна

Выкананне бюджэту 2004 года дасць магчымасць значна павысіць зароботную плату

Пры выкананні бюджэту ў 2004 годзе трэба зрабіць усё неабходнае, каб людзі рэальна адчулі павышэнне зароботнай платы. Для гэтага даходная і расходная часткі бюджэту па-

вінны быць абавязкова выкананы. Аб гэтым заявіў прэм'ер-міністр Беларусі Сяргей Сідорскі, выступаючы на пасяджэнні калегіі Міністэрства фінансаў, дзе падводзіліся вынікі

работы па выкананні бюджэту ў 2003 годзе і ставіліся задачы па рэалізацыі бюджэту 2004 года.

На 2004 год пастаўлена задача забяспечыць зароботную плату ў бюджэтнай сферы на ўзроўні 175 долараў.

Льлія КРАПІВІНА, БелТА.

спадчына

Аднаўленне Нясвіжскага палаца завершыцца ў 2006 годзе

фота БелТА

навука

Беларуская плеяда фізікаў-тэарэтыкаў

Кафедра тэарэтычнай фізікі Белдзяржуніверсітэта адзначыла 65-годдзе з дня заснавання і 50-годдзе абароны першай доктарскай дысертацыі па тэарэтычнай фізіцы ў Беларусі.

У пасяджэнні прынялі ўдзел вядучыя фізікі-тэарэтыкі краіны, акадэмікі Нацыянальнай акадэміі навук, знакамітыя выпускнікі фізфака. На ўрачыстасці быў адзначаны ўклад вучоных БДУ ў галіне тэарэтычнай фізікі. Кафедра тэарэтычнай фізікі была арганізавана ў 1938 годзе па ініцыятыве Фёдара Фёдарова, сына вядомага беларускага пісьменніка Янкі Маўра. Фізік-тэарэтык, доктар фізіка-матэматычных навук, прафесар, акадэмік НАН Рэспублікі Беларусь, Герой Сацыялістычнай Працы, лаўрэат Дзяржаўных прэмій СССР і БССР Ф.Фёдарав (1911-1994) узначальваў кафедру на працягу 25 гадоў, працаваў тут да апошняга дня жыцця.

Работа кафедры ў многім вызначыла развіццё тэарэтычнай фізікі ў Беларусі. Тут падрыхтавана звыш 80 кандыдатаў навук. Больш як 20 кандыдатаў навук — прадстаўнікі замежных дзяржаў. Кафедра ганарыцца сваімі выпускнікамі. Сярод іх члены-карэспандэнты Нацыянальнай акадэміі навук Андрэй Богуш і Леў Тамільчык, дырэктар Нацыянальнага навукова-вучэбнага цэнтра фізікі часціц і высокіх энергій Мікалай Шумейка, прарэктар міжгаліновага інстытута павышэння кваліфікацыі па новых накірунках тэхнікі і тэхналогіі Мікалай Пятроў, загадчык лабараторыі нелінейнай акустыкі Масачусецкага тэхналагічнага інстытута Злучаных Штатаў Амерыкі Леў Перальман.

Супрацоўнікі кафедры маюць цесныя сувязі як з універсітэтамі Беларусі, так і з універсітэтамі Масквы, Санкт-Пецярбурга, Навасібірска, Львова, з навуковымі цэнтрамі Германіі, Фінляндыі, Швейцарыі. Выкладчыкі кафедры

ўдзельнічаюць у правядзенні сумесных даследаванняў з вучонымі Йенскага ўніверсітэта (Германія) і супрацоўнікамі кафедры тэарэтычнай фізікі Вільнюскага педагагічнага ўніверсітэта (Літва). Сярод прафесараў кафедры ёсць члены Нью-Йоркскай акадэміі навук, Амерыканскага аптычнага таварыства, карэспандэнты Міжнароднага радыёфізічнага саюза URSI.

Тэматыка навуковых даследаванняў супрацоўнікаў кафедры тэарэтычнай фізікі ахоплівае многія раздзелы сучаснай оптыкі, акустыкі, радыёфізікі, квантавай фізікі, фізікі элементарных часціц і высокіх энергій, гравітацыі, астрафізікі і касмалогіі. У сярэднім супрацоўнікі кафедры разам з аспірантамі і студэнтамі старшых курсаў публікуюць у год каля 50 навуковых артыкулаў у вядучых часопісах свету.

Вынікі даследаванняў вучоных кафедры атрымалі сусветнае прызнанне.

Прафесар А.Мінкевіч плённа працуе ў сферы ранняй стадыі эвалюцыі Сусвету. Прафесары В.Барышэўскі і І.Феранчук адкрылі новы спосаб атрымання рэнтгенаўскага выпраменьвання з частатой, якая перастройваецца. На новы тып рэнтгенаўскай крыніцы атрыманы патэнт.

Цыкл навуковых работ "Квантавая электрадынаміка працэсаў у асяроддзях: квантавая і ядзерная оптыка" (В.Г.Барышэўскі, І.Д.Феранчук, С.Я.Кілін, В.В.Ціхаміраў, Э.А.Рудак, В.Б.Берастаў) адзначаны Дзяржаўнай прэміяй Рэспублікі Беларусь у галіне навукі і тэхнікі за 2003 год.

Барыс ЖУКАЎ.

На рэстаўрацыю Нясвіжскага палаца плануецца выдаткаваць 65 мільярдаў рублёў.

Нясвіжскі палац будзе здадзены ў эксплуатацыю ў 2006 годзе. 20 студзеня ў Нясвіжы прайшло першае пасяджэнне рабочага штаба з удзелам усіх зацікаўленых бакоў. А напярэдадні сітуацыя на гэтым аб'екце абмяркоўвалася на нарадзе ў віцэ-прэм'ера Уладзіміра Драйчына. Распрацоўваецца графік рэстаўрацыйных і праектных работ у палацы. У бягучым годзе будзе асвоена 5 мільярдаў рублёў. Асноўная работа запланавана на 2005-2006 гады.

НА ЗДЫМКУ: Фарны касцёл.

толькі факт

Інвестыцыйныя праграмы Магілёўшчыны

Замежныя інвестары працягваюць цікавацца да беларускіх прадпрыемстваў.

Пра гэта заявіў журналістам прэм'ер-міністр Беларусі Сяргей Сідорскі ў Магілёўскім аблвыканкаме на пасяджэнні па выніках разгляду інвестыцыйных праграм прамысловых прадпрыемстваў. У адпаведнасці з праграмай урада ў Магілёўскай вобласці заканчваецца этап акцыяніравання буйных прадпрыемстваў: "Магілёўхімвалакна", "Белшыны", Магілёўскага завода штучных валокнаў і шэрагу іншых. Цікавацца да іх працягваюць, у першую чаргу, буйныя расійскія кампаніі "Слаўнафта", "Сібнафта", "ІТЕРА". Яны ўжо працуюць у Беларусі і гатовы да далейшага супрацоўніцтва.

Алег ФАЙНЦІКІ, БелТА.

Беларускія шэдэўры ў Трацякоўцы

Унікальную выставу рыхтуе Нацыянальны мастацкі музей для масквічоў.

Карціны з запаснікаў музея ўпершыню вывезены за межы рэспублікі і будуць выстаўлены ў Трацякоўскай галерэі ў рамках экспазіцыі "Сто шэдэўраў Нацыянальнага мастацкага музея Беларусі". Масквічы ўбачаць 15 ікон, каля 60 твораў рускіх мастакоў, а таксама творы сучасных беларускіх мастакоў, сярод якіх Міхаіл Савіцкі, Леанід Шчамялёў, Віктар Грамыка.

Выстава будзе своеасаблівым візітам у адказ мінскага музея ў Трацякоўку, якая ў мінулым годзе дэманстравала свае шэдэўры ў беларускай сталіцы.

"Мінск-Навіны".

прэзентацыя

Падручнікі ад "Вышэйшай школы"

У Грамадскім прэс-цэнтры Дома прэсы адбылася прэзентацыя кніг для вучняў старшых класаў і абітурыентаў, падрыхтаваных выдавецтвам "Вышэйшая школа".

БРИФИНГ
ПРЕСС-КОНФЕР
КРУГЛЕ СТО
ПРЕСС-ПРЕЗЕН
ПРЕСС-ВЫСТАВ
ПРЕСС-СЕМІНА

На сустрэчу з журналістамі прыйшла вялікая група вядучых супрацоўнікаў выдавецтва на чале з дырэктарам Аляксандрам Нячаем і галоўным рэдактарам Таццянай Майбародой, а таксама шэраг аўтараў прэзэнтуюемых кніг. "Вось ужо пяцьдзесят гадоў, — сказаў А.Нячай, — нязменным поспехам на кніжным рынку Беларусі карыстаюцца кнігі выдавецтва "Вышэйшая школа". Гэта і зразумела, бо выдавецтва выпускае падручнікі, вучэбныя дапаможнікі і іншую літаратуру для ўсяго спектра навучэнцаў — ад пачатковага да вышэйшага адукацыйнага ўзроўню. І што асабліва важна, "Вышэйшая школа" гарантуе поўную адпаведнасць дзяржаўным адукацыйным стандартам.

Вядома, што зараз адбываюцца змены ў сістэме праверкі ведаў вучняў агульнаадукацыйных школ, абітурыентаў. Выдавецтва адразу адраагавала на новыя патрабаванні і падрыхтавала прынцыпова новыя выданні, задача якіх — павышэнне эфектыўнасці навучання і акты-

візацыя творчай дзейнасці навучэнцаў. У прыватнасці, выпушчаны зборнікі тэстаў па розных дысцыплінах. Яны дапамогуць абітурыентам аператыўна правесці ведаў, выявіць недахопы ў асваенні матэрыялу, ліквідаваць іх пры мінімальным затратах часу. Прапануемыя курсы навучання ў выглядзе тэарэтычнага і тэставага матэрыялаў ахопліваюць разнастайныя напрамкі ў адпаведнасці са сферай зацікаўленасці вучня. Гэта падручнікі па матэматыцы, фізіцы, хіміі, біялогіі, беларускай, рускай і шэрагу замежных моў — усяго каля дваццаці кніг. Іх аўтары — вядучыя выкладчыкі вышэйшых навучальных устаноў Л.Хвядчэня, В.Старычонок, Р.Заяц, А.Г.Гусак, С.Наскоў і іншыя.

НА ЗДЫМКУ: Таццяна МАЙБАРАДА і Аляксандр НЯЧАЙ у час сустрэчы з журналістамі.

Тэкст і фота Яўгена КАЗЮЛІ.

падтрымка талентаў

Раяль нямецкай фірмы "Petrof" для светлагорскіх музыкаў

У час апошняга візіту кіраўніка дзяржавы ў Светлагорск, восенню мінулага года, выкладчыкі школы мастацтваў паскардзіліся на адсутнасць добрага канцэртнага інструмента.

Канцэртны раяль каштуе нятанна. З прэзідэнцкага фонду падтрымкі таленавітай моладзі для Светлагорскай школы мастацтваў быў выдзелены грант у памеры 60 мільёнаў рублёў. А калі стала вядома, што нямецкі раяль "Petrof" "цягне" на 80 мільёнаў — на дапамогу юным музыкантам прыйшлі Гомельскі аблвыканкам і Светлагорскі гарадскі выканаўчы камітэт. І вось зусім нядаўна ў школе мастацтваў упершыню загучаў новы раяль, а сярод выканаўцаў быў і Дзіма ДАНИЛАЎ (на здымку).

Фота Сяргея ХАЛАДЦІЛІНА, БелТА.

МІНСКІ ГАРАДСКІ ЦЭНТР НЕРУХОМАСЦІ® праводзіць аўкцыёны па продажы аб'ектаў нерухомасці ў горадзе Мінску:

- карпусоў дапаможных памяшканняў фурнітурнага завода (2.407 квадратных метраў офісных, складскіх памяшканняў, гандлёвых залаў, сталавай) у цэнтры Мінска па вуліцы Старавіленскай, 100;
- фізкультурна-аздараўленчага комплексу па вуліцы В.Харужай;
- будынка пральні (131 квадратны метр) па вуліцы Панамарэнкі, 6-а;
- прыбудовы дапаможнага корпуса УП «Аўтарамонт» (1.141 квадратны метр) па Партызанскаму праекту, 6;
- іншых будынкаў і памяшканняў, аб'ектаў незавершанага будаўніцтва.

Тэлефон для даведак: 227-04-28
Факс: 27-05-62

e-mail: m-estate@iptel.by

Місія Яна Эгелана

Мэта прыезду намесніка Генеральнага сакратара ААН Яна Эгелана ў Беларусь – азнаямленне з наступствамі катастрофы на Чарнобыльскай АЭС, сацыяльнымі стратамі ў сувязі з ёю, а таксама абмеркаванне з кіраўніцтвам краіны пытанняў, звязаных з рэалізацыяй новай рэзалюцыі Генеральнай Асамблеі ААН па ўмацаванні міжнароднага супрацоўніцтва і каардынацыі намаганняў у справе вывучэння, змякчэння і мінімізацыі наступстваў чарнобыльскай катастрофы. У ходзе візіту Ян Эгелан пабываў на тэрыторыях, якія пацярпелі ад катастрофы, у прыватнасці, наведаў Палескі радыяцыйна-экалагічны заказнік, Брагін, Ветку, Барталамееўку, пасёлак Сонечны. Намеснік Генеральнага сакратара ААН азнаёміўся з дзейнасцю Рэспубліканскага навукова-практычнага цэнтру радыяцыйнай медыцыны і экалогіі чалавека, дзе адбылося абмеркаванне стратэгіі развіцця праекта Міжнароднай даследчай і інфармацыйнай сеткі па Чарнобылю.

Адбыліся сустрэчы Яна Эгелана з прэм'ер-міністрам Беларусі Сяргеем Сідорскім, старшынёй Камітэта па праблемах наступстваў катастрофы на Чарнобыльскай АЭС пры Савеце Міністраў Рэспублікі Беларусь Уладзімірам Цалко, міністрам замежных спраў Сяргеем Мартынавым. Кіраўнік МЗС выказаў удзячнасць ААН за рэалізацыю комплекснай стратэгіі, якая мае на ўвазе не толькі гуманітарную дапамогу раёнам, але і сацыяльна-эканамічнай рэабілітацыі гэтых тэрыторый. Аб перспектывах развіцця супрацоўніцтва па пераадоленні наступстваў чарнобыльскай катастрофы ішла гутарка і на сустрэчы Яна Эгелана з міністрам па надзвычайных сітуацыях Беларусі Валерыем Астапавым. Кіраўнік беларускага МНС адзначыў, што на працягу некалькіх апошніх гадоў яго ведамства пастаянна шукала шляхі развіцця кантактаў з ААН. І ўжо сёння гэта прыносіць свае вынікі. У беларускім Прадстаўніцтве ААН намеснік Генеральнага сакратара сустрэўся з супрацоўнікамі агенцтваў сістэмы ААН, а таксама членамі няўрадавых арганізацый-партнёраў.

Па выніках візіту Яна Эгелана ў Беларусь у Нацыянальным прэс-цэнтры адбылася прэс-

канферэнцыя. "Мяне ўразіла жудаснае відовішча, якое паўстала перад маімі вачамі ў чарнобыльскім рэгіёне, — пакінутыя вёскі і гарады, якія сведчаць аб маштабах катастрофы, і людзі, якія працягваюць жыць на гэтых тэрыторыях. З другога боку, мяне ўразіў вялікі аб'ём работы, выкананы мясцовым насельніцтвам, нацыянальнымі ўладамі і грамадскімі арганізацыямі для вырашэння шэрагу сацыяльных і экалагічных праблем рэгіёна", — заявіў на прэс-канферэнцыі намеснік Генеральнага сакратара ААН. Пабываўшы на працягу некалькіх дзён у рэгіёнах трох краін, Ян Эгелан адзначыў, што беларускі народ панёс найбольшыя страты ад Чарнобыля. "Мне здаецца, усяму свету не перашкодзіла б павучыцца ў Беларусі метадыцы пераадолення складаных посткатастрафічных сітуацый. Мясцоваму насельніцтву і органам улады ўдалося ўсяліць у людзей надзею на будучыню, і ААН зробіць усё магчымае, каб гэта вера заставалася".

Ян Эгелан падкрэсліў, што праз 18 гадоў пасля аварыі на ЧАЭС можна гаварыць аб спыненні пачатковай стадыі пераадолення наступстваў катастрофы. "Мы ўваходзім у новую фазу работы, якая будзе накіравана перш за ўсё на сацыяльнае раз-

віццё забруджаных рэгіёнаў пасля аварыі. Цяпер асноўная ўвага будзе надавацца ініцыяванню розных праграм па аказанні міжнароднай падтрымкі, напрыклад, CORE ("Супрацоўніцтва для рэабілітацыі"). Я сустракаўся з прадстаўнікамі Еўрапейскага Саюза, іншых краін-донараў, гатовых прыняць удзел у гэтым працэсе. У цесным супрацоўніцтве з мясцовым кіраўніцтвам і грамадскімі арганізацыямі ААН працуе над прыцягненнем міжнароднай увагі да праблем рэгіёна і накіраваннем гэтага супрацоўніцтва ў рэчышча сацыяльнага развіцця. Пасля Беларусі я накіруюся ў Жэневу, а затым у Нью-Йорк, дзе ў мяне адбудзецца шэраг сустрэч з прадстаўнікамі краін-донараў. Я скажу ім, што свет не павінен забываць пра наступствы катастрофы, бо палляшэнне сітуацыі ў чарнобыльскім рэгіёне — наша першапачатковая задача", — адзначыў Ян Эгелан.

Барыс ЖУКАЎ.

НА ЗДЫМКУ: Яну ЭГЕЛАНУ пасля наведвання Веткаўскага музея народнай творчасці старшыня выканкама Віктар БУРАКОЎ паднёс у падарунак славыты ручнік, выраблены ў Неглюбцы.

Фота Сяргея ХАЛАДЗІЛІНА, БелТА.

Ла Страда раіць: выбірайце ў жыцці надзейныя дарогі

У студзені споўнілася 3 гады працы на Беларусі гарачай лініі праграмы Ла Страда, накіраванай на прадукцыю гандлю людзьмі. Пра маштабы з'явы можна меркаваць па наступнай лічбе: у свеце штогод да 4 мільёнаў людзей становяцца ахвярамі трафікёраў. У Беларусі прынята Дзяржаўная праграма комплексных мераў па процідзейні гандлю людзьмі і распаўсюджванні прастытуцыі. Інфармацыйна-асветніцкая праца і забеспячэнне грамадзян краіны дакладнай інфармацыяй у сферы знешняй працоўнай міграцыі з'яўляюцца важнымі яе складаючымі. Тут значную дапамогу могуць аказаць грамадскія арганізацыі.

Дзейнасць праекта Ла Страда Беларускай асацыяцыі маладых хрысціянскіх жанчын якраз скіравана на інфармаванне жанчын, якія збіраюцца ці толькі задумваюцца пра выезд за мяжу на працу ці ў якасці жонкі. Гарачая лінія пачынала сваю работу з некалькіх гадзін у тыдзень. Цяпер тэлефанаванні прымаюцца штодзённа з 9 да 21 гадзіны (тэлефон у Мінску — 245-31-67). За тры гады было атрымана больш за 4 000 зваротаў. Усе кансультацыі бясплатныя і ананімныя.

Як сцвярджаюць у асацыяцыі, найбольш папулярнымі ў сэнсе наведвання і працы для беларускіх жанчын з'яўляюцца такія краіны, як Германія, ЗША, Кіпр. Усяго геаграфія выезду ўключае 49 краін, у тым ліку экзатычныя — Буркіна-Фасо, Малі, Перу. Большасць жанчын, якія звяртаюцца на гарачую лінію, цікавяцца пытаннямі працаўладкавання. Значная частка зваротаў — ад жанчын, якія збіраюцца заключыць ці скасаваць шлюб з іншаземцам. Іх цікавяць правы жонкі і дзяцей у міжнародных шлюбах. На гарачую лінію звяртаюцца таксама ахвяры гандлю людзьмі і іх сваякі. Ла Страда ў Беларусі атрымлівае звароты і з-за мяжы. Некалькім жанчынам дапамаглі ў вяртанні дадому. У кожным выпадку аказваецца неабходная падтрымка — у тым ліку псіхалагічнай, медыцынскай і юрыдычнай кансультацыі.

Але галоўная мэта дзейнасці арганізацыі — прадукцыя з'яўленне ахвяр гандлю людзьмі. Да прыкладу, у межах праграмы Ла Страда было праведзена шмат асветніцкіх мерапрыемстваў, у тым ліку семінараў для прадстаўнікоў сродкаў масавай інфармацыі. Летась жыхары Беларусі,

Малдовы, Украіны маглі паглядзець спектакль "Сёмая кафана", які расказваў пра цяжкі лёс жанчын, што выехалі на працу за мяжу і трапілі ў секс-бізнес. Гэты спектакль стаў не толькі рэквімам усім ахвярам трафікёраў, але і папярэджаннем тым, хто можа стаць імі. Ірына Альхоўка, кіраўнік Беларускай асацыяцыі маладых хрысціянскіх жанчын, падкрэслівае, што не варта баяцца вандраваць па свеце ці выходзіць замуж за іншаземца. Трэба толькі дакладна ведаць свае правы, а рашэнні нахонт выезду на працу ці замуж прымаць уважліва. Ма навіта на такое стаўленне да свайго жыцця скіраваны парады гарачай лініі і работа праекта ў цэлым.

Дзейнасць гарачай лініі была б немагчымай без падтрымкі донараў — Праграмы развіцця ААН і Еўрапейскай Камісіі, Міжнароднай арганізацыі па міграцыі, АБСЕ і іншых.

Да 3-годдзя працы гарачай лініі Ла Страда праводзіць юбілейную акцыю. Кожны, хто звярнуўся па кансультацыю да 8 лютага, атрымаў фірменную друкаваную прадукцыю — насценныя і кішэнныя календары. І яшчэ для аматараў добрага кіно паказалі фільм Ф.Феліні "La Strada", што ў перакладзе азначае "дарога". Калісьці гэтая карціна, якая ў 1957 годзе атрымала "Оскара", натхніла людзей на стварэнне міжнароднай арганізацыі Ла Страда. Хоць у стужцы не ідзе гаворка пра трафік, але расказваецца пра лёс дзяўчыны, якую маці прадае маладзёму, а тата перадае яе ў рабства за талерку макарон. Далей для яе пачынаецца цяжкая дарога, на працягу якой трэба захаваць сваю душу.

Алена СПАСЮК.

Першая скрыпка інтэрнацыянальнага аркестра — Люба Саладухіна

Гісторыя гэтай паездкі юных гродзенскіх музыкантаў у горад-пабрацім Лімож пачалася з факса, дасланага ў Гродна дырэктарам кансерваторыі Ліможа Аленам Вуэрпі. У ім паведманьня мэрый гэтага горада: запрасіць у гасці музыкантаў з чатырох гарадоў-пабрацімаў розных краін, каб скласці з іх малы сімфанічны аркестр і сыграць перад публікай канцэрт.

Хто можа адмовіцца ад такой прывабнай прапановы? У Гродзенскім дзяржаўным музычным вучылішчы, куда трапіў факс з Францыі, на запрашэнне Алена Вуэрпі адказалі згодой, пасля чаго абодва бакі прыступілі да канкрэтных перагавораў.

У выніку гродзенцы прапанавалі зводнаму аркестру выканаць "Дывертысмент" беларускага арыстакрата і кампазітара XVIII стагоддзя Мацея Радзівіла — твор, з гадамі забыты і яшчэ нядаўна амаль неведомы шырокай публі-

цы, але вернуты да жыцця ў апошнія гады (сёння ён уваходзіць у рэпертуар Гродзенскай капэлы). У склад жа аркестра папрасілі ўключыць скрыпачоў і віяланчэлістаў, лічачы, што наша школа выканаўцаў на струнных інструментах годна прадставіць Беларусь за мяжой. У групу будучых аркестрантаў увайшлі студэнты гродзенскага філіяла Беларускай акадэміі музыкі Інеса Ульзінівіч, Рэната Серафінівіч і Аляксей Філін, навучэнцы Аляксандра Лысенка, Любоў Гардзей, Аляксандр

ра Палішчук і вучаніца дзіцячай музычнай школы №1 Люба Саладухіна. Паколькі амаль усе аказаліся выхаванцамі выкладчыка Віктара Гільдзюка, кожны з іх прыступіў да падрыхтоўкі сваіх партый пад кіраўніцтвам вопытнага педагога.

У прызначаны дзень група гродзенскіх музыкантаў упакавала канцэртныя касцюмы і інструменты, села ў мікрааўтобус і накіравалася ў Лімож.

Дарэчы, не зусім напасткі ў Лімож. Паколькі шлях да французскага горада няблізкі і праходзіць практычна праз другі горад-пабрацім Гродна — германскі Міндэн, Аляксей Саладухін загадзя звязваўся з кіраўнікамі дзвюх грамадскіх арганізацый, якія падтрымліваюць цесныя сувязі з Гроднам, — "Гефіс"

і таварыствам нямецкаўсходне-еўрапейскіх сувязей у галіне культуры і абмену моладдзю і студэнтамі. Нямецкія сябры з задавальненнем запрасілі падарожнікаў зазірнуць па дарозе ў Міндэн і, карыстаючыся выпадкам, прапанававалі выступіць з канцэртамі. Тым больш, што падстава была: дванаццацігоддзе партнёрскіх сувязей паміж Гроднам і Міндэнам.

Калі, пасляхова пераадолеўшы амаль 2,5 тысячы кіламетраў, падарожнікі прыбылі ў Лімож, іх там ужо чакалі. У кансерваторыі сабраліся ўсе, хто павінен быў скласці інтэрнацыянальны аркестр: музыканты з гарадоў-пабрацімаў Ліможа — нямецкага Фюрца, амерыканскага Шарлота, чэшскага Пльзена, беларускага Гродна.

А назаўтра, пасля кароткай экскурсіі па горадзе, адбылася першая рэпетыцыя аркестра. Ужо тады беларускія музыканты сыгралі так, што ўсім стала ясна: рэпутацыя нашай сістэмы адукацыі застаецца на вышыні. Пятнацігадовая гродзенка Люба Саладухіна па праву заняла месца першай

скрыпкі. А дырыжор аркестра Ален Вуэрпі неаднойчы з адабрэннем гаварыў аб узроўні ігры нашых выканаўцаў. Гродзенцы зацікавілі яго настолькі, што дырэктар кансерваторыі Ліможа выказаў жаданне асабіста наведаць Беларусь, каб пазнаёміцца з нацыянальнай школай музычнай адукацыі, якая дае такія высокія вынікі.

Да дня прэм'еры высветлілася, што жадаючыя пачуць музыку ў выкананні міжнароднага аркестра больш, чым чакалася. Давялося назначыць два канцэрты на адзін вечар, і абодва разы зала была запоўнена.

Публіка не ўтойвала захаплення ад сюрпрызу, якім стаў для меламанаў Ліможа незвычайны канцэрт.

Дырэктар музычнага вучылішча Аляксей Саладухін спадзяецца на працяг творчых сустрэч. Магчыма, і мы ў Гродне ў наступным годзе пачнем незвычайны маладзёжны аркестр?

Лілія НАВІЦКАЯ.

СТАСУНКІ

Сустрэча з кіраўніком офіса АБСЕ ў Мінску

Адбылася сустрэча намесніка міністра замежных спраў Рэспублікі Беларусь Аляксандра Сычова з кіраўніком офіса АБСЕ ў Мінску Эберхардам Хайкенам.

А.Сычоў праінфармаваў Э.Хайкена аб тым, што беларускі бок даў згоду на чарговае прадаўжэнне тэрміну кантракта кіраўніка офіса на шэсць месяцаў да 30 чэрвеня 2004 года. Прымаючы гэта рашэнне, беларускі бок зыходзіў са станоўчай ацэнкі канструктыўнасці супрацоўніцтва з офісам АБСЕ ў 2003 годзе і неабходнасці такога ж узаемадзеяння па ўсіх накірунках работы офіса ў 2004 годзе.

Беларускім бокам было асоба падкрэслена, што залогам паспяховай дзейнасці офіса АБСЕ ў Мінску ў 2004 годзе з'яўляецца дакладнае выкананне палажэнняў яго мандата. Намеснік міністра выказаў надзею, што офіс АБСЕ ў сваёй рабоце будзе ўлічваць палажэнні Інтэрпрэтуўчай заявы беларускай дэлегацыі да рашэння Пастаяннага савета АБСЕ аб прадаўжэнні мандата офіса АБСЕ ў Мінску да 31 снежня 2004 года.

У ходзе сустрэчы бакі абмеркавалі таксама некаторыя пытанні супрацоўніцтва паміж урадам Беларусі і офісам АБСЕ ў Мінску.

Адукацыйныя праекты

Адбылася сустрэча Надзвычайнага і Паўнамоцнага Пасла Рэспублікі Беларусь у Рэспубліцы Малдова Васіля Саковіча з рэктарам Малдаўскага дзяржаўнага ўніверсітэта Георгіем Руснаком.

У ходзе сустрэчы бакі абмеркавалі стан, узровень і перспектывы беларуска-малдаўскіх адносін у сферы навукі і адукацыі. Суб'ектны канстатавалі, што ў апошні назіраецца імклівы рост колькасці двухбаковых кантактаў паміж ВНУ, якія характарызуюцца заключэннем дагавораў і пагадненняў аб супрацоўніцтве. Актыўны характар сувязей паміж ВНУ садзейнічаў пачатку распрацоўкі праекта Працола аб супрацоўніцтве міністэрстваў адукацыі.

Было адзначана, што на працягу многіх гадоў традыцыйна развіваецца актыўнае супрацоўніцтва паміж выкладчыкамі і студэнтамі вядучых навучальных устаноў Беларусі і Малдовы — Беларускім дзяржаўным універсітэтам і Малдаўскім дзяржаўным універсітэтам.

КАНФЕРЭНЦЫЯ

Абмеркаваныя праблемы еўрарэгіёнаў "Азёрны край" і "Пскоў-Лівонія"

Генеральны консул Рэспублікі Беларусь у Даўгаўпілсе Генадзь Ахрамовіч прыняў удзел у міжнароднай канферэнцыі па трансгранічнаму супрацоўніцтву ў рамках еўрарэгіёнаў "Азёрны край" і "Пскоў-Лівонія", якая праходзіла ў латвійскім горадзе Балва.

Удзельнікі канферэнцыі абмеркавалі стан і перспектывы развіцця трансгранічнага супрацоўніцтва, ролю мясцовых і цэнтральных органаў дзяржаўнага кіравання ў рэалізацыі сумесных праектаў, патрабаванні да распрацоўкі праектаў для атрымання фінансавання са структурных фондаў ЕС, будучае ўзаемадзеянне ў рамках укаранення праграмы ІНТЭРРЭГ, магчымасці частковай фінансавай падтрымкі

БЕЛАРУСЬ-РАСІЯ

Інтэграцыйныя працэсы паглыбляюцца

У Мінску адбылося чарговае пасяджэнне сумеснай калегіі Міністэрстваў замежных спраў Беларусі і Расіі, прысвечанае развіццю двухбаковых адносін і паглыбленню інтэграцыйных працэсаў паміж нашымі краінамі.

КАМЕНТАРЫІ ДА ВЫНІКАЎ СУМЕСНАГА ПАСЯДЖЭННЯ КАЛЕГІІ МЗС БЕЛАРУСІ І КАЛЕГІІ МЗС РАСІІ

Сяргей МАРТЫНАЎ, міністр замежных спраў Беларусі:

— У ходзе пасяджэння былі разгледжаны пытанні ўзаемадзеяння нашых краін у кантэксце пашырэння Еўрапейскага саюза, а таксама Праграма ўзгодненых дзеянняў у сферы знешняй палітыкі на 2004–2005 гады. Гэты дакумент, як і План кансультацый двух міністэрстваў, які мы падпісалі, зацверджаны і будуць прадстаўлены на разгляд Саюзага ўрада і затым Вышэйшага дзяржаўнага савета.

Гаворачы па сутнасці абмеркавання, хацеў бы адзначыць: мы прыйшлі да высновы, што перад абодвума бакамі стаяць сур'ёзныя задачы як у сферы ўзаемадзеяння ў рамках Саюзнай дзяржавы, так і ў сферы ўзаемадзеяння са знешнім светам. У прыватнасці, пашырэнне Еўрапейскага саюза ставіць новыя праблемы перад нашымі краінамі, у сувязі з чым неабходна пашырыць узаемадзеянне. У Праграму ўзгодненых дзеянняў (і гэта ў пэўнай ступені навацыя) увайшоў новы раздзел аб ўзаемадзеянні ў гэтым накірунку. У асноўным мы адзначылі высокую інтэнсіўнасць кантактаў двух міністэрстваў як на ўзроўні кіраўніцтва, так і на рабочым узроўні і дамовіліся, што гэта практыка будзе працягвацца.

Ігар ІВАНОЎ, міністр замежных спраў Расіі:

— Я хацеў бы падкрэсліць, што гэта трэцяе наша сумеснае пасяджэнне. Кіраўнікі нашых дзяржаў адзначалі, што супрацоўніцтва Расіі і Беларусі на міжнароднай арэне павінна весціся ў інтарэсах двух бакоў, таму не выпадкова мы цяпер скаардынавалі маштабную праграму далейшага ўзаемадзеяння. Яна тычыцца самых розных сфер, пачынаючы з нашага ўзаемадзеяння ў Арганізацыі Аб'яднаных Нацый. Гэта наш сумесны ўдзел у намаганнях міжнароднай супольнасці ў барацьбе з тэрарызмам, арганізаванай злачыннасцю, іншымі пагрозамі і выклікамі сучаснасці.

Адным словам, каардынацыя ўдасканалваецца. Упэўнены, што рэалізацыя ўсіх акрэсленых планаў будзе садзейнічаць умацаванню ўзаемадзеяння дзвюх краін на міжнароднай арэне ў абароне нашых нацыянальных інтарэсаў, удзеле ў намаганнях міжнародных супольнасцей у пабудове стабільнага і бяспечнага свету.

НА ЗДЫМКУ: Сяргей МАРТЫНАЎ і Ігар ІВАНОЎ у час сустрэчы.

Фота Віктара ТАЛОЧКІ, БелТА.

ПЕРСПЕКТЫВЫ

Сустрэчы Паўла Латушкі з беларусамі Беласточчыны

Пасол Беларусі ў Польшчы Павел Латушка наведаў Музей і цэнтр беларускай культуры ў Гайнаўцы і правёў сустрэчы з новым дырэктарам установы Янам Карпюком. У размове прынялі ўдзел староста Гайнаўскага павета Уладзімір Петрачук, бурмістр Гайнаўкі Анатоль Ахрыцюк і Генеральны консул Беларусі ў Беластоку Леанід Каравайка.

Адбыўся абмен думкамі аб перспектывах стварэння на базе музея ўстановы культуры ў сувязі з умяшчэннем будынка і памяшканняў музея ў эксплуатацыю. Згаданае рашэнне дае падставы пацвердзіць заканчэнне будаўніцтва Музея і цэнтра беларускай культуры, ініцыятыва стварэння якога належыць беларускай грамадскасці Польшчы. Фінансавую і іншую дапамогу ў будаўніцтве музея акрамя беларусаў Польшчы і замежжа аказвалі ўрады БССР, Рэспублікі Беларусь і Рэспублікі Польшча.

Дасягнута дамоўленасць аб правядзенні вясной 2004 года ўпарадкавання тэрыторыі музея з удзелам беларускай грамадскасці Беласточчыны, вучняў беларускіх ліцэяў, прадстаўнікоў мясцовых улад і беларускіх дыпламатаў.

У ходзе сустрэчы была падкрэслена неабходнасць выпрацоўкі сумеснага плана дзейнасці ў галіне культуры паміж музеем і ўстановамі культуры Беларусі. Дасягнута дамоўленасць аб правядзенні Тэдня беларускага кіно, фотавыставы "Шляхамі Купалы і Коласа", выставы маладых беларускіх мастакоў у музеі ў першай палове 2004 года. Абмеркаваны перспектывы папаўнення кнігаз-

бору бібліятэкі цэнтра новымі выданнямі з Беларусі.

Дасягнута дамоўленасць аб стварэнні ў музеі пастаяннай экспазіцыі эканамічных магчымасцей Беларусі і правядзенні рэгіянальных беларуска-польскіх форумаў і сустрэч.

Музей і цэнтр беларускай культуры ў Гайнаўцы — адметная з'ява беларускай культуры па-за заходнімі межамі Беларусі.

Падчас знаходжання на Беласточчыне пасол Беларусі таксама правёў сустрэчы з кіраўніцтвам Гайнаўскага і Бельскага ліцэяў з беларускай мовай навучання.

Ад імя Пасольства Беларусі і Генконсульства ў Беластоку ліцэям быў перададзены Нацыянальны атлас Рэспублікі Беларусь, а таксама метадычная літаратура для вывучэння геаграфіі, гісторыі і культуры Беларусі.

Пасольствам Беларусі ў Польшчы пацверджана ўстанавленне штогадовай каштоўнай ўзнагароды для лепшых вучняў ліцэяў і гімназій у Гайнаўцы і Бельску Падляшскім, якія вывучаюць беларускую мову і літаратуру. Адбылося абмеркаванне пытанняў, звязаных з плануемым на вясень 2004 года святкаваннем 60-гадовага юбілею Бельскага ліцэя з беларускай мовай навучання.

ПЕРАЕМНАСЦЬ

Кнігі ў падарунак масквічам

Пасольства Беларусі ў Расіі перадало 999-й маскоўскай школе камплект літаратуры і іншых матэрыялаў па гісторыі, культуры і сучасным развіцці беларускай дзяржавы, а таксама ўзоры дзяржаўнай сімволікі. Падставой для правядзення акцыі стаў зварот, які вучаніца 6-га класа гэтай школы Кацярына Пракудзіна ў канцы мінулага года накіравала на сайт Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь.

999-я школа адметная тым, што ў ёй вучыцца шмат дзяцей, бацькі якіх — выхадцы з рэспублік былога СССР. Тут дзейнічае полікультурны цэнтр, ствараецца музей, прысвечаны жыццю постсавецкіх дзяржаў. А самі школьнікі вырашылі вывучаць гісторыю ўсіх краін СНД, для чаго ім і спатрэбіліся адпаведныя матэрыялы.

Беларускае дыпрадстаўніцтва вырашыла не абмяжоўвацца разавай акцыяй, а наладзіць пастаяннае супрацоўніцтва з гэтай маскоўскай школай. Дыпламаты збіраюцца дапамагчы юным масквічам наладзіць сяброўскія сувязі са сваімі ровеснікамі з Беларусі, а ў бліжэйшай будучыні — арганізаваць для іх паездку ў нашу краіну.

ВЫСТАВА

Бельгійцы знаёмяцца з паслядоўнікамі Шагала

Пасольства Рэспублікі Беларусь у Каралеўстве Бельгія сумесна з парламентам Валоніі ў прэс-цэнтры парламента правяло прэс-канферэнцыю з удзелам прадстаўнікоў рэгіянальных і федэральных сродкаў масавай інфармацыі Бельгіі.

Тэма прэс-канферэнцыі — адкрыццё выставы "Сучасны жывапіс Беларусі, паслядоўнікі Марка Шагала". Выстава пройдзе з 11 па 22 лютага ў будынку валонскага парламента.

Перад журналістамі выступілі Часовы павераны ў справах Рэспублікі Беларусь у Каралеўстве Бельгія Ігар Фісенка і старшыня парламента Валоніі Робер Каліньён. У сваіх выступленнях яны па-

ведамлі аб паступальным развіцці кантактаў паміж Беларуссю і рэгіёнам Валоніі, адзначылі важнае значэнне падобных культурных мерапрыемстваў у справе збліжэння народаў, пазнання культуры, мастацтва і традыцый дзвюх краін. У ходзе прэс-канферэнцыі кіраўнік беларускага дыпрадстаўніцтва расказаў пра Беларусь, яе гісторыю, культуру, эканамічнае і сацыяльнае развіццё.

Мінчанка Юлія Ласкаржэўская — “Першая віцэ-пані Украіна-ореп”

Юлія Ласкаржэўскай 32 гады. На Беларусі пра яе даведаліся пасля яе ўдзелу ва ўкраінскім конкурсе “Пані Украіна-ореп”. Там яна атрымала тытул “Першая віцэ-пані Украіна-ореп” і “Пані элігантнасць”. Цяпер дзве вытанчаныя статуэткі ўпрыгожваюць яе ўтульны і стыльны кабінет у офісе фірмы “Джэнерал Аларм”, дзе яна з’яўляецца дырэктарам. Юлія таксама старшыня сходу акцыянераў ЗАТ “ДКМ ЧС”. Гэта прывабная і разумная жанчына выхоўвае сына і дачку. Жыццё яе даволі насычанае. Кажы, што кожны дзень адбываецца нешта новае. Бізнес, сям’я, вучоба і конкурс, нарэшце. Але нічога ў жыцці не атрымлівала лёгка. Заўсёды ведала, што павінна шмат працаваць. Гэтак жа вучыць сваіх дзяцей і хоча, каб яны мелі сапраўдныя чалавечыя каштоўнасці. Пра гэта і іншае мы і размаўлялі з Юліяй. А пачалася гутарка з не зусім жаночай тэмы, на мой, толькі не яе, погляд, — праціпажарныя сістэмы маніторынга і кантролю тэхналагічных устаноў.

— Сапраўды, я даўно займаюся гэтым пытаннем і нават ужо магу пахваліцца нашым ноў-хаў — сістэмай дыспетчарызацыі і кантролю маніторынга надзвычайных сітуацый на вялікіх аб’ектах. Мы займаемся вытворчасцю і рэалізоўваем сістэмы маніторынга, якія з’яўляюцца нашай працаўкай.

— Учым жа навізна сістэмы?

— Хацелася б заўважыць, што “Джэнерал Аларм” — уладальнік патэнта на распрацаваную сістэму. Данія сістэмы ўсталёўваюцца на небяспечных аб’ектах з масавым знаходжаннем людзей. У Беларусі раней такога не было. Нярэдка паведамленне пра пажар ці іншую небяспеку прыходзіла са спазненнем, з-за чалавечага фактара ў тым ліку.

— **Наколькі я разумею, вам цікава працаваць у сваёй сферы?**

— Так. Мне падабаецца тое, чым займаюся. І гэта не толькі кіраванне. Мы выпрацоўваем сістэмы забеспячэння бяспекі і жыццезабеспячэння аб’ектаў. Гэта вельмі спецыфічная сфера. Тут жа разглядаецца пытанне мінімізацыі затрат на абсталяванне. Як і ў любым іншым бізнесе, трэба ведаць прадмет, які абмяркоўваеш, а таксама цэнаўтварэнне, тэхналогію, эканоміку.

— **Колькі людзей у вашым падпарадкаванні?**

— У офісах працуе каля 50 чалавек.

— **І які ваш стыль кіравання?**

— Адночы мае супрацоўнікі выказваліся на гэты конт. Яны лічаць мяне жалезнай лэдзі, здольнай у той жа час на кампрамісныя рашэнні. Кіраўнік не павінен быць мяккім. Нельга замочваць праблемы ў рабоце, бо гэта можа прывесці да збояў у працы прадпрыемства ў цэлым. Канешне, немагчыма, каб нехта раскладваў пасьянс на камп’ютэры, замест таго каб рабіць тэрміновы дакумент. Але я і супраць жорсткага тэрору.

— **Свет бізнесу — мужчынскі свет, ці не так?**

— Бізнесам я пачала займацца даволі рана. І часта даказвала, што я

не проста мілая дзяўчына, а магу сказаць нешта слушнае і па сутнасці. Спатрэбіўся час, каб мяне пачалі ўспрымаць сур’ёзна, у першую чаргу, не як жанчыну, а як партнёра па бізнесе, а ўсе асабістыя моманты адыходзілі на другі план. На жаль, мужчыны часта маюць стэрэатып, быццам жанчына, асабліва прыгожая, абавязкова не надта разумная і няздоль-

ная да справы. Асабіста ў мяне гэта нараджае пратэст і жаданне даказаць адваротнае. Тое, што я раблю зараз, і не горш за мужчын, мяне цешыць. Жанчына сапраўды на многае здатная. І бізнесам займацца, можа, нам прасцей, бо мы маем больш развітую інтуіцыю, чым мужчыны.

— **Для мяне трохі дзіўна, што такая занятая жанчына-кіраўнік трымае на конкурсе прыгажосці. Як гэта атрымалася?**

— Выпадкова. Мая сяброўка прачытала пра конкурс у газеце і прапанавала пайсці з ёю за кампанію на кастынг. Так і апынулася ва Украіне. Конкурс меў назву “Пані Украіна-ореп”. Сама назва прадугледжвае, што ў ім прымалі ўдзел дамы з розных краін. Ідэя ўкраінскага прадзюсеракага цэнтра “Крок” была ў тым, каб сабраць дастойных жанчын, якія змаглі рэалізаваць сябе ў бізнесе, навуцы, культуры. Гэта не конкурс прыгажосці ў звыклым разуменні. Не было дэфіле ў купальніках, да прыкладу. Хутчэй, гэта прэзентацыя асоб. Ацэньвалася эрудыцыя, таленты, умение размаўляць з людзьмі, падтрымліваць зносіны. Я, да прыкладу, і спявала, і танцавала. Узрост удзельніц — ад 25 да 45 гадоў. Дні ва Украіне былі для мяне святам. А тое, што я прадстаўляла Рэспубліку Беларусь, — гонарам. Там сапраўды можна было адчуць сябе пані, бо стаўленне да ўдзельніц з боку арганізатараў, іншых людзей, з якімі даводзілася кантактаваць, было вельмі паважлівым і прыемным.

— **Ці будзеце вы яшчэ калі-небудзь удзельнічаць у падобных мерапрыемствах?**

— Мне хацелася б арганізаваць такі ж конкурс у Беларусі — для жанчын, якія рэалізавалі сябе ў жыцці, маюць сваю справу ці дасягнулі поспеху ў нейкай іншай галіне, і такім чынам спрыяць іх прызнанню як усебакова развітых асоб. Хацелася б зрабіць свята розуму і прыгажосці ў Беларусі. Але толькі ў якасці аўтара ідэі, таму што ўсім астатнім павінны займацца прафесіяналы.

Алена СПАСЮК.

На Алімпіяду ў Афіны паедуць дасведчаныя

Нацыянальны алімпійскі камітэт правёў конкурс “Афіны-2004” для юнакоў і дзяўчат 1986-1988 гадоў нараджэння на лепшае веданне гісторыі алімпійскага руху і ўдзелу ў ім беларускіх спартсменаў. Па ўмовах конкурсу ўдзельнікі, акрамя глыбокіх ведаў прадмета, павінны добра валодаць англійскай мовай, актыўна займацца спортам. Падобнае спаборніцтва НАК праводзіў другі раз, а ўручэнне ўзнагарод пераможцам стала першым буйным мерапрыемствам у новым будынку камітэта. Папулярнасць конкурсу за гэты час значна ўзрасла. Званкі і пісьмы паступалі не толькі са сталіцы, абласных і раённых цэнтраў, але і з далёкай глыбіні.

Нарэшце названы імёны пераможцаў конкурсу. Шчасліўчымі, якія атрымалі бясплатныя пучэйкі ў Алімпійскі маладзёжны спартыўны лагер, сталі Дзмітрый Аржахоўскі з Гомеля і Вераніка Шыпіца з Мінска. Паралельна з асноўным НАК праводзіў і конкурс “Спорт і мастацтва”, на які былі прадстаўлены розныя карціны і скульптуры з алімпійскай тэматыкай. Лепшыя работы накіруюцца ў Афіны ў музей Алімпійскіх гульняў. Мэта гэтага конкурсу — прыцягнуць як мага больш моладзі да заняткаў спортам. Адзін з канкурсантаў падарыў Алімпійскаму нацыянальнаму камітэту прыгожую карціну, на якой адлюстравана асноўная ідэя Гульняў — перадача Алімпійскага агню ад краіны да краіны ўдзельнікамі эстафеты. Карціна будзе ўпрыгожваць уваход у новы будынак НАКА.

Аляксандр ДЫНІКАЎ.

падрабязнасці

Як Мікалай Соцкі здзівіў барона Роелантса

васць выклікала распрацоўка загадка кафедры біямеханікі Беларускага дзяржаўнага ўніверсітэта фізічнай культуры Мікалая Соцкага.

Дарэчы, у 2002 годзе таксама ў Бруселі ён заваяваў залаты медаль з адзнакай за спартыўна-аздараўленчы трэнажор класа “спартыўнага зала ў партфелі” “Бізон-1”. Тады не абышлося без скептычных заўваг: маўляў, выпадкова зоркі павярнуліся так, што чалавек апынуўся ў пэўны час у пэўным месцы. Але ўжо на парыжскай выставе ў маі таго ж года “Бізон-1” атрымаў спецыяльную ўзнагароду таварыства вынаходнікаў Францыі. І самая апошняя — на выставе “Эўрыка-2003” уручаны беларускаму вынаходніку “бізона” вялікі сярэбраны медаль.

На апошняй 53-й традыцыйнай сусветнай выставе вынаходак і прамысловых інавацый, што праходзіла ў Бруселі (Бельгія), было прадстаўлена каля 500 вынаходак з 25 краін свету па 29 накірунках навуцы і тэхнікі. Агульную ціка-

важную частку ў гэтым годзе складалі “Золата” 2002 года і “серабро” “Бруселя-2003” ніяк не супярэчаць. Проста на гэты раз прадстаўляўся не столькі сам трэнажор, колькі новая тэхналогія трэніроўкі, запатэнтаваная пад назвай “спосаб падрыхтоўкі суставаў да рухальнай актыўнасці” з выкарыстаннем трэнажораў новага пакалення, якія валодаюць унікальнымі ўласцівасцямі. Як бачым, пра выпадковасць можна гаварыць толькі пра не ўсвядомленую кімсьці заканамернасць.

На выставе былі прадстаўлены два перспектывныя прыстасаванні, якія будуць вырабляцца ў бліжэй-

шы час. “Бізон-2” сумесна з распрацаваным раней “Бізоном-1” дазваляе забяспечыць эфектыўную нагрузку практычна ўсім мышцамі рук і плечавога пояса пры адначасовай трэніроўцы сардэчна-сасудзістай сістэмы.

Важнай акалічнасцю з’яўляецца тое, што Мікалай Соцкі і Максім Шындзе прадстаўлялі на гэты раз Беларускае таварыства рацыяналізатараў і вынаходнікаў. Адна справа “саматужнікі-адзіночкі-2002” і зусім іншая — прадстаўнікі-пасланцы цэлай краіны.

Як сцвярджае вынаходнік “Бізона”, калі рэгулярна два разы на тыдзень займацца па 12-15 мінут, то мужчыне сярэдніх гадоў можна павялічыць сілу за 1,5 месяца мінімум на 10 кілаграмаў. Сам аўтар завязвае цвікі-двухсоткі за 1,5 мінуты. Многія лічаць, што Мікалай Соцкі ў цяжкіх умовах — неаднаразовы чэмпіён Беларусі па вольнай барацьбе заўсёды лёгка ўмеў завязваць цвікі, але гэта зусім не так.

Карыстаючыся выпадкам, я спецыяльна спытаў у легендарнага заслужанага трэнера зборнай БССР

і СССР Івана Коршунава пра буйныя магчымасці яго любімага вучня Мікалая Соцкага. Вось яго сведчанне:

— У Мікалая была праблема — слабасць кісцей, хаця трэніраваўся ён фанатычна. Спыніўся на 50 кілаграмах, і такая сітуацыя была не толькі з Соцкім. У кожнага пэўны генетычны рубж. Я быў шакіраваны, калі даведаўся, што ўсяго за 2,5 месяца з дапамогай свайго трэнажора ён развіў сілу кісцей да 75 кілаграмаў, ці практычна на 50 працэнтаў, і гэта ва ўзросце, бліжэй да паўвекавага.

Мы прыйшлі да агульных высноў. За кошт нестандартных рухаў пачынаюць развівацца “дрымотныя” мышцы: у перадплеччы — 30 розных мышцаў, а выкарыстоўваецца 3-4 — для асноўных рухаў. Такім чынам, калі патрэніраваць астатнія 26 — у суме яны даюць высокі ККД.

Як бачым, ніякай выпадковасці ў высокай ацэнцы экспертаў няма.

Трэнажор можа прымяняцца для дасягнення спартыўных вынікаў і ў медыцынскай рэабілітацыі.

Алімпійскі чэмпіён па стыль-чэзу барон Гастон Роелантс каля гадзіны не адыходзіў ад беларускага стэнда, а потым прывёў і дырэктара выставы. Убачыўшы, як лёгка вяжучца вузельчыкі з цвікоў, шкадаваў, што ў яго вялікай калекцыі няма такога трэнажора. А іншыя наведвальнікі ўважліва назіралі, спрабуючы заўважыць “падвох” ілюзіяніста.

Мікалай ЛЯБЕДЗІК.

Шматнацыянальны карагод Гродзеншчыны

Абласны фестываль у Гродне, прызначаны для сталіцы нацыянальных культур, асвятляецца прыгожай дзеяй – фестывалем свят і абрадаў беларусаў, палякаў, украінцаў, яўрэяў, татар і іншых народаў, што населяюць Беларусь. Вось ужо дзесяць гадоў (лічба значная!) адбываецца гэта свята традыцый, якія сваёй самабытнасцю ўпрыгожваюць паўсядзённае жыццё людзей. Нашым землякам, для якіх нядаўна ладзіла семінар Беларускае таварыства па сувязях з суайчыннікамі за рубяжом "Радзіма", тое, што мы глядзелі ў

Гродне, было глытком жывой вады з мілай радзімы, далучэннем да святочнай крыніцы маральнай чысціні і фізічнага здароўя. Аб гэтым аўтару казалі беларусы з-пад Смаленска, якія раней былі на другім фестывалі ў 1995 годзе і паказвалі валачобны абрад на Вялікдзень. Мару і веру, што на фестывалях наступнага дзесяцігоддзя будзе многа прадстаўнікоў замежных суполак, што для іх гродзенская святочная дзея будзе школай, узорам нацыянальнага існавання, жыцця даляка ад радзімы.

Юбілейны фестываль, які чакалася, быў прыгожым чынам арганізаваны: на ім было прадстаўлена 26 лепшых з лепшых інсцэніровак свят, і абрадаў за ўсе дзесяць мінулых гадоў. Гэта была сапраўдная святочная феерыя.

Поўнаасцю прааналізаваць тое, што адбывалася ў гэты дзень на сцэне ў гарадскім Доме культуры Гродна, немагчыма. Таму назавём у першую чаргу адзінаццаць лепшых калектываў і салістаў, якія адзначаны кампетэнтным журы за выдатнае сцэнічнае ўвасабленне свят і абрадаў. Асноўнымі двума крытэрыямі пры гэтым былі аўтэнтычная набліжанасць свята да народнага і мастацкі ўзровень спеваў, музыкі, танцаў і карагодаў (апошніх двух на гэты раз было як ніколі багата, што вельмі радуе):

- "Жаніцьба коміна" СШ №28 — кіраўнік Мая Марозік;
- "Купальскі вяночак" Беларускага таварыства інвалідаў па зроку — кіраўнік Мікалай Ляўша;
- "Хаўтуры" Ліцэя №1 — кіраўнік Сяргей Фінскі;
- "Рэкруцкі набор" музычнага вучылішча — кіраўнік Мікалай Бянько;
- "Ваджэнне куста" дз/с №78 — кіраўнік Таццяна Слезіна;
- "Батлейка" СШ №29 — кіраўнік Алена Дзямешчык;
- "Стрэчанне-Грамніцы" СШ №35 — кіраўнік Тарэса Гудыма;
- "Выгнанне русалкі" СШ №21 — кіраўнік Кацярына Дзятлаўская;
- "Бабскі цомбер" СШ №36 з польскай мовай навучання — кі-

раўнік Вольга Берагінец;
 "Купалле" народнага хору "Росніца" ВА "Азот" — кіраўнік Таццяна Бандарэвіч;
 "Каравай" калектыву настаўнікаў СШ №5 — кіраўнік Людміла Кучынская;
 Абрадавыя песні ў выкананні Марыі Саковіч і музычныя нумары Мар'яна Скрамблевіча (яму даўно пара стварыць персанальную школу музычных інструментаў).
 З абрадаў нацыянальных суполак прыгожа выглядалі блізка да беларускага "цягаць калодку" на Масленку "Салахмонес-падарунак" яўрэяў, "Святочныя песні" ўкраінскага "Барвінка" (на здымку) і "Восеньскія пасядзелкі" татар.
 Прыгожа аздаблялі святочныя дзеі непаўторныя выканаўцы аўтэнтычных народных песень Ма-

рыя Лапо і Сяргей Міхасёў. А вялікі гэты святочны рэй, гарэзліва прадстаўлялі святы і абрады Наталля Конан і Сяргук Мельнічэнка.
 Дзесяты фэст стаў святочнай магіяй маладосці і прыгажосці, у першую чаргу мастацкіх фальклорных калектываў сярэдніх школ Гродна. З года ў год усё лепш і лепш яны пазнавалі святочныя рытуалы, беражліва пераносілі іх на сцэну, вучыліся спяваць самабытныя абрадавыя песні, што найбольш складана, асабліва калі гэта вузкарэгіянальныя з'явы. Напрыклад, заходнегомельскі абрад "Жаніцьба коміна" фальклорны тэатр СШ № 28 рэканструяваў, беражліва ўзнавіў у самых дробных прыгожых рытуалах. Дарэчы, такая праца над святочнымі інсцэніроўкамі стала асновай таго, што больш

шасць фальклорных, першапачаткова спеўных, інструментальных, харэаграфічных калектываў ператварыліся ў сапраўдныя фальклорныя тэатры, дзе спевы, музыка і танцы складаюць непадзельнае цэлае, а таму аказваюць на слухачоў глыбокае мастацкае ўздзеянне.

Выкарыстанне найноўшых тэхнічных, музычных і колеравых сродкаў выразнасці прычынілася да таго, што на Х ФНСА ў Гродне з'явілася сучасная фальклорная мастацкая форма, якую ва ўсім свеце называюць па замежнаму ўзору мюзікламі. Некалькі год назад мы бачылі ўдалую спробу пастаноўкі "Рок-н-рола на саломе" прафесійнага рэжысёра Генадзя Давыдзіка. А нядаўна абнародавана, што беларус Валерыі Галаўко напісаў музыку да знакамітых брадвейскіх спектакляў. На фэсце ў Гродне на такім высокім мастацкім узроўні выглядала "Выгнанне русалкі" ў інтэрпрэтацыі Кацярыны Дзятлаўскай, пастаноўка якой вырашана з перавагай харэаграфічных сродкаў, і "Хаўтуры" Сяргея Фінскага з перавагай рытуалаў музычна-філасофскага гучання. Можа гэта ёсць пачатак развіцця будучай традыцыі фальклорных мюзіклаў на аснове унікальнай па захаванасці старажытных міфалагічных уяўленняў, якія даюць нястрыманы прастор для мастацкай фантазіі, выдумкі, творчасці?

Карыстаючыся добрай нагодай, як нязменны старшыня журы, заклікаю гарадскія ўлады і Міністэрства культуры Беларусі зрабіць ФНСА міжнародным, маючы на ўвазе ўдзел у ім замежных суполак нашых суродзічаў і фальклорных калектываў.

Васіль ЛІЦЬВІНКА,
старшыня журы ФНСА.

Свята Літоўскай культуры

Тэрыторыю Гервяцкага сельскага савета Астравецкага раёна Гродзенскай вобласці называюць "літоўскім астраўком на беларускай зямлі". Вёскі Гальчунь, Гервяты, Пры, Кніштушкі, Рымдзюны лічацца традыцыйна літоўскімі. Тут кампактна пражывае трэцяя частка літоўскага насельніцтва Беларусі.

Яшчэ ў савецкія часы ў Рымдзюнах намаганні беларускага і літоўскага бакоў было распачата будаўніцтва культурна-бытавога комплексу, куды ўваходзілі будынкі Дома культуры, школы, інтэрната, кацельнай, пральні. Зараз гэты комплекс называецца "Літоўскі цэнтр культуры, адукацыі і інфармацыі". Афіцыйна ён быў адкрыты тры гады назад, але школа існуе ўжо 10 год. Менавіта з яе выхаванцаў складаюцца зараз большасць літоўскіх мастацкіх гуртоў на Астравеччыне. Адсюль меў пачатак і музей літоўскага народнага мастацтва ў Рымдзюнах. У Доме культуры амаль штодня адбываюцца рэпетыцыі мастацкіх калектываў, заняты гуртоў, праходзяць канцэрты і мерапрыемствы, прысвечаныя народным літоўскім святам.

29 чэрвеня 1995 года тут было створана таварыства "Гервяцкая суполка літоўцаў", а выхадцаў з гервяцкага краю аб'ядноўвае Міжнародная грамадская арганізацыя "Клуб "Гервячай" з аддзяленнем у Вільнюсе. Дарэчы, старшыня клуба з'яўляецца Аўгуліс Альфонсас, ініцыятар стварэння "Літоўскага цэнтра культуры, адукацыі і інфармацыі".

Па ініцыятыве гэтых арганізацый і Рэспубліканскага грамадскага аб'яднання "Беларуская абшчына літоўцаў" 5 лютага ў гарадскім пасёлку Астравец пачаліся Дні літоўскай культуры, якія да канца мая будуць мець працяг у Смаргоні, Ашмянах і Мінску. Гэ-таму мерапрыемству папярэднічалі дзве падзеі: у Астраўцы было створана аддзяленне "Гервяцкай суполкі літоўцаў" і адкрыццё выставы жывапісу Біруты Кудкайтэ, ураджэнкі вёскі Кніштушкі, а зараз жыхаркі Вільнюса.

"Мы і надалей будзем прысвячаць Дні літоўскай культуры нашым землякам, — сказаў Уладзімір Бублевіч, старшыня Грамадскага аб'яднання "Гервяцкая суполка літоўцаў" і Міжнароднай арганізацыі "Клуб "Гервячай". — Гэта аднаўляе роднасныя сувязі і падымае гонар суайчыннікаў. Наш край славуць сваімі таленавітымі людзьмі. Гервяцкая зямля нарадзіла шмат вучоных, мастакоў і святароў".

Свята пачалося ў кінатэатры "Кастрычнік" з адкрыцця выставы, дэманстрацыі ткацкіх вырабаў (якімі славяцца астравецкія літоўцы) і страў традыцыйнай літоўскай кухні. Затым адбыўся вялікі канцэрт. Арганізатараў і ўдзельнікаў віталі старшыня Камітэта па справах рэлігіі і нацыянальнасцей пры Саўеце Міністраў РБ Станіслаў Буко і саветнік пасольства Літоўскай Рэспублікі ў Рэспубліцы Беларусь Данас Вайткявічус.

У гарадах і мястэчках, у якіх пройдуць Дні літоўскай культуры, будзе дэманстравацца выстава Біруты Кудкайтэ. Мастачы ў гэтым годзе спаўняецца 65 год. У наступным нумары "Голасу Радзімы" мы раскажам пра яе творчасць.

Віктар МАЦЮШЭНКА.

Хачкар — сімвал веры

Адвінелі вясельмі спевамі Калядныя святы. А перад Вадохрышчам у Рэспубліканскім цэнтры нацыянальных культур сабраліся беларускія армяне. Гэта быў традыцыйны збор. Штогод святочным канцэртам адзначаюць яны Нараджэнне Хрыстова. А яшчэ на Вадохрышча армяне традыцыйна хрысціць дзяцей. Для гэтага чакалі прыезду ў Беларусь Наванакічэванскага і Расійскага Патрыяршага Экзарха, епіскапа Езраса.

Але неабходнасць у гэты час знаходзіцца сярод сваёй паствы на радзіме (дарэчы, календар многіх праваслаўнай і армянскай Грыгарыянскай апостальскай царквы ў многім супадаюць і абрады маюць падабенства) не дазволіла армянскаму святару наведць сваіх землякоў. Ён абядаў знайсці магчымасць у бліжэйшы час прыехаць у Беларусь.

Мінскага гарадскога культурна-асветнага таварыства "Айастан", — бо каб ахрысціцца, падалі заяўкі больш за 60 чалавек. Увогуле, сярод нас шмат веруючых. Таму ў Беларусі зарэгістравана армянская рэлігійная абшчына. Але галоўнае, мы просім бласлаўлення епіскапа Езраса на будаўніцтва ў Мінску армянскай грыгарыянскай апостальскай царквы. Ад беларускіх улад мы ўжо маем згоду. Будаваць царкву будзем на ўласныя сродкі.

Так ужо сталася ў гісторыі, што Арменія неаднаразова губляла сваю дзяржаўнасць. Яе народу прыйшлося перажыць і генацыд, і выгнанне. Таму армянская грыгарыянская апостальская царква для гэтай нацыі ва ўсе часы была аб'ядноўваючым сімвалам.

Беларускія армяне месцам збору ў апошнія 10 гадоў вызначалі Вайсковыя могілкі ў Мінску, дзе ўсталяваны святы камень — хачкар. Яго прывезлі з самой Арменіі. На ім выбіты крыж і надпісы на роднай мове. Армяне збіраюцца тут двойчы на год — 24 красавіка і 7 снежня, каб ушанаваць памяць продкаў — ахвяр турэцкага генацыду, і сучаснікаў, што загінулі падчас страшэннага спітакскага землятрусу. Тады гучаць каля хачкара вершы і песні.

— Мінулы год для нас быў вельмі насычаны падзеямі, — працягвае Георгій Ігазаран. — Мы ўдзельнічалі ў стварэнні Сусветнай армянскай арганізацыі. З'езд праходзіў у Маскве, дзе мы годна прадстаўлялі беларускіх армян. Удзельнічалі таксама ў форуме міжнароднай арганізацыі "Спюрк", якая збірае армян усяго свету.

Армянская абшчына ў Беларусі — адна з самых актыўных сярод іншых нацыянальных аб'яднанняў. У кожнай вобласці створаны яе аддзяленні, а ў іх працуюць дзіцячыя нядзельныя школы па вывучэнні армянскай мовы, гісторыі і культуры. Ветэраны таксама не застаюцца ў баку. Іх намаганні падрыхтавана кніжка да 1700-годдзя хрысціянства ў Арменіі. А ў перспектыве, магчыма, будучы выдаваць сваю газету.

Сярод беларускіх армян шмат таленавітых артыстаў. Вядомы ўсім сямейны ансамбль "Ані" з Веткі, саліст якога Ягор Фарашчан узнагароджаны спецыяльнай прэміяй Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь. У Мінску маецца дзіцячы вакальны гурт "Арбак" і фальклорны калектыву песні і танца "Эрэбуні", які з канцэртамі аб'ехаў усю Беларусь. У Брэсце, Магілёве, Гомелі, Віцебску, Бабруйску, Нясвіжы вельмі многа спевакоў-салістаў і музыкантаў. У Усебеларускі фестываль нацыянальных культур, абласныя туры якога прайшлі па гарадах і мястэчках краіны, выявіў сярод армян новых выканаўцаў. Іх імёны мы пачнем на выніковых мерапрыемствах у Гродне.

На ЗДЫМКУ: Георгій ІЕГАЗАРАН ля святога каменя — хачкар.

Віктар МАЦЮШЭНКА.

Ажоўніца народнай песні

Успомніце вядомыя: "Запрагайце, хлопцы, коні, коні варанья, даганяйце мае годы, годы маладыя...", "Ой, вецер вее, вее да павявае, шайкова трава ды на касу налягае..." У гэтых цудоўных песнях чуецца душа беларускага народа. Даследчыца беларускай народнай песенна-музычнай культуры Зінаіда Мажэйка лічыць, што ў мелодыях і словах песень увасоблены гукі ідэал народа, бо музычная мова народа — яго інтанацыйны эталон.

На Беларусі захаваліся самыя старажытныя ў Еўропе пласты ўнікальнай народнай музычнай культуры, якія ў Еўропе найчасцей існуюць не ў жывым бытаванні, а як рарытэты — у запісах, у музейных экспанатах. Вось чаму Беларусь так прываблівае і навукоўцаў, і замежных турыстаў магчымасцю пачуць народныя песні ў жывым асяроддзі, а не на сцэне, у адаптавана-канцэртнай форме. Тут ёсць арэал аўтэнтчнага фальклору: людзі спяваюць для сябе, на вольным паветры ці ў доме, атрымліваюць асалоду ўсе разам — бо не падзяляюцца на выканаўцаў і слухачоў. Дакладней, яны існуюць у адной эмацыянальнай прасторы. Але ёсць і выдатныя народныя спевакі — іх называюць "карыфеі". Этнамузыкалаг

Зінаіда Мажэйка як навуковец выдзяляе такіх таленавітых народных самародак, доўгія гады вывучае іх спевы, удзельнічае як сцэнарыст у здымках фільмаў аб'яднання "Летапіс" Нацыянальнай дзяржаўнай кінастудыі "Беларусьфільм".

Зінаіда Мажэйка — сама ўнікальны самародак, бо прырода дала ёй незвычайны "слых на музычныя таленты". Яна шчыра захапляецца непаўторнасцю і багаццем мелодыкі і інтанацый народных майстроў галасных спеваў. Гэтая яе эмацыянальнасць знаходзіць водгук і ў спевакоў-карыфеяў, якіх яна як дасведчаная этнамузыкалаг знайшла, палюбіла і доўгія гады запісвае і вывучае. Так былі створаны фільмы, што ўвайшлі ў вельмі каштоўны

аўтарскі цыкл дакументальных стужак: "Палескія калядкі" (1972, рэжысёр Н.Сава), "Памяць стагоддзяў" (1982, рэжысёр Н.Сава), "Палескія вяселлі" (1986, рэжысёр Ю.Лысятаў), "Пранясі, Божа, хмару" (1990, рэжысёр А. Шклярэўскі), "Крывыя вечары" (1993, рэжысёр Ю.Лысятаў), "Рух зямлі" (1999, рэжысёр С.Гайдук). Гэтыя стужкі спалучылі народнае мастацтва, фалькларыстыку і народназнаўства — этналогію. Фільмы былі адзначаны Дзяржаўнай прэміяй БССР (1995).

Цыкл фільмаў атрымаў мноства міжнародных прызоў. У іх ліку — на I і IV міжнародных фестывалях аўдыёвізуальнай культуры ў Пярну (Эстонія, 1987 і 1991); на Міжнародным аглядзе экалагічных, спартыўных і турыстычных фільмаў у Злаціборы (Югаславія, 1993); на I Міжнародным кінафестывалі славянскіх і праслаўных фільмаў у Югаславіі; на X Міжнародным фестывалі этналагічнага фільма ў Югаславіі (2001). Карціны цыкла ўключаны ў вучэбна-культурную праграму Калумбійскага ўніверсітэта.

У ЗША прафесар Алан Ломак, што прапанаваў сваім студэнтам у Калумбійскім ўніверсітэце вывучаць на гэтых фільмах беларускі музычны фальклор, адзначыў, што фільмы змяняюць уяўленне аб беларускім нацыянальным меласе як аб нейкай заводной механічнай ляльцы, што масава ўжываецца, на разуменне непаўторнасці жывой (менавіта сённышняй, жывой!) культуры і яе носьбітаў. Выдатны

эстонскі этнамузыкалаг Ленарт Мэры, аўтар эталоннага фільма ў галіне візуальнай (экраннай) антрапалогіі "Вятры Млечнага Шляху" пра фіна-ўгорскі этнас, зазначыў, што нездарма фільмы Мажэйка атрымалі ў Пярну прыз "За чысціню і паэтычнасць". Кіназнаўца Аўгустін Янулайціс з Навукова-даследчага інстытута кінамастацтва (Масква) назваў цыкл фільмаў Мажэйка ўнікальным па навуковай і мастацкай раўназначнасці.

Беларускі пісьменнік Алесь Адамовіч лічыў гэтыя экранныя творы залатым фундам беларускай нацыянальнай культуры.

Гэта і спраўды так. Імя Зінаіды Мажэйка ўвайшло ў кнігу "500 выдатных інтэлектуалаў XX стагоддзя" Кембрыджскага ўніверсітэта. У 2000 годзе Мажэйка была адзначана Ганаровым медалём "Чалавек года" Амерыканскага бібліяграфічнага таварыства. Па лініі ЮНЕСКА быў выдадзены дыск "Музычны фальклор беларускага Палесся" (запісы аўтэнтчнага фальклору і каментарыі З. Мажэйка).

Для гледачоў розных краін свету цыкл этналагічных фільмаў Зінаіды Мажэйка — бы глыток жывой вады, радасць эмацыянальнага дотыку да беларускай песні — душы народа. З. Мажэйка як навуковец у шматлікіх экспедыцыях па Беларусі даследавала "песенныя арэалы" і напісала грунтоўную манаграфію "Каляндарна-песенная культура Беларусі". Яна таксама выдала зборнікі песень беларускага Палесся, Паазер'я, Падняпроўя. А фільмы далі ёй магчымасць паказаць жывых носьбітаў нацыянальнага фальклору, паслухаць іх песні.

Народны мелас увасабляе ў прыгожай, вобразнай форме эстэтычныя ідэалы прыгажосці, гармоніі чалавека з прыродай, адчуванне чалавекам яе біярытмаў. Сучаснаму чалавеку, які існуе пераважна ва ўрбанізаваным ася-

роддзі, ва ўмовах тэхнагенных стрэсаў, арытмічнасці, — так важна адпачыць душой, адчуць гарманічнасць спеваў у сугучнасці з порамі года, зменамі стану прыроды. Народны земляробчы ляндар дае вяскоўцу такую магчымасць. Кожнаму перыяду года тут адпавядае свой эмацыянальны настрой, што ўвасоблены ў шматколорных народных абрадах, танцах і спевах. У фільмах Зінаіды Мажэйка зняты ўнікальныя палескія калядкі — народны карнавал, свята смехай культуры. Рухаецца каляндарнае кола — і вось на экране перыяд летняга сонцастаяння, Купалле з яго культам агню, зямлі і раслін жніўня песні. Цыкл песеннай культуры дае чалавеку адчуць усе станы чалавечай душы ў іх кантрастах і адзінстве, ён прыносіць унутраную раўнавагу, так патрэбную нам у сучасным свеце.

Дзякуючы Зінаідзе Мажэйка, сусветна вядомымі сталі назвы вёсак беларускага Палесся, Паазер'я, Магілёўшчыны: Тонеж, Моталь, Клятная, Тышкавічы і іншыя. У фонд сусветнай народнай музычнай культуры ўвайшлі імёны беларускіх карыфеяў спеваў. Гэта Сцяпан Дубейка, Ганна Вянгур, Алесь Каранчук, Хрысціна Даршэвіч.

Галасныя спевы на вольным паветры — гэта не проста песні беларускіх народных музыкаў, але і размова чалавека з ракой (далёка чутны спеў на паваротах ракі, калі спяваюць пльтагоны). Гэта размова пастуха з лесам, жніі — з полем.

Гэта эмацыянальны стан прыгожай душы беларускага народа. Такая жывая, чуйная душа — і ў Зінаіды Мажэйка. Калі душа спявае — вее вецер у шаўковых травах, коні варанья багатага і шматплённага жыцця нясуць і нясуць у творчасці гады маладыя...

Вольга НЯЧАЙ.

слухай сваё

Барысаўскія зоркі для «Еўрабачання»

Ну вось, можам жа і сваіх зорак раскручваць, а не толькі чужых. Аказваецца, не толькі "Басовішча" здольнае засяваць плённыя дзялянкі нацыянальнага шоу-бізнесу, але і дзяржаўныя структуры. Напрыклад, у 2000-м годзе на фестывалі "Зорная ростань", які праводзіць Белдзяржтэлерадыёкампанія, перамог нікому тады яшчэ невядомы дуэт з Барысава "A&K" і... атрымаў як прыз 100 гадзін студыйнага часу. Не надта і шмат, але Аляксандра Кірसानава і Канстанцін Драпеза паднатужыліся ды выкарысталі час максімальна эфектыўна, здолеўшы запісаць цэлы альбом.

Першы самаробны CD-R тыраж не стаў камерцыйна паспяховым, але... На новы арыгінальны прадукт шчыра адгукнуўся гігант айчыннага машынабудавання — "БелАЗ", і з яго фінансавай падтрымкай гурт здолеў выдаць на фірме "Каўчэг" прамысловы тыраж дыска.

Гэта яшчэ не той ззяючы дыктоўным артыстызмам дуэт нацыянальнай поп-рок-эліты, за які прагаласавала публіка, вылучыўшы на конкурс «Еўрабачанне-2004», але выразна адметны прадукт, які спачатку быў пасвойму цікавы.

Імкненне пратаптаць свой не-

паўторны шлях у беларускай папулярнай музыцы адчувалася ўжо тады.

У беларускай? Дык што ж тады тут робяць правяраныя хіты куміраў таго часу "Kelly Family" ("I want help myself"), Луі Армстронга ("Dream a little dream of me"), Джэй Джэй Кэйла ("Drifters wife") і нават "Troitsa" ("Прыкракнула шэрая вуліца")?

Апошні хіт, праўда, які за пару гадоў перад тым выдала ў Галандыі трыо "Troitsa", не выклікае сумненняў у беларускасці пошукаў, хіба толькі ў самастойнасці, але ўжо сам арыенцір, абраны не з банальных хіт-парадаў і MTV-шных ратацый, выклікаў павагу да маладых творцаў.

Так-так, менавіта да творцаў, бо пераважная частка праграмы першага альбома складалася з самастойных, пазначаных пячаткай смеласці і плёну апрацовак народных песень. Дый яны не толькі апрацоўвалі фальклорны матэрыял, а часам і проста новую музыку пісалі да класічных узораў.

І самі гэтыя класічныя ўзоры — не самаробныя фолк-хіты, а пераважна рэдкія прыклады, прызабытыя, некранутыя: "Ой, арол, ты, арол", "Лятаў голуб", "Арэхавая чаша", "Масленіца" і іншыя. У

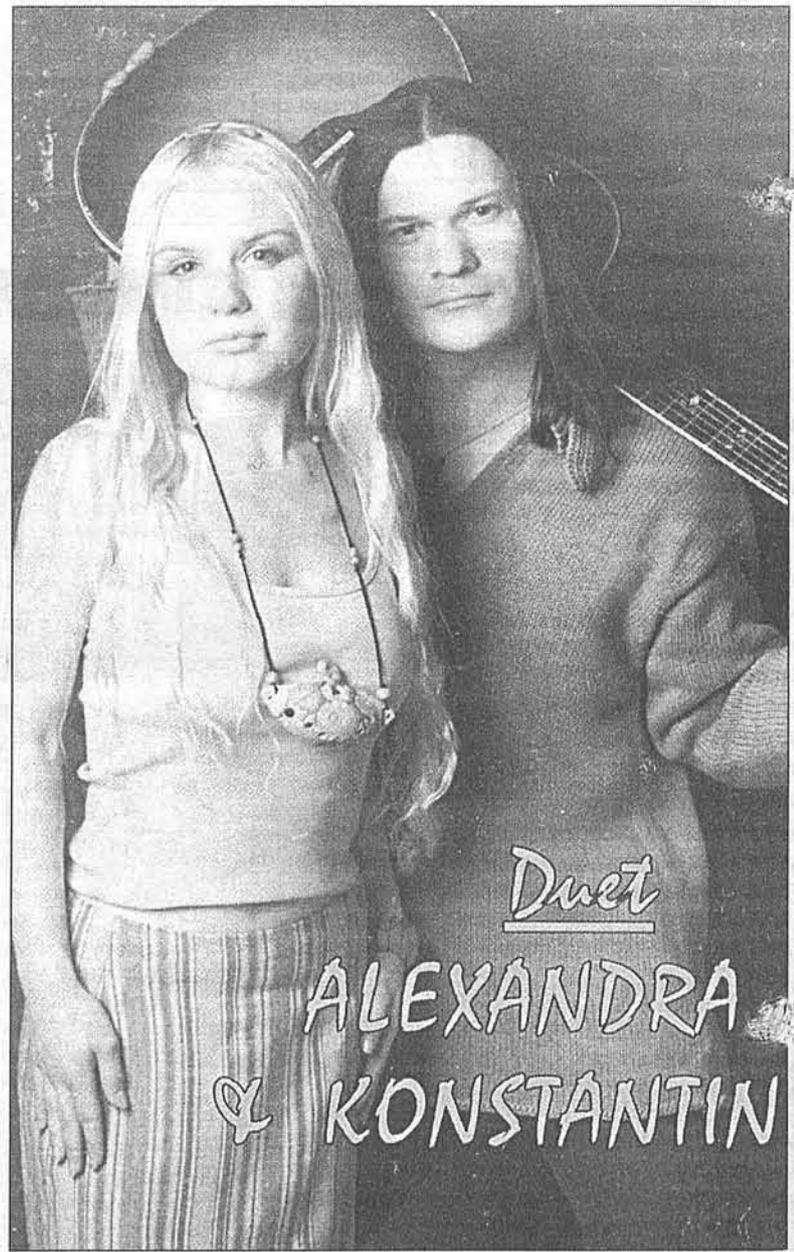
выкананні дуэта "A&K" яны і самі набылі новае жыццё, і калектыву стварылі адметны імідж.

"A&K" зусім не імкнецца да аўтэнтыкі. Таму песня "Масленіца" можа ўспрымацца ў новым пераказе як ліцвінскае асэнсаванне рускага каляндарнага свята, а балада "Ой, арол, ты, арол" — гэта ўжо ўражанні старажытнага беларускага эмігранта на чужыне, дзе экзатычная птушка становіцца сімвалам паяднання з радзімай. Экзатыка аранжыровак, зробленых для акустычных і электрычных гітар, блок-флейты, перкусіяў і падобных дзівоў саў для нашага фальклору, аказваецца, толькі ўзмацняе пераконаўчасць структуры твораў.

Зусім не разбівае гэтую структуру, а нават і з'яўляецца ключом да яе ўласная інструментальная кампазіцыя Кастуся Драпезы "Салярыс". Маўляў, мы іграем не фолк, а мадэрн, праз які, аднак, намагаемся зірнуць на свой этнас.

Бадай, у іх гэта атрымалася. Не дзіва, што ў працы над альбомам дуэт падтрымалі славутыя музыкі Ю.Фядзюк (басіст "Крамы"), В.Шарапаў (клавішнік "Песняроў") і іншыя.

Вітаўт МАРТЫНЕНКА.

КАНТАКТЫ І ДЫЯЛОГІ

ВЕСТКІ МІЖНАРОДНАЙ АСАЦЫЯЦЫІ БЕЛАРУСІСТАЎ. № 26

Хроніка падзей

Зарубежныя сябры акадэміі

Споўнілася 75 гадоў з часу пераўтварэння Інстытута беларускай культуры ў Беларускаю акадэмію навук (цяпер Нацыянальная акадэмія навук Беларусі). У сувязі з юбілеем адбылося ўрачыстае паслядзясненне, у якім прынялі ўдзел вучоныя з многіх краін свету. У іх ліку былі і зарубежныя сябры НАНБ, нашы суайчыннікі.

Мабыць, чытачам "Вестак" будзе цікава даведацца, хто ж уваходзіць у лік замежных сяброў НАНБ. На падставе базы даных "Голасу Радзімы" няцяжка было скласці такі спіс, у якім налічваецца больш за 20 прызвішчаў.

Сярод замежных сяброў ёсць беларусы і ўраджэнцы Беларусі або іх нашчадкі. Гэта лаўрэаты Нобелеўскай прэміі Жарэс Алфёраў (фізіка) і сын ураджэнца Магілёва жыхар Бельгіі Ілья Прыгожын (тэрмадынаміка). Беларусам сябе лічыў сібірскі хімік Валянцін Капцюг. Беларускі дзяржаўны ўніверсітэт закончылі Вячаслаў Сцёпін (філасофія) і Базыль Чачуга (мікалогія).

У ганаровым спісе — прэзідэнт Казахстана Нурсултан Назарбаев

і шматгадовы прэзідэнт Нацыянальнай акадэміі навук Украіны Барыс Патон (ён удзельнічаў у юбілейных урачыстасцях), нашчадак Льва Талстога даследчык Палесся Мікіта Талстой і славыты расійскі фізік Мікалай Басаў.

Цесныя сувязі з беларускімі калегамі падтрымліваў украінскі літаратуразнавец Леанід Навічэнка. З 1994 года ганаровым сябрам НАНБ з'яўляецца вядомы грамадскі дзеяч Бутрос Галі Бутрос, з 1995 — расійскі фізік Аляксандр Прохараў і польскі экалаг Рамуальд Клякоўскі, з 2000 — расійскі эканаміст Леанід Абалкін.

Пра сувязі кожнага замежнага сябра з беларускімі навукоўцамі можна было б пісаць асобны артыкул.

Тамара ШКУРКО.

Нашы публікацыі

Ліст Максіма Танка

У вёсцы Талюшаны на Гродзеншчыне пражывае этнограф, фалькларыст, мастак, краязнавец Стафан Казлоўскі. Значную частку свайго жыцця ён правёў ва Усходняй Сібіры і на Далёкім Усходзе, дзе запісваў фальклор юкагіраў, рабіў маляванні, пісаў мастацкія творы. С. Казлоўскі ўдзельнічаў у некалькіх мерапрыемствах ГА "МАН", у тым ліку ў чытаннях, прысвечаных І. Гашкевічу.

атрымаў. Таму сёлета скараціў іх спісак. Ды, прызнацца, надакучыла ўжо ўся грызняя, хлусня і марнаграфія, якой запоўнены многія нашы газеты і часопісы і самавыдавецкая макулатура, у якой патанам і на якую марнуецца дэфіцытная папера.

Але, не зважаючы на ўсё гэта, відаць, пара Вам ужо з сям'ёю вяртацца ў родныя Пенаты.

Што да антыпольскіх і антычэшскіх настрояў у Ляскова, дык тут няма чаму дзівіцца. Не святля і палякі, і літоўцы, і мы, беларусы. Раней многіх задала халопства, а зараз пачынае вылазіць пыха: і Міцкевіч — наш, і Дастаеўскі — наш, і Касцюшка, і Апалінер, і Пілсудскі, і пад Грунвальдам мы перамаглі, і татар разбілі, і ў апошній вайне і г. д., і г. д.

Самых чорных му...лёў пачынаем адмываць і падымаць на шчыт.

Адным словам, нат самае разумнае пачынанне зайсёды даводзім мы да абсурду.

Адным словам, прыедзеце — самі пабачыце".

На рэпрадукцыі: паштоўка, прысвечаная Максіму Танку і выдана ў Маскве ў 1976 годзе.

У сувязі з тым, што ў Інстытуце літаратуры імя Янкі Купалы НАНБ цяпер рыхтуецца Збор твораў Максіма Танка, С. Казлоўскі прыслаў нам лісты паэта для будучай публікацыі. Адзін з іх, датаваны 18 снежня 1990 года, прапануе чытачам: у ім выказаны цікавыя думкі пра супольную спадчыну беларусаў, літоўцаў і палякаў, перасцярога ад прэтэндавання на нацыянальную выключнасць:

"Дарагі дзурка!
Спяшаюся адказаць на Ваша ліст, бо і ў Любоўі Андрэеўны (жонкі паэта. — Рэд.), і ў мяне са даройем кепскае справы. Баюся, што зноў могуць нас пацягнуць у бальніцу, бо ўжо і лекі не памагаюць. Відаць, гады даюць аб сабе знаць, і тут нічога не парайш.

З падпіскай сёлета спраўды адбываецца нешта незразумелае. Я летась выпісаў шмат чэшскіх і польскіх часопісаў і газет і на працягу года нічога не

Беларусістыка

Масток паміж Мінскам і Прэшавам

У сувязі са згаданым хочацца зазначыць, што пэўныя сувязі на афіцыйным узроўні паміж краінамі існуюць даволі даўно. Прыкладам гэтага можа служыць галіновае пагадненне аб супрацоўніцтве паміж Міністэрствам адукацыі і навуцы Рэспублікі Беларусь і Міністэрствам адукацыі Славацкай Рэспублікі, падпісанае яшчэ ў 1996 годзе ў Браціславе. Рабочым планам, прыкладзеным да гэтага пагаднення, прадугледжаны разнастайныя мерапрыемствы і ўмовы па іх выкананні.

Што ж стаіць за радкамі пагаднення? Якія набыткі за гэты час маюць кантакты паміж студэнтамі і выкладчыкамі ВНУ абедзвюх краін?

У рэчышчы галіновага пагаднення ўжо больш за пяць гадоў умацоўваюцца цесныя сувязі беларускіх вучоных-беларусазнаўцаў з кафедрай славістыкі ўніверсітэта горада Прэшава, што на ўсходзе Славацкай Рэспублікі. Вось пра гэтую кафедру і хочацца сказаць колькі слоў.

Кафедра славістыкі Прэшаўскага ўніверсітэта была першай, якая заклала асновы выкладання беларускай мовы ў вышэйшых навучальных установах Славакіі. Гэта адбылося ў 1996 годзе. Кафедра славістыкі з'яўляецца адной з маладзейшых на філасофскім факультэце Прэшаўскага ўніверсітэта. Адлік яе дзейнасці як падраздзялення пачынаецца з 1 верасня 1993 года. Такім чынам, цяперашні навучальны год стаў юбілейным, 10-м для кафедры, нязменнай загадчыцай якой з'яўляецца прафесар Юлія Дудашова.

Гэтыя нататкі — і слова падзякі людзям, што сваёй выкладчыцкай працай робяць добрую спра-

ву выхавання гуманістычных поглядаў на навакольны свет у студэнтаў-славістаў, закладваюць асновы ўзаемаразумення паміж народамі, таму што веданне чужой мовы — шлях да разумення культуры іншага народа, яго душы.

На кафедры з самага пачатку яе дзейнасці склалася традыцыя выкладання, чытання курсаў розных славянскіх моў выкладчыкамі з гэтых краін — носьбітамі моў. Першай выкладчыцай беларускай мовы ў Прэшаўскім ўніверсітэце (і наогул, у Славакіі) была дацэнт БДУ Вікторыя Ляшук. Так пачынаўся ў Славакіі "беларускі шлях".

Аўтар гэтых радкоў, будучы членам кафедры больш за пяць гадоў, таксама выкладаў беларускую мову і літаратуру славацкім студэнтам. Так што мог на свае вочы бачыць, як сталела і паступова набірала арганізацыйную і навукова-педагагічную моц гэтае філалагічнае падраздзяленне, як пісалі дысертацыі і абараняліся яе аспіранты, як становіліся дацэнтамі і прафесарамі яе вядучыя выкладчыкі.

Беларускі напрамак паступова акрэсліваўся, больш і больш

У сродках масавай інфармацыі нашай краіны апошнім часам неаднаразова паведамлялася аб падрыхтоўцы, так бы мовіць, шырокафарматнага пагаднення паміж Рэспублікай Беларусь і Славацкай Рэспублікай. Яно, мяркуецца, будзе прадугледжваць супрацоўніцтва паміж краінамі ў галіне знешняй палітыкі, эканомікі, культуры.

заяўляў пра сябе. Так, у 2000 годзе кафедра арганізавала і паспяхова правяла міжнародны навуковы семінар "Славацка-беларускія моўныя, літаратурныя і культурныя сувязі", на якім з дакладамі і паведамленнямі выступілі 14 прадстаўнікоў абедзвюх краін. Матэрыялы семінара склалі неўзабаве зборнік, які пазней быў надрукаваны.

Вучэбнымі планами кафедры славістыкі прадугледжана, што студэнты на працягу навучання па сваёй спецыяльнасці ў спалучэнні з той ці іншай спецыялізацыяй павінны пасля чатырох семестраў прайсці практыку ў летняй моўнай школе. І вось у бягучым навучальным годзе такую стажыроўку на факультэце беларускай філалогіі Беларускага дзяржаўнага педагагічнага ўніверсітэта імя Максіма Танка прайсць студэнткі-славісткі з Прэшаўскага ўніверсітэта. Гэта, вобразна кажучы, першыя ластаўкі, што завіталі са Славакіі ў нашу краіну менавіта на беларускую філалогію. Хутка прайшлі месяцы іх вучобы ў педуніверсітэце.

Зразумела, былі не толькі лекцыі і семінары, але і сустрэчы з беларускімі літаратарамі, наведванне тэатраў, выстаў, літаратурных імпрэз, дыскатак.

Неўзабаве Габрыэла Вжэнбэкова, Івона Джундава і Яна Юскова вернуцца на радзіму, спадзяёмся, у іх застануцца добрыя ўражанні ад знаёмства з беларускімі студэнтамі, беларускай культурай.

Будзем працягваць кантакты і надалей.

НА ЗДЫМКАХ: будынак Прэшаўскага ўніверсітэта; славацкія і беларускія навукоўцы на семінары ў Прэшаве (2000).

Віталь МАСЛОЎСКІ,
Прэшаў — Мінск.

Прэзентацыя

"Гістарычныя сядзібы Беларусі: стан і перспектывы"

У выдавецтве "Чатыры чвэрці" ўбачыла свет кніжка "Гістарычныя сядзібы Беларусі: стан і перспектывы", куды ўвайшлі матэрыялы Міжнароднай канферэнцыі пад эгідай ЮНЕСКА, якая адбылася ў верасні мінулага года ў Залесі на Смаргоншчыне (пра канферэнцыю ў нашай газеце быў змешчаны аналітычны артыкул).

У Дзяржаўным музеі гісторыі тэатральнай і музычнай культуры Беларусі адбылася прэзентацыя кнігі. На ёй выступілі старшыня Нацыянальнай камісіі Рэспублікі Беларусь па справах ЮНЕСКА Уладзімір Шчасны, прадстаўнікі Міністэрства культуры, Смаргонскага райвы-

канкама, гасця з Польшчы прафесар Эва Муха-Шаек, даследчыкі, якія з'яўляюцца сябрамі ГА "МАН".

Уключэнне прагучала музыка, напісаная прадстаўнікамі роду Агінскіх, у тым ліку жыхарамі Залесся.

Валянціна ГРЫШКЕВІЧ.

"Гісторыя Беларусі" Захара Шыбекі

У Польшчы, а затым у Беларусі выйшла "Гісторыя Беларусі" сябра ГА "МАН" Захара Шыбекі. У ёй разглядаюцца падзеі ад часоў ўваходжання беларускіх зямель у склад Расійскай дзяржавы да канца XX стагоддзя.

Днямі адбылася прэзентацыя кнігі, на якую сабраліся навукоўцы, выкладчыкі, журналісты. З прамовай выступіў дырэктар Польшскага інстытута ў Мінску Цэзары Карпіньскі.

Тамара ШКУРКО.

Пра вытокі беларускай літаратуры Беласточчыны

Манаграфію Ларысы Шчавінскай і Юрыя Лабінцава "Літаратура беларусаў Польшчы" (Мн., 2003) можна лічыць унікальнай з'явай: вучоныя адной краіны, Расіі, даследуюць духоўную спадчыну другой, Польшчы, а выдаюць кнігу па выніках сваёй працы на тэрыторыі трэцяй, Беларусі. Аўтарамі выдання з'яўляюцца супрацоўнікі Інстытута славяназнаўства Расійскай акадэміі навук. Аб'ектам іх вывучэння стала літаратура беларусаў, якія жылі на тэрыторыі сучаснай Польшчы. Праца ж выдадзена стараннямі Нацыянальнай бібліятэкі Беларусі.

Ва ўступе да кнігі аўтары расказваюць аб вялікай падрыхтоўчай рабоце, зборы і сістэматызацыі матэрыялаў. У выніку паўстал адметная база даных "па асноўнаму корпусу заходнебеларускай літаратуры XV—XIX стагоддзяў". Праўда, сам тэрмін "заходнебеларуская літаратура" ўяўляецца для гэтага перыяду спрэчным.

У першым раздзеле манаграфіі "Біблія ў заходнебеларускім культурным асяроддзі" разглядаюцца біблейскія тэксты, якія былі тавалі на Падляшшы. Аналізуюцца першыя спробы складання рукапісных зборнікаў старазапаветных тэкстаў: "Пролог" (Бельск, 1496), "Суботник или поминник (Синодик)" (Супрасль, 1631), "Супрасльскі зборнік" Матфея Дзясцяга (1507) і інш.

У наступным раздзеле пад назвай "Гісторыя Заблудаўскай тыпаграфіі" даследуецца пачатак "друкаванага перыяду" ў гісторыі беларускай літаратуры. Магнат і мецэнат Г.Хадкевіч у другой палове XVI стагоддзя запрасіў з Масквы ў Заблудаў І.Фёдарова, што і дало пачатак Заблудаўскай тыпаграфіі. У 1569 годзе тут было

надрукавана "Евангеліе учительное", а ў наступным годзе ўбачыла свет другое і апошняе выданне Заблудаўскай тыпаграфіі "Псалтырь с Часословцем". Нягледзячы на такі невялікі тэрмін дзейнічання гэтай друкарні, заблудаўскія кнігі аказалі значны ўплыў на ўсю далейшую беларускую выдавецкую практыку.

У раздзелах "Кніжнасць Супрасльскага манастыра" і "Паміж Усходам і Захадам Еўропы" падрабязна разглядаецца развіццё кніжнай справы ў Супраслі. Першы настаяцель Супрасльскага манастыра айцец Пафнуцій Сегень спрыяў развіццю свайго выдавецтва і сам быў выдатным кніжнікам. Яго справу прадоўжылі ігумены Каліст (1510–1512), Іона (1512–1532), архімандрыт Сергій Кімбар (1532–1565).

Аўтары грунтоўна разглядаюць таксама склад манастырской бібліятэкі, прасочваюць гісторыю яе ўзнікнення і папаўнення. Вось некаторыя звесткі з працы, якія даюць нам магчымасць адчуць дынаміку развіцця супрасльскага збору: у 1530-я гады ў ім было 129 кніг, а ў 1764 годзе — ужо больш за 1 500 экзэмпляраў. Ад-

значаецца выключная роля ва ўпарадкаванні і памнажэнні кніжнага збору Супрасля архімандрыта Сергія Кімбара. У раздзеле "Паміж Усходам і Захадам Еўропы" падрабязна разглядаюцца вопісы Супрасльскага манастыра: першы, зроблены архімандрытам Сергіем Кімбарам у 1557 годзе, другі, складзены пры архімандрыце Аляксеі Дубовічу (1645), вопіс, датаваны 1668 годам, рукапісны інвентар 1764 года і інш.

Раздзел "Кніжная культура беларусаў бельскай зямлі ў XVIII ст." знаёміць нас са складам кніжных фондаў цэркваў Бельскага дэканата. У полі зроку даследчыкаў апынулася літургічная літаратура XVII–XIX стагоддзяў, уплыў графа Мікалая Румянцава на захаванне беларускай кніжнай традыцыі, роля Ігнація Даніловіча і айца Міхаіла Баброўскага ў вывучэнні і пашырэнні ў свеце беларускай культуры.

Пасля кожнага раздзела падаецца значны спіс выкарыстаных у даследаванні крыніц. Выданне ілюстравана копіямі са старажытных рукапісаў, партрэтамі даследчыкаў.

Праца Л.Шчавінскай і Ю.Лабінцава — салідны ўклад у вывучэнне гісторыі беларускай літаратуры XVI–XIX стагоддзяў. Яна магла стаць дапаможнікам для студэнтаў гістарычных і філалагічных факультэтаў, крыніцай ведаў для аматараў, асабліва краянаўцаў. Аднак, на жаль, пры зусім мізэрным тыражы (150 экзэмпляраў) выданню наканавана адразу ж стаць бібліяграфічнай рэдкасцю.

Тэція ПЯТРОВІЧ, супрацоўніца Інстытута мастацтвазнаўства, этнаграфіі і фальклору імя Кандрата Крапівы НАНБ.

3 надаланага

"Премія Саюзнага государства"

Пад такой назвай штоквартальна выходзіць літаратурна-мастацкі альманах, прысвечаны творам "літаратуры і мастацтва, якія ўносяць вялікі ўклад ва ўмацаванне адносін брацтва, дружбы і супрацоўніцтва паміж дзяржавамі — удзельніцамі Саюза". Выдаецца ён Пастаянным камітэтам Саюзнай дзяржавы тыражом тры тысячы экзэмпляраў у Маскве.

Першы нумар за мінулы год адкрываецца артыкулам Паўла Барадзіна "У нас многа таленавітых людзей". Пра свае творчыя дасягненні расказваюць драматург Аляксей Дудараў і прэзаік Іван Шамякін. У артыкулах "Нічога акрамя праўды", "Кругі пекла і боль сэрца Міхаіла Савіцкага" ідзе гаворка пра жывапіс выдатнага беларускага мастака. Артыкулы ілюструюцца каляровымі рэпрадукцыямі.

У другім нумары разглядаецца эпічнасць і актуальнасць паэмы "Песня пра зубра" беларускага лацінамоўнага паэта Міколы Гусоўскага. Рускі пісьменнік Станіслаў Куняеў у артыкуле "Паэма, поўная шуму лясоў" расказвае пра тое, як ён пазнаёміўся з гэтым творам, затым пераклаў яго на рускую мову. Тэкст яго быў выдадзены ў 1998 годзе ў Беларусі. У часопісе прыводзіцца ўрывак з перакладу.

Юбілейныя даты ў сакавіку

4 сакавіка — 80 гадоў з дня нараджэння **Аляксандра Коршунава** (1919–1991), гісторыка старажытнай беларускай літаратуры, лаўрэата Дзяржаўнай прэміі Беларусі.

6 сакавіка — 70 гадоў доктару габлітаванаму, прафесару **Міхалу Кандрацюку** (Польшча). Аўтар многіх прац па беларускаму мовазнаўству. Сябар ГА "МАН".

13 сакавіка — 70 гадоў паэтэсе **Аўгінні Кавалюк**. Жыве ў Санкт-Пецярбургу, актыўна

Трэці нумар альманаха знаёміць нас з творчасцю шырокавядомага беларускага кампазітара Ігара Лучанка. Інтэрв'ю з ім беларускага пісьменніка, які жыве ў Маскве, Алеся Кажадуба мае крамамоўнае загаловак: "Галоўнае — працаваць, і тады ўсё будзе ў парадку". Асобная старонка адведзена апаведу пра адроджаную пасля пажару сядзібу рускага мастака Ільі Рэпіна пад Віцебскам "Здраўнева".

У тым жа нумары народны артыст Расіі, лаўрэат прэміі Саюзнай дзяржавы Аляксей Пятрэнка характарызуе кінематаграфічную спадчыну народнага артыста Беларусі Міхаіла Пташукі. Аўтар перакананы: "Яго карціны будуць глядзець заўсёды". Публікуецца таксама ўрываак з інтэрв'ю, дадзенага М. Пташукі перад пачаткам здымкаў фільма "У жніўні 44-га".

Галіна ВІР.

Памяць

Українская муза ў Бяроза-Картузскім лагеры

15 чэрвеня 1934 года ў Варшаве ўкраінскі міністр унутраных спраў Польшчы **Браніслаў Пярацкі**. У адказ на гэта ўрад стварыў на Брэстчыне, у Бяроза-Картузскай, канцэнтрацыйны лагер, куды без суда накіроўваліся шматлікія праціўнікі аўтарытарнага рэжыму ІІ Рэчы Паспалітай. Летась у Беластоку пабачыла свет кніга **Войцеха Сляшыньскага (Sleszynski W. Obóz odosobnienia w Berezie Kartuskiej. 1934-39. Białystok, 2003)** — першая манаграфія пра гэтае месца пакарання.

Напісаў яе малады гісторык з мясцовага ўніверсітэта. У даследаванні разглядаецца гісторыя стварэння і функцыянавання лагера, аналізуюцца склад вязняў, што дазваляе вызначыць сярод іх знакамітых асоб, найперш пісьменнікаў, якія актыўна рэагавалі тады на нацыянальна-і сацыяльна-крывыды. Аўтар выкарыстаў велізарны архіўны матэрыял — найперш са сховішчаў Брэсцкай вобласці, практычна ўсю ранейшую літаратуру, прысвечаную гэтаму месцу пакарання. Пры чытанні кнігі падкупляе аб'ектыўнасць даследчыка.

Паводле В. Сляшыньскага, палякі складалі ў лагеры 43 працэнты вязняў, яўрэі — 33, украінцы — 17, беларусы — 6 і немцы — 1 працэнт. Аўтар не выключае, што ў лагеры было некалькі рускіх і літоўцаў. У кнізе названы многія дзеячы ўкраінскай культуры. Сярод іх:

Бжэскі Раман (1895, Мінск — 1982) — гісторык, літаратуразнавец, публіцыст, паэт, мастак;

Вішнеўскі Сяргей (1898–1952) — журналіст, рэдактар газет "Українська Громада" і "Волинська неділя", што выходзілі ў Луцку, прадстаўнік грэка-каталіцкага

мітрапаліта Шаптыцкага на Валыні;

Гаўрылюк Аляксандр (1911–1941) — вядомы ўкраінскі савецкі пісьменнік, сябар КПЗБ;

Краўцоў Багдан (1904–1975) — вядомы ўкраінскі паэт, літаратуразнавец, перакладчык, рэдактар часопісаў "Дажбог", "Обрії", "Наперадодні" і інш.;

Паладзійчук Раман (1912–?) — журналіст, выдавец, рэдактар часопісаў "Наш фронт", "Пробоем", "Самоосвітнік", "Молодняк";

Рэчынскі Арсеній (1892–?) — кампазітар, фалькларыст, рэлігійны публіцыст, выдавец праваслаўных часопісаў "На варті" і "Рідна церква";

Цесла Іван (1902–?) — географ і педагог. Аўтар шматлікіх прац па метэаралогіі, геафізіцы, кліматалогіі, гідраграфіі, дэмаграфіі і г.д.;

Штыкала Дзмітрый (1909–1963) — журналіст, паэт. Аўтар паэмы "Думі про Березу Картузскую" (1938);

Яніў Уладзімір (1908–1991) — вядомы паэт і вучоны-псіхалаг. Пацінуў пасля сябе восем "Псалмів Картузкэй Березі", верш "В ляхах Березі".

Многія вязні-ўкраінцы потым напісалі пра лагер кнігі ўспамінаў. Сярод іх — Фёдар Малік ("Шо я бачив і пережив в Березі Картузкэй"). Вінпег, 1936), Уладзімір Макар ("Береза Картузкая". Торонто, 1956),

Уладзімір Гоцкі ("Береза Картузская". Лондон, 1954). У дзвюх апошніх кнігах ёсць спецыяльныя раздзелы, прысвечаныя "ўкраінскай лагернай музе".

Можна назваць яшчэ некалькі дзеячаў украінскай культуры, якія прайшлі праз лагер на Брэстчыне. Гэта паэт і кампазітар Раман Міровіч, сатырык Астап Дзярліца, Багдан Гашоўскі, які пачаў пісаць эпапею з лагернага жыцця. Ёсць падставы нават сцвярджаць, што ў лагеры была ўкраінская літаратурная суполка, дзейнасць якой трэба яшчэ даследаваць.

Адзначым таксама, што ў лагеры знаходзіліся і польскія пісьменнікі. У кнізе В.Сляшыньскага называюцца прозвішчы Леана Пастэрнака, Уладзіслава Шнар-Бахоўскага, вядомага віленскага публіцыста Станіслава Цата-Мацкевіча. З літоўцаў упамінаецца віленскі паэт Ёзас Кекштас.

Прайшлі зняволенне ў лагеры і беларускія літаратары: Сяргей Хмара (памёр у Канадзе), Яўген Трактар (Пранько) і іншыя.

Спадзяюся, што гэтыя звесткі акажуцца карыснымі як для гісторыкаў украінскай і беларускай літаратур, так і для бярозаўскіх краянаўцаў, якія рыхтуюць новую экспазіцыю ў мясцовым музеі.

Аляксандр ІЛЬІН, рэдактар часопіса "Гістарычная брама" (Пінск).

Ад нас адышлі

Чэслаў НЕМЭН

17 студзеня ў Варшаве пайшоў з жыцця музык, які, паводле апытання газеты "Польска", быў выбраны спеваком "усіх часоў".

Ч.Немэн — наш суайчыннік. Нарадзіўся ён 16 лютага 1939 года ў вёсцы Старыя Васілішкі Шчучынскага раёна Гродзенскай вобласці. У 1958 годзе разам з бацькамі Выдрыцкімі выехаў у Польшчу. Праз год дэбютаваў як спявак у студэнцкім клубе "Жак" у Гданьску. Праз чатыры стаў лаўрэатам і фестывалю маладых талентаў у Шчэціне. Часта прыязджаў у Беларусь, з поспехам выступаў у Гродне. Найбольшым поспехам карыстаўся яго песні "Дзівосны гэты свет", "Ці ты мяне яшчэ памятаеш"...

Ідал моладзі, Ч.Немэн з гадамі пераходзіў ад року да больш сур'езных жанраў музыкі. Ён напісаў музыку да спектакляў "Дзяды" і "Пан Тадэвуш" на словы Адама Міцкевіча, да кінафільма "Пах зямлі".

Сваім псеўданімам ён выбраў назву роднай ракі — Нёмна. Пад гэтым знакавым імем ён застаецца ў памяці шматлікіх прыхільнікаў яго незвычайнага і шматграннага таленту ў Польшчы, Беларусі, іншых краінах.

Юрый ВАШКЕВІЧ.

"Песняры" заўсёды сучасныя

— Пачатак на 1-й стар. —

Ён таксама прэзентаваў свой новы дыск і песню памяці Мулявіна "Ты памятаеш тую восень", адзначыўшы, што разам было напісана 26 песень, балад, рамансаў і рок-опера "Гусляр".

Кампазітар Міхаіл Капланаў і Уладзімір Георгіевіч працавалі разам і сябравалі сем'ямі ў маладыя гады. Ён прысвяціў Мулявіну сваю песню "І змоўкла гітара", а Нэлі Багуслаўская ўспамінала, як упершыню "адкрыла" голас Валодзі і настойліва раіла спяваць. Так засвяціла зорка Мулявіна, калі ў 2001 годзе з'явілася і на Алеі зорак у Маскве. А ў вечар памяці гарэла побач з яго партрэтамі на сцэне, і нябачная прысутнасць «песняра» не толькі адчувалася, але і прагучала яго голасам у песні "Малітва".

Пасля канцэрта мы сустрэліся з новым мастацкім кіраўніком Дзяржаўнага ансамбля "Песняры" Вячаславам ШАРАПАВЫМ, каб пагутарыць пра яго склад, сучасны творчы стан і планы на будучыню.

— Калі кажуць, што "Песняры" пазнавальныя, то ў чым вам бачыцца непайторнасць і своеасаблівасць мулявінскага стылю і як удалося гэта захаваць у першай канцэртнай праграме новага складу ансамбля?

— Перш за ўсё гэта вакальная палітра. І не толькі галасоў, але і музычных вобразаў. Мулявін унікальна ўмеў падбіраць галасы, ствараць вобразы на сцэне так, што можна было пазнаць кожную песню, кожнага артыста. А чэ зліццё характараў, гэта важна. Мы пайшлі такім шляхам: перш за ўсё трэба павучыцца ў Майстра, таму аднавілі частку рэпертуару ансамбля, самыя папулярныя і любімыя песні — "Алеся", "Александрына", "Касіў Ясь" і іншыя. Стараемся захаваць у іх подых таго часу, калі яны ствараліся і выконваліся. Нават

касцюмы заказалі падобныя на тыя, у якіх выступалі маладыя "Песняры". Эскізы выканалі мастакі Булгакавы, муж і жонка, яны і раней працавалі з "Песнярамі". Зараз сярэдні ўзрост артыстаў у нашым калектыве — 28 гадоў, такі ж быў у 70-я гады. Сёлета спаўняецца 35 гадоў з часу заснавання ансамбля, юбілей будзем адзначаць на працягу года і ў верасні. У гэтай сувязі таксама важна аддаць даніну памяці мінуламу, а потым ужо глядзець у будучыню і рабіць нешта новае.

Новыя песні мы робім у больш сучасным гучанні. Аднак не спяшаем ствараць шмат новых твораў, каб не страціць тое, што закладзена было стваральнікам ансамбля. Інструментальная палітра ў "Песняроў" паступова мянялася. Нешта дадалася, нешта адыходзіла. Былі жывыя народныя інструменты (скрыпка, дуда, дудка), потым у 90-я гады ім на змену прыйшла электроніка, але песняроўская вакальная палітра заставалася нязменнай. Нехта з артыстаў пакідаў ансамбль, нехта новы прыходзіў, а пазнавальнасць была заўсёды. Перш за ўсё за кошт голасу самога Мулявіна, які немагчыма збытаць ні з якім іншым. Часам, слухаючы нашага новага саліста Алега Жалезнякава, нам кажуць, што загучаў голас Мулявіна. Сапраўды, у яго ёсць фарбы, падобныя на мулявінскія, аднак ён яшчэ спявае нясмела. З часам, думаю, у Алега можа развіцца спецыфічная харызматычнасць, у песняроўскім акордзе гэта чытацца будзе, аднак як саліста Уладзіміра Георгіевіча замяніць немагчыма. І мы не ставілі перад сабой такой задачы.

— Вы пачалі працаваць пры Мулявіне, а ён звычайна планавалі работу далёка наперад. Нешта з задуманага ім працягваецца ажыццяўляць?

— Мы пачалі пісаць альбом, задуманы разам. У 2000 годзе запісалі толькі некалькі песень з

васьмі, а зараз яшчэ тры — "Хмель малады", "Літвінка", "Ганна". Калі аднавіўся ансамбль, хацелі спачатку выпусціць альбом, а потым зрабіць сольную канцэртную праграму, аднак хлопцам патрэбны пастаянны трэнінг на сцэне, трэба выступаць. Таму найперш узяліся за рэпертуар і вось зараз паказалі праграму амаль на дзве гадзіны. Хвалілася: як успрыме глядач нашу работу, ды і канцэрт прысвечаны памяці кіраўніка, гэта вялікая адказнасць.

— Калі вы ўпершыню выйшлі на сцэну ў новым складзе?

— Наш дэбют адбыўся летась на сцэне Палаца Рэспублікі 29 кастрычніка пасля двух месяцаў работы. Мы спявалі песню Уладзіміра Мулявіна на словы Янкі Купалы "Людка" і адну новую — "Хмель малады".

— А потым?

— А потым былі фестываль "Залаты шлягер", паездка ў Калінінград з канцэртамі, выступалі яшчэ ў двух гарадах гэтай вобласці — Чарняхоўску і Гвардзейску. Першыя хвілін 10 глядачы слухалі моўчкі, а потым бачым, што вочы ў іх загарэліся, апладысменты ўсё гучней, апошнія песні прымалі стоячы.

— Былі там сустрэчы з беларусамі?

— Так, у Калінінградзе жыве шмат нашых землякоў, яны падыходзілі, каб пагутарыць. Таксама было і ва Украіне, у Маскве.

— Уладзімір Мулявін сябраваў з Ігарам Лучанком і іншымі беларускімі кампазітарамі. Як яны ставяцца да вас?

— Прыглядаюцца. Пакуль што з прапановай выходзіў адзін Леанід Захлеўны. Паэты звяртаюцца часцей. Мы з усімі будзем супрацоўнічаць, калі музыка будзе фарматнай для "Песняроў". Была, напрыклад, адна прапанова некалькі гадоў таму з Расіі ад Лоры Квінт — песня "Свізна ў бараду", яна ў нас не пайшла. Спецыфіка

эстрады ў тым, што песні трэба адрасна пісаць пад пэўных выканаўцаў і калектывы.

— Мінуты год быў вельмі складаным для ансамбля: страта лідэра, некаторых салістаў, набор новых артыстаў...

— Гэта быў самы цяжкі год у нашай гісторыі. Непраўная страта Уладзіміра Георгіевіча — дагэтуль не верыцца... Але мы адчуваем, быццам ён недзе побач, толькі нечым заняты, а нам ва ўсім дапамагае. Нехта скажа, што гэта містыка, аднак нам так цяжка, як бывае ў сям'і, калі страчваеш самых блізкіх людзей. Лепшая даніна памяці Мулявіна — захаваць яго справу.

— Калі адыходзіць такі лідэр, не ўсім па сілах перанесці змены, што адбываюцца ўслед за гэтым. І ў вашым калектыве некаторыя людзі не змаглі прыняць прызначэнне новага кіраўніка.

— Мы — дзяржаўны ансамбль, і "Песняры" — назва, якая не належыць камусьці асабіста, гэта набытак усяго народа. Назву гэта нельга атрымаць у спадчыну, па чарзе або па стажу працы. Калі калектыву аказаўся без кіраўніка, пачаўся ўважлівы і скрупулёзны адбор кандыдатур. А потым, калі калегі пакінулі нас у верасні, трэба было іх замяніць.

Быў аб'яўлены кастынг, пад эгідай Міністэрства культуры створаны экспертны савет, у склад якога ўвайшлі заслужаныя артысты Беларусі і кампазітары Эдуард Зарыцкі і Леанід Захлеўны, былыя песняры Уладзімір Ткачэнка — заслужаны артыст Беларусі, Аркадзь Эскін і іншыя. Было адабрана 5 чалавек, мы прынялі іх у калектыву і пачалі працаваць у вельмі жорсткім рэжыме, бо часу на стварэнне новай праграмы заставалася мала.

— А вы раней ведалі гэтых маладых талентаў?

— Не ўсіх ведалі. Напрыклад, Раман Козыраў — віртуоз-клавішнік, гэта было адкрыццё. Ён у нас цяпер робіць аранжыроўкі. Характар своеасаблівы, але вельмі таленавіты чалавек. Андрэй Шчыткавец — бас-гітарыст. Абодва з вышэйшай адукацыяй. Барабаншчык Сяргей Шкурдзэ — проста самародак. Пётр Ялфімаў — лідэр-вакаліст, вучыцца ў Беларускай дзяржаўнай акадэміі музыкі. Яркі, нацыянальна каларытны выканаўца з выдатнымі вакальнымі магчымасцямі. Так, як ён спявае "Александрыну", не спяваў ніхто. Пра Алега Жалезнякава з мулявінскімі інтанацыямі я ўжо казаў, таксама самародак. Аркадзь Іваноўскі прыйшоў у калектыву ў 1996 годзе і працаваў з Уладзімірам Георгіевічам. Музыкант-віртуоз, займаецца аранжыроўкамі, выдатна спявае.

Наш дырэктар ансамбля Валерыя Скаражонак — уладальнік унікальнага голасу, любімец Мулявіна, вельмі прыстойны чалавек з Богам у душы, да мала-

дых артыстаў ставіцца па-бацькоўску, стараецца згуртаваць калектыву, паставіць агульную задачу.

— Не абмяняйце і сваю асобу. Калі вы з'явіліся ў ансамблі і якія функцыі выконвалі? Тое, што вы пішаце песні, пэўна, і вызначыла выбар вас у якасці мастацкага кіраўніка ансамбля?

— Я пішу шмат песень і даўно. Першае знаёмства з Уладзімірам Георгіевічам адбылося ў 1997 годзе. Ён паслухаў мае песні і сказаў, што звязацца са мной. У 1998 годзе запрасіў на работу ў якасці гукарэжысёра, але я адмовіўся: працаваў на тэлебачанні і хацеў тады засвоіць гэту прафесію дасканала, бо там самая лепшая на Беларусі, сучасна аснашчаная студыя гуказапісу. Песні і вершы я пісаў раней, працягваў гэтым займацца і працягуючы гукарэжысёрам. У 1999 годзе Леанід Барткевіч зноў запрасіў мяне ў "Песняры". Я прынёс некалькі песень, іх адрознівалі прынялі. Праўда, было шмат цяжкіх момантаў, і ў альбом "Песняры — 2001" увайшлі толькі песні "Ой, княжна" і "Ля замкавай гары". Потым я дапамагаў рабіць праграму да юбілею Давіда Тухманава, дзе "Песняры" выканалі тры песні, працаваў як аранжыроўшчык. Толькі калі з Уладзімірам Георгіевічам здарылася бяда і ён пасля аўтааварыі трапіў у бальніцу, я стаў працаваць як артыст і музычны кіраўнік. Раней такой пасады не было ў "Песнярах".

— Ансамбль размяшчаецца ў новым памяшканні, якое яшчэ часткова будзецца. Калі адбудзецца сапраўднае нава-селе?

— Уладзімір Георгіевіч заўсёды марыў, каб у ансамбля была асобная добрая база з невялікай рэпетыцыйнай залай, офісам і студыяй. Мы сюды пераехалі восенню 2000 года, калі тут яшчэ былі голыя сцены. І зараз яшчэ шмат працы будаўнікам, аднак плануем, што да юбілею ў верасні яны ўсё скончаць.

— А творча як вы адзначыце юбілей сёлета?

— Не хочацца гаварыць загадзя, аднак ёсць планы выступіць у канцэртнай зале "Расія" ў Маскве з юбілейным канцэртамі, здзейсніць турнэ па Беларусі. Але самае галоўнае — ушанаваць памяць стваральніка ансамбля Уладзіміра Мулявіна, выпусціць 1-2 новыя альбомы.

— Ці плануеце паехаць на гастролі?

— Разглядаюцца прапановы.

— Беларусы замежжа не запрашалі вас?

— "Песняры" ў свой час аб'ездзілі ўвесь свет. Нам бы толькі захаваць сваю адметнасць, тое, што стварыў Уладзімір Мулявін, і папулярнасць з'явіцца.

— Дзякуй за гутарку, жадаю здзяйснення ўсіх вашых планаў.

Гутарыла Рэгіна ГАМЗОВІЧ.

УКРАЇНА. ВІННІЦА

БЕЛАРУСЫ ВІННІЦКАЙ ВОБЛАСЦІ РЫХТУЮЦА ДА ПАЗЕДКІ НА ГОМЕЛЬШЧЫНУ, КАБ ТАМ АДЗНАЧЫЦЬ 60-ю ГАДАВІНУ ВЫЗВАЛЕННЯ БЕЛАРУСІ АД НЯМЕЦКА-ФАШЫСЦКІХ ЗАХОПНІКАЎ Перамога адна на ўсіх

Чаму на Гомельшчыну? Першае, Вінніца і Гомель — гарады-пабрацімы. Па-другое, у колькасным складзе нашага згуртавання выхадцаў з Гомельшчыны самае вялікае прадстаўніцтва. І ім будзе аддадзена першачарговае права паездкі на Радзіму. Тым больш, што вызваленне зямель Беларусі пачалося з Гомельшчыны. Па-трэцяе, у Вінніцу, дзякуючы Сяргею Сідорскаму, у 2001 годзе прыязджала высокага ўзроўню дэлегацыя і славыты калектыў "Добры вечар" з горада Рагачова. Вось такія меркаванні і прывялі да думкі прыняць удзел у II Усебеларускім фестывалі народнага мастацтва "Беларусь — мая песня", прысвечаным 60-й гадавіне вызвалення Рэспублікі Беларусь і перамогі савецкага народа ў Вялікай Айчыннай вайне.

З мэтай папярэдняга ўзгаднення магчымага візіту афіцыйнай дэлегацыі Віннічыны з удзелам добра вядомага на Украіне ансамбля "Купалінка" я, як заснавальнік Вінніцкага абласнога змяляцтва беларусаў, наведваў у верасні Рагачоў. Намеснік старшыні Рагачоўскага раённага выканаўчага камітэта Рыма Ястрэмская паабяцала вырашыць такое пытанне станоўча. Мы атрымалі паведамленне з Рагачова пра магчымаць ажыццявіць нашу вялікую мару пабыць з роднымі і блізкімі, сябрамі і сваімі суайчыннікамі ў час гэтых вялікіх падзей на нашай беларускай Радзіме.

Нам вядома, што кіраўніцтва Вінніцы мае намер уключыць у склад дэлегацыі ўдзельнікаў вызвалення Беларусі ад нямецка-фашысцкіх захопнікаў, у тым ліку ўдзельнікаў аперацыі "Баграціён". Абшчына ж накіруе ветэранаў-партызан, якія прымалі ўдзел у барацьбе з ворагам на Гомельшчыне, Магілёўшчыне, Віцебшчыне, Міншчыне, Гродзеншчыне.

Пасля Рагачова я наведваўся ў Камітэт па справах рэлігіі і нацы-

ЛІТВА. ВІСАГІНАС

Гастрольныя маршруты «Світанка»

Беларускі культурны цэнтр "Крок" зарэгістраваны як грамадская арганізацыя ў 1995 годзе

Створаны Савет "Кроку", яго членамі з'яўляюцца Сяргей Шабалада — старшыня, Ірына Лісоўская, Тарцяна Латышонка, Марына Аплевіч, Людміла Віткоўская, Мікалай Савук, Ірына Кузняцова і Алег Давідзюк. Апошні зараз — каардынатар цэнтра і арганізатар усіх асноўных мерапрыемстваў.

Цэнтр мае выдатныя ўмовы для дзейнасці: плошча памяшканняў цэнтра 200 квадратных метраў. Цэнтр з'яўляецца членам Аб'яднання беларускіх арганізацый Літвы, якое ўзначальвае Л.Мурашка, і актыўна ўдзельнічае ў рабоце аб'яднання.

Колькасць актывістаў "Кроку" пастаянна расце і зараз складае 50 чалавек. Усяго ў Вісагінасе пражывае 2 500 беларусаў. У Вісагінскай сярэдняй школе "Атэйцес" Беларускі культурны цэнтр "Крок" арганізаваў класы з беларускай мовай выкладання. На мясцовым тэлебачанні перыядычна выходзяць тэлеперадачы, якія ствараюць члены БКЦ. Аб усіх падзеях, што адбываюцца ў "Кроку", члены арганізацыі рэгулярна раскажваюць у артыкулах і замалёўках у мясцовай прэсе.

Аднак "тварам" нашага культурна-

нальнасцей пры Савеце Міністраў Рэспублікі Беларусь. Там у гутарцы са старшынёй камітэта Станіславам Буко мы таксама знайшлі разуменне.

Вядома, такі візіт можна ажыццявіць толькі пры пэўнай фінансавай падтрымцы. Маём надзею, што нас падтрымаюць і ўкраінскія дабрадзейцы, і кіраўніцтва Вінніцкай вобласці, і горада Вінніцы. Яны раней дапамагалі нам у правядзенні сустрэчы з удзельнікамі вызвалення Беларусі, якія жывуць цяпер у Вінніцкай вобласці. Нам была аказана вялікая дапамога ў правядзенні Дзён беларускай культуры на Віннічыне, шырока-маштабных мерапрыемстваў, прысвечаных юбілею класікаў беларускай літаратуры Янкі Купалы і Якуба Коласа, дапамагалі асабіста кіраўнікі абласнога ўпраўлення культуры і абласнога Дома народнай творчасці.

Упэўненыя ў падтрымцы такога інтэрнацыянальнага візіту нашай дэлегацыі, удзельнікі фальклорна-танцавальнага ансамбля "Купалінка" працуюць над рэпертуарнай праграмай. У складзе ансамбля салісты, якія вучыліся музыцы і спевам у Гомелі і Мінску. Да ансамбля далучыліся вінніцкія кампазітары і салісты абласной філармоніі. Яны стварылі песню на беларускай мове пра Беларусь.

А тыя, хто змагаўся з захопнікамі на франтах ці ў партызанскіх атрадах, зараз працуюць над успамінамі пра тыя гады.

Пра Віннічыну ёсць што раска-

заць і прадстаўнікам уладных структур. Недарма ж Вінніцкая абласная адміністрацыя і абласны Савет дэпутатаў маюць дагаворы з Мінскай, Гродзенскай і Віцебскай абласцямі. Многія камерсанты і прадпрыемальнікі плённа працуюць з Беларуссю. Нам ёсць што паказаць і ёсць пра што раскажаць сваім суайчыннікам.

Уладзімір ДЗЯМЕСКА.

РАСІЯ. НОВАСІБІРСК

Спадчына бабы Марфы для музея беларусаў Новасібірска

Беларускі культурна-асветніцкі цэнтр імя Ефрасінні Полацкай у Новасібірску, вакол якога гуртуецца больш за 30 тысяч беларусаў, існуе не так даўно (летась ён адзначыў сваю гадавіну). Але ж за такі кароткі час зроблена шмат добрых спраў. Трэба дадаць, што першая беларуская суполка ў Новасібірску была створана ў 1994 годзе. Ля вытокаў грамадскіх арганізацый у Новасібірску стаяў наш суайчыннік У.Галуза (зараз нябожчык). Дзякуючы вялікаму ўкладу ў стварэнне Новасібірскай рэгіянальнай нацыянальна-культурнай аўтаноміі, прэзідэнтам якой ён з'яўляўся да 12 лютага 2001 года, аб ім застаўся добрая памяць беларусаў Сібіры. З 2002 года прэзідэнтам Новасібірскай рэгіянальнай нацыянальна-культурнай аўтаноміі з'яўляецца ўрадзенец Брэсцкай вобласці Іван Панасюк. Гэта вельмі паважаны чалавек, вядомы бізнесмен, мецэнат.

Поруч з ім працуюць актыўныя і цікавыя людзі. У першую чаргу, гэта дырэктар БКАЦ імя Ефрасінні Полацкай Аляксандр Лагуценка, намеснік дырэктара па культуры Людміла Шчаслівенка, загадчыца клуба беларускіх традыцый Любоў Старавойтава і шмат іншых. Гэта актыўныя, апантаныя агульнай справай людзі, якія робяць адказную і вельмі патрэбную справу дзеля захавання і развіцця беларускай культуры. За невялікі час адкрыта 10 філіялаў Новасібірскага культурна-асветніцкага цэнтра імя Ефрасінні Полацкай, узнікла больш за 30 мастацкіх калектываў, 17 клубных аб'яднанняў, праведзена мноства мерапрыемстваў.

У апошні час у рамках дэкады "Дзень сталага чалавека", якая прайшла па ўсёй Расіі, цэнтрам было арганізавана свята для беларусаў-ветэранаў. На доўгачаканую сустрэчу сабраліся найбольш вядомыя беларусы. Сярод іх Анатоль Малахаў, старшыня І стацыі, марак, ураджэнец сяла Гадзічэў Гомельскай вобласці. Сям'я Багнюк — Сцяпан і Любоў родам з Маларыцкага раёна Брэсцкай вобласці. Аляксандр Арэхаўскі з Віцебскай вобласці, загадчык кафедры філасофіі ўніверсітэта, доктар філасофіі навук, прафесар і шмат прадстаўнікоў беларускай дыяспары. Свята прайшло вельмі цікава. Гучалі вершы любімых паэтаў:

І хоць з тысяч рэк
чужых нап'юся,
Толькі для апошняга глытка

Ірына ДАМІНІКЕВІЧ.

Беларускі культурна-асветніцкі цэнтр імя Ефрасінні Полацкай у Новасібірску, вакол якога гуртуецца больш за 30 тысяч беларусаў, існуе не так даўно (летась ён адзначыў сваю гадавіну). Але ж за такі кароткі час зроблена шмат добрых спраў. Трэба дадаць, што першая беларуская суполка ў Новасібірску была створана ў 1994 годзе. Ля вытокаў грамадскіх арганізацый у Новасібірску стаяў наш суайчыннік У.Галуза (зараз нябожчык). Дзякуючы вялікаму ўкладу ў стварэнне Новасібірскай рэгіянальнай нацыянальна-культурнай аўтаноміі, прэзідэнтам якой ён з'яўляўся да 12 лютага 2001 года, аб ім застаўся добрая памяць беларусаў Сібіры. З 2002 года прэзідэнтам Новасібірскай рэгіянальнай нацыянальна-культурнай аўтаноміі з'яўляецца ўрадзенец Брэсцкай вобласці Іван Панасюк. Гэта вельмі паважаны чалавек, вядомы бізнесмен, мецэнат.

прысутным аб каранях гэтага старадаўняга беларускага абраду — ушанавання памяці продкаў.

Памяні, Бог, хто ў яме,
Паздарой, Бог, хто з намі!
Памяні, Божачка, душачкі іх,
Царства ім нябеснага.

Вельмі хваляюча было бачыць і адчуваць сувязь пакаленняў у захаванні гэтага традыцыйнага абраду. За вялікім сталом сядзелі тры пакаленні: бацькі, дзеці і ўнукі. Вялася ціхая гаворка. Усе мелі магчымасць выказаць свае погляды на правядзенне такіх мерапрыемстваў, а таксама раска-заць пра сваіх продкаў, адкуль яны родам, чаго дасягнулі.

Свой погляд на гэты дзень выказаў навуковы супрацоўнік акадэмагарадка Альберт Мітэр, які ўхваліў добрую волю беларуса адзначыць гэты дзень усім разам у БКАЦ.

Людміла Шчаслівенка — намеснік дырэктара БКАЦ раскажала пра свае карані і сваю бабулю, якая

Я прыйду сюды — да Беларусі,
Да свайго азэрнага кутка.

Прысутныя дзяліліся ўспамінамі аб Беларусі. Свае вершы прачыталі Валянцін Бураў, Аляксандр Арэхаўскі, Ян Коцікаў. Для ветэранаў спявалі песні маленькія беларусачкі — ансамбль "Жалудок" і вакальны гурт "Лявоніха". Аляксандр Лагуценка — дырэктар БКАЦ імя Ефрасінні Полацкай зрабіў паведамленне аб рабоце цэнтра, а таксама аб публікацыях, якія змяшчаліся ў беларускіх газетах "Рэспубліка", "Голас Радзімы", часопісе "Крыніца", новасібірскай газеце "Метро" і іншых.

Памінальны дзень продкаў традыцыйна прайшоў у рамках хрысціянскага свята Дзяды ў лістападзе. Да паўдня сталі збірацца людзі, каб прыняць удзел у гэтым хрысціянскім свяце, якое традыцыйна адзначалі нашы продкі. Усім, хто жадаў паставіць свечкі за спачын душ продкаў, Іван Панасюк ветліва прадаставіў транспарт, каб адвезці людзей у храм. Настаяцелю царквы імя Ефрасінні Полацкай айцу Дзмітрыю загадзя былі ўручаны памінальныя запіскі з імёнамі родных і блізкіх, якія пакінулі гэты свет. У клубе беларускіх традыцый былі накрыты памінальныя сталы. Загадчыца клуба Любоў Старавойтава паведаміла

ў 2002 годзе адзначыла 100-гадовы юбілей у вёсцы Скепня Гомельскай вобласці. Нягледзячы на сталы ўзрост, баба Марфа мела добрую памяць. Яна ўсё жыццё беражліва захоўвала рэліквіі свайго роду: шлюбную сарочку і льняную кашулю мужа — дзеда Нікадзіма, які загінуў у 1944 годзе на фронце. У свой 100-гадовы юбілей бабуля перадала сямейныя рэліквіі першай унучцы Людміле. Зараз гэтыя рэчы знаходзяцца ў экспазіцыі Беларускага культурна-асветніцкага цэнтра імя Ефрасінні Полацкай.

Пра работу і правядзенне святаў у цэнтры мне раскажала Людміла Шчаслівенка ў час знаходжання ў Беларускім таварыстве па сувязях з суайчыннікамі за рубяжом "Радзіма" на апошнім міжнародным семінары кіраўнікоў і ўдзельнікаў мастацкай самадзейнасці. Ад імя таварыства "Радзіма" хочацца выказаць падзяку ўсім суайчыннікам Сібіры за тое, што памяці, шануюць і паважаюць свае карані і сваю энічную радзіму, а таксама пажадаць усім добрага здароўя і творчых поспехаў у захаванні самабытнасці беларусаў у Сібіры.

Наталія ТАКТАСУНАВА,

супрацоўнік таварыства "Радзіма".
Здымкі з архіва БКАЦ імя Ефрасінні Полацкай.

зваротная сувязь

УКРАЇНА

Ініцыятывы адэсітаў

Адэса - вялікі горад-порт з развітой гандлёвай індустрыяй. І, здаецца, цяжка дагадзіць густам адэсітаў. Але, калі на рынках горада намаганні адэскай "чайнакоў" з'явіліся беларускія тавары, хутка яны сталі папулярнымі з-за высокай якасці і пацяснілі кітайскія і турэцкія.

Па-першае, гэта тычыцца вырабаў брэсцкай трыкатажнай фабрыкі "Элма", Брэсцкага панчошнага камбіната, мінскай "Мілавіцы", Гомельскай шпалернай фабрыкі... Адэсіты ацанілі таксама і якасць беларускіх аўтобусаў, не гаворачы ўжо пра тое, што трактары "Беларусь" і аўтамабілі "МАЗ" даўно ўжо папулярныя ва Украіне. Прааналізаваўшы такое становішча, праўленне НКАГ "Беларусь" паставіла перад сабой задачу садзейнічаць наладжванню гандлёва-эканамічных сувязей паміж Адэсай і рэгіёнамі Беларусі.

Ініцыятыву падтрымалі кіраўнікі Адэскай мэрыі і адміністрацыя вобласці. Была сфарміравана дэлегацыя, у склад якой увайшлі: У. Бельскі, прадстаўнік абласной адміністрацыі, С.Прадасеня, дырэктар сумеснага ўкраінска-беларускага прадпрыемства, М. Лук'яненка, генеральны дырэктар фірмы "Самея", якая спецыялізуецца на рэалізацыі тавараў электрабытавога прызначэння, У.Хітрук, дырэктар базы адпачынку "Чкалаўскі", які займаецца арганізацыяй адпачынку нашых землякоў, і я, як кіраўнік беларускай абшчыны.

У снежны група на асабістым аўтамабілі выехала ў напрамку Адэса—Кіеў—Гомель—Мінск—Брэст. У Кіеве наведалі Пасольства Беларусі ва Украіне, дзе Надзвычайны і Паўнамоцны Пасол В.Вялічка таксама падтрымаў нашу ініцыятыву. Ён звязаўся з кіраўнікамі Брэсцкай і Гомельскай абласцей, дырэкцыяй Мінскага аўтазавода і папрасіў іх аказаць нам садзейнічанне.

Першы прыпынак на Беларусі мы зрабілі ў Гомелі. Нас сустрэў пасол па асобых даручэннях МЗС Беларусі Мікалай Вайцянкоў і падтрымаў нашу гатоўнасць садзейнічаць наладжванню эканамічных адносін і выказаў свае меркаванні аб магчымым карысным абмене паміж Адэсай і Гомельскай абласцямі. У прыват-

насці, з Гомеля ва Украіну можна пастаўляць кормаўборачныя камбайны, прадукцыю Гомельскага шклозавода, а таксама магчыма стварэнне сумесных прадпрыемстваў. У сваю чаргу, Гомельшчына зацікаўлена ў пастаўках з Адэсы гародніны і фруктаў, кансерваў і іншай сельгаспрадукцыі. Увагу праявілі і да нашых прапаноў па выкарыстанні чарнаморскіх портаў (Ільчыоўск, Паўднёвы, Ізмаіл) для перавалкі грузаў, а таксама да шэрагу аздараўленчых аб'ектаў для арганізацыі адпачынку нашых землякоў і развіцця турызму.

У Мінску былі сустрэчы на МАЗе. Абмяркоўваўся ход дамоўленасці аб серыйнай пастаўцы беларускіх аўтобусаў для Адэсы. Цёпла сустрэлі нас і ў Камітэце па справах рэлігій і нацыянальнасцей пры Савеце Міністраў, дзе былі абмеркаваны праблемы Адэскай абшчыны.

У Брэсце сустрэчы праходзілі пры ўдзеле старшыні камісіі па прамысловасці і гандлі Брэсцкага аблвыканкама В.Лапцейкіна. У выніку брэсцкага трыкатажнага фабрыка "Элма", дывановы і панчошны камбінаты выказалі прапанову аб стварэнні ў Адэсе выставачнага салона, у якім дэманстраваліся б вырабы, а ў хуткім часе і адкрыцці магазіна па продажы беларускіх тавараў. Было шмат і іншых змястоўных і карысных сустрэч. Напрыклад, кіраўніцтва Брэсцкай гандлёва-прамысловай палаты запрасіла прадпрыемствы Адэсы і вобласці прыняць удзел у VI шматгаліновай выставе-кірмашы "Брэст. Садружнасць-2004".

З паездкі "народныя дыпламаты" зрабілі галоўны вывад: маецца ўзаемны інтарэс да наладжвання супрацоўніцтва і адраджэння знешнеэканамічных сувязей.

Фёдар КАВАЛЕВІЧ,
старшыня НКАГ "Беларусь".

ЗА ГАЗЕТНЫМ РАДКОМ

"Маланка" (Расія)

У бюлетэні-газеце Іркуцкага таварыства беларускай культуры імя Я. Д. Чэрскага "Маланка" рэдактар выдання Алег Рудакоў паведамляе аб стварэнні ў Іркуцку Беларускай культуралагічнай школы.

За арганізацыю яе ўзялася старшыня Іркуцкага гарадскога аддзялення ІТБК Таццяна Бізківа. Яна родам з Віцебска, мае дыплом выкладчыка беларускай мовы. Але не толькі мову будучы вывучаць у двухгадовай культуралагічнай школе. Паводле самой Т.Бізківай (яе артыкул "Тэзісы аб беларускай нядзельнай школе ў г. Іркуцку" надрукаваны ў дзевятым нумары бюлетэня за мінулы год), значнае месца ў праграме зоймуць таксама "гісторыя, псіхалогія, выяўленчая і працоўная дзейнасць, музыка, спевай".

Паводле меркавання Т. Бізківай, нядзельная культурна-адукацыйная школа павінна найперш "дапамагчы адбыцця ідэнтыфікацыі этнічных беларусаў з грамадствам, разнародным у этнічных адносінах, захаваць самабытнасць".

"Ніва" (Польшча)

У апошнім, 52 нумары за мінулы год змешчаны артыкул Аляксея Мароза "Новыя падручнікі".

У пачатку артыкула гаворыцца: "Нядаўна белліцэісты з Гайнаўкі і Бельска-Падляскага атрымалі новыя падручнікі па беларускай літаратуры і культуры "3 васільковых крыніц" Іаланты Грыгарук і "Сучасная беларуская літаратура" Яна Карчэўскага, якімі будуць карыстацца ў другім і трэцім класе сярэдняй школы. Іх аўтары — настаўнікі Комплексу школ з дадатковым вывучэннем беларускай мовы ў Гайнаўцы. Падручнікі выдала за сродкі Міністэрства нацыянальнай адукацыі і спорту фірма "Школьныя і педагогічныя выдавецтвы".

У артыкуле цытуюцца выказванні Я.Карчэўскага і І.Грыгарук пра іх работу над падручнікамі, прыяцпы ўключэння ў іх матэрыялаў з Беласточчыны. Гаворыцца, што ліцэісты Гайнаўкі і Бельска-Падляскага шырока выкарыстоўваюць кніжкі, прывезеныя з Беларусі.

Валянціна ГРЫШКЕВІЧ.

ЭСТОНІЯ. НАРВА

Выратуй сябе сам...

Свой жыццёвы прынцып Таццяна Караткевіч-Цыганок з Нарвы (Эстонія) узяла з выказвання Серафіма Сароўскага: "Выратуй сябе сам і вакол цябе выратуюцца тысячы".

Яна нарадзілася і вырасла ў Чачэрску Гомельскай вобласці. Па адукацыі педагог — скончыла Гомельскі дзяржаўны педуніверсітэт, працавала настаўніцай, заўчам, метадыстам Чачэрскага раённага аддзела народнай адукацыі. Пасля аварыі на Чарнобыльскай АЭС, калі пачалі хварэць дзеці і сама сябе адчула дрэнна, пераехала ў 1996 годзе з сям'ёй у Нарву, дзе жыла сястра. Там Таццяна пазнаёмілася з землякамі, а праз год стварыла Беларуска-эстонскае культурна-асветнае аб'яднанне "Спадчына". Яно стала адной з 17 нацыянальных суполак у Нарве.

Многія з гэтых суполак працуюць цікава, ёсць чаму павучыцца беларусам, але і беларусы зацяляюць пра сябе гучна: праз песні, танцы, музыку, трапныя жарты ў сваіх выступленнях. Гарадскія ўлады гэта заўважылі і выдзелілі памяшканне, дзе зараз створаны этнаграфічны музей і бібліятэка. Кожны прывіз з Беларусі і аддаў сюды вельмі дарагія для сябе рэчы дзеля таго, каб дзеці не забываліся пра свае карані. Тры гады працавала нядзельная школа беларускай культуры, а зараз дзеці выраслі, паехалі вучыцца, і актывісты "Спадчыны" засяродзіліся на

працы фальклорнага калектыву, што гуртуе беларусаў, наладжвае святы і паспяхова выступае на гарадскіх пляцоўках, выезджае ў іншыя беларускія суполкі і аб'яднанні ў Эстоніі.

З 23 тысяч беларусаў у Эстоніі каля паловы жыве ў сталіцы краіны, а 2,5 тысячы — у Нарве. Час патрабуе новых форм дзейнасці, таму беларусы Нарвы стварылі свой Культурна-інфармацыйны цэнтр, ён ужо мае прапановы ад беларусаў-прадпрымальнікаў, якія хацелі б разгарнуць свой бізнес на Бацькаўшчыне. Цэнтр будзе аказваць дапамогу тым, хто мае патрэбу ў кансультацыях па пытаннях атрымання грамадзянства, адкрыцці віз і г.д.

Таццяна Караткевіч-Цыганок супрацоўнічае з радыё і тэлебачаннем, друкуе артыкулы ў мясцовай газеце як няштатны аўтар, уваходзіць у міжнародную арганізацыю дзелавых жанчын Нарвы. Але самае вялікае яе захапленне — беларускі фальклор. З сябрамі ў фальклорным калектыве яна развучае песні, што адшуквае на Радзіме, і рэпертуар ансамбля даволі разнастайны, складае цікавую песенную мазаіку, зразумелы ўсім глядачам. Удзельнікі ансамбля родам з розных рэгіёнаў Беларусі, таму стараюцца развучаць тыя творы, якія бытуюць у іх родных вёсках, самі пашылі сабе строі. Трывалае сяброўства ў "Спадчыны" з Лепельскім домам рамёстваў, Рэспубліканскім цэнтрам творчасці дзяцей і моладзі ў Мінску, іншымі беларускімі арганізацыямі. У адзін са сваіх прыездаў у Мінск Таццяна Караткевіч-Цыганок прывезла фотаграфіі і кнігу пра беларусаў Нарвы.

НА ЗДЫМКАХ: на сцэне — фальклорны ансамбль "Спадчына"; заняткі ў нядзельнай школе.

Рэгіна ГАМЗОВІЧ.

ЛІТВА. ВІЛЬНЮС

Тэатру быць!

У беларускай школе імя Францішка Скарыны ў Вільні прайшоў міжнародны фестываль лялечных тэатраў. У гэтай школе шмат гадоў дзейнічае лялечны тэатр "Званочак", кіруе ім настаўніца пачатковых класаў Ала Шынкевіч.

Тэатр неаднойчы выступаў у школах і на гарадскіх мерапрыемствах, вось і наспеў час склікаць гасцей на міжнародны фестываль. Беларусь прадстаўлялі юныя ар-

тысты з гарадскога пасёлка Мір, якія паказалі прадстаўленне ў батлейцы "Цар Ірад", выступілі наўчэнцы польскай і рускай школ, прадстаўнікі клуба "Нядрэ".

Нашы артысты паказалі чатыры спектаклі і атрымалі высокую ацэнку журы. Дзейнічалі выставы лялек тэатра "Званочак", калекцыя выцінанак Ганны Вальтэр. Можна было паглядзець касеты з запісамі выступленняў тэатра "Званочак", фотаальбом, дзе адлюстравана яго дзейнасць.

На другі дзень фестываль праходзіў у музеі тэатра і кіно. Для гасцей была арганізавана экскурсія па старажытнай Вільні. Напрыканцы адбыўся "круглы стол" на тэму: "Выкарыстанне лялечнага тэатра на ўроках у школе". Яго ўдзельнікі засведчылі, што тэатр адыгрывае станоўчую ролю ў выхаванні: ёсць магчымасць паказаць сябе, быць патрэбным і ацэненым. Школьнаму тэатру быць!

Леакадзія МІЛАШ,
настаўніца беларускай школы горада Вільнюса.

ЛАТВІЯ. ДАЎГАЎПІЛС

Свята ў нядзельнай школе

Наша нацыянальна-культурнае жыццё па-сапраўднаму цікавым робяць беларускія народныя святы. Духоўная культура беларусаў надзвычай багатая і разнастайная.

Да народных зімовых святаў адносяцца Каляды. Такую тэатралізаваную дзею кожны год рыхтуюць дзеці беларускай нядзельнай школы, каб паказаць багатую святочную культуру беларусаў сваім бацькам і ўсім, каму гэта цікава.

На гэты раз святочны вечар пачаўся прывітальным словам Генконсула Генадзя Ахрамовіча, які завітаў на дзіцячы агеньчык з падарункамі і пачастункамі. Не засталіся без падарункаў і дарослыя. Самыя актыўныя сябры таварыства "Уздым" у сувязі з 10-годдзем таварыства атрымалі Ганаровыя граматы ад Камітэта па справах рэлігій і нацыянальнасцей пры Савеце Міністраў Рэспублікі Беларусь, падзяку за раз-

віццё беларускай культуры па-за межамі Беларусі. Былі адзначаны ансамбль "Купалінка", школа, кіраўніцтва "Уздыму". Прыемным сюрпрызам стала запрашэнне на прэзідэнцкую ёлку ў Мінск для дзяцей беларускай школы.

А потым вадзілі карагоды, спявалі песні, расказвалі вершы. Весела было і старым, і малым. Гаспадар і Гаспадыня зацікаўлена і з удзячнасцю слухалі велічальныя прыпевы, якія з'яўляюцца абавязковым атрыбутам калядавання.

Мы спадзяёмся, што ўсе прысутныя атрымалі цудоўную магчымасць яшчэ раз наталіцца духоўнай культурай беларусаў.

Алена БУЧЭЛЬ.

Іван ШАМЯКІН

НАЧНЫЯ ўСПАМІНЫ

Праехалі яшчэ з дзесятак кіламетраў. Парадзела пушча. Здалося, канчаецца. І мы заўважылі лясную дарожку, а за якія трыста метраў добрую паляну з гатовай шукай дроў — ад прачысткі. Найлепшае прыстанішча! Бівак! З адным недахопам — без вады. Але вадой — як ведалі пра такі начлег — жанчыны запасліся каля канторы пушчы. Дзве новыя каністры, купленыя ў падарожжа тым жа практычным Тарасам.

Цямнела. Запалілі касцёр. Жанчыны выгрузілі прыпасы, як бы паказваючы, у каго іх больш, хоць прысмакаў адной гаспадыні хапіла б на ўсю ўжо добра згаладалую каманду, бо абедалі яшчэ ў Кобрыне ў сталойцы.

Палаў касцёр. Лажыліся фантастычныя цені ад дрэў, у прагаліне паміж дрэвамі ўзнімаўся незвычайны тут, у лесе, серп маладзіка. Моргалі рэдкія зоркі. І — цішыня-цішыня. Толькі пакрыўджана адзывалася незнаёмая птушка. Пазней гугукнула вусцішна сава. Не помню, хто са старэйшых дзяўчат — Ліна ці Вета — выказала стоены страх:

- А калі зубры прыйдуць?
- Што ты! На такі агонь не сунуцца.
- Кажуць, яны машын не любяць.
- Яны матацыклістаў не любяць.

Пайшлі пацешныя аповеды, думаю, выдуманая тымі гараджанамі, якія і блізка ад Белавежы не былі.

На сухой ігліцы заслалі настольнікі. Не думалі жанчыны начаваць у лесе, а захапілі ўсё неабходнае: посудкі, посуд — талеркі, нажы, відэльцы, коняўкі і нават нехта, здаецца, Марыя Міхайлаўна, шклянкі.

Тарас, як факір, нямаведама адкуль дастаў пляшку "Сталічнай".

— Узяў-такі? — абуралася Клаўдзія Іванаўна.

— А як жа інакш, Клава! Без яе, весялухі, які баль! Каб у пушчы ды не выпіць!

Уладзімір Карпаў засмяяўся. — Тарасе! Нас не пераплюнеш! — пайшоў да машыны і прынёс штоф "Белавежскай".

— У Белавежы дазволена толькі "Белавежская".

Рагаталі дарослыя і дзеці, пякучы на лаўцах сала і смажачы "воўчы" хлеб з накапаным на яго тукам. Ды, як казалі нашы бабулі, у любую добрую справу абавязкова ўлезе чорт. Так і ў той памятны вечар.

Мая і Тарасава машыны стаялі побач бліжэй да вогнішча, асвечаныя полымем. А Карпава — ззаду, у цені ялін. Што прыйшло на розум Марыі Міхайлаўне? Відаць, мела трохі страху. Трэба пасунуцца бліжэй да вогнішча, да гурта. Спакайней спаць будзе.

Не помню, ці сказала яна мужу, можа, і сказала, ды той, перад спакусай добрай вячэры, адмагнуўся. І тады яна вырашыла сама падагнаць машыну бліжэй — вяла ж удзень кіламетраў сто, і мы, "баявыя кіроўцы", яе пахвалілі.

Завяла. Рушыла. І ўляпіла пярднім бамперам у багажнік Хад-

кевічавай машыны. Вай-вой! Што пачалося. Пад зорным небам! У Боскім лесе.

Тарас і яго Клаўдзія на міг анямелі. Валодзя Карпаў кінуўся да машыны і, заўсёды паслухмяны муж, тут не ўтрымаўся ад "партызанскай" лексікі.

Марыя Міхайлаўна ніколі ў жыцці не ўжывала нецэнзурных слоў, але і культурнымі, інтэлігентнымі словамі магла даць добры адлуп мужу, калі той яе дапякаў. Але тут змаўчала — вінаватая. Заплакала. Ды плач яе не ўлагодзіў Хадкевічаў, наадварот, вывеў з шокавага стану. Дабрак Тарас з цяжкім уздыхам сказаў:

— Лягнула мая "Даль палявая", — ганарар за раман, які выйшаў год ці два назад.

Ціхі стогн бедака запаліў пажар у сэрцы шумнай Клаўдзіі Іванаўны. Агонь гэты яна абрынула на Марыю Міхайлаўну, і без таго залітую слязамі.

— Варона ты камарынская (Карпава да вайны настаўнічала ў Камарыне).

Раней Марыя Міхайлаўна і Клаўдзія Іванаўна ніколі не сварыліся, былі добрымі суседкамі — жылі на адной пляцоўцы, дзеці іх сябравалі. Мы, як тры рыцары, сталі паміж жанчынамі. Марыя Міхайлаўна папрасіла прабачэння, але Клаўдзія Іванаўна не адразу супакоілася. Тым больш, што Валодзя яшчэ падліў масла ў агонь, прапанаваў:

— Клаўдзія Іванаўна, калі вы ўжо так перажываеце за ўмяціну, то давайце мяняцца... машынамі.

Але жанчыне ўсё яшчэ карцела ўесці суседзяў, і яна сказала:

— Партызан — партызан, а дурань.

Хадкевічавы "Волга" — самая новая, паўгода назад купленая, нейкія тры тысячы набегала, а Карпава — чатыры гады жыла, і

Марыя Міхайлаўна двойчы мяла ёй крылы — мела вопыт.

Не адмова мяняцца — словы, з якіх выходзіла, што партызаны — дурні, моцна абразілі бясстрашнага разведчыка.

Карпаў не ляўся, не крычаў — ён задыхаўся ад абразы і крыўды. Тарас узлавана загадаў жонцы змоўкнуць. Змоўкла — адчула, што перабрала.

Я адцягнуў увагу сяброў на машыны. Агледзеў Тарасаву. Адчыніў багажнік. Адчыняецца, хоць трохі пагнуты. Самае прыкметнае — разбіты падфарнік.

— З-за чаго сыр-бор! Глупства. Я сваю "Пабеду" не так стукаў. А ў тваёй, Валодзя, той жа падфарнік. І пагнуты бампер. Цот на цот. Цэлая твая, Тарас, "Палявая даль". Кроплі адарвеш, Валодзя, ад "Вясенніх ліўняў". Сотню кропель.

Тарас засмяяўся. Чалавек надзвычайнай дабрыні, што прайшоў праз ваеннае ліха, ён усяму ведаў цану, сяброўства — вышэйшая вяршыня. І гэты мірны лес. Зорнае неба. І маладзік, што павітаў нас і патануў у лесе.

— Пайшлі вячэраць! Як сказаў філосаф, ісціна — у віне.

— Сёння — у "Белавежскай", — павесялела згадзіўся Уладзімір Барысавіч.

Дзеці, што хаваліся пад старымі хваямі, з'явіліся на кліч чарадой, дэманструючы, што іх дружбу нішто не парушыла. Не з'явілася адна Вета, мабыць, ёй было сорамна за маці, за яе словы. Гэта засмуціла Тараса. Натуральна, не з'явілася Марыя Міхайлаўна і Клаўдзія Іванаўна.

Гаспадарылі ля вогнішча Марыя Філатаўна і дзяўчаткі.

Мы, мужчыны, філосафы, творцы, пачалі з "пошукаў ісціны". Глыбока яна! Але — штоф нямелькі. І пляшка. Маша, ведучы дзяцей спаць, паківала нам пальцам:

— Глядзіце ж! Заўтра вам везці дзяцей. Мы за руль больш не сядзем.

Калі Маша і дзеці адышлі да машын, нямаведама адкуль Тарас дастаў яшчэ адну "пасудзіну ісціны". І шукалі мы яе, ісціну, да світаньня; хоць і п'яныя былі, але не шумелі, размаўлялі амаль шэптам — дзеці і жонкі спаць. Ды хто з жонак спаў!

Пошук ісціны змарыў нас, калі добра ўжо развіднела. Адразу траіх. І жонкі, якія чулі наш світалыны шэпт, далі нам паспаць гадзін да дзесяці, пакуль не разбудзіў ляснік: хто такія, у пушчы нікому не дазволена начаваць!

Меліся ехаць па халадку, а ехалі па спякоце. Галовы — свінцовыя. Ехалі, як стажоры, — 50 кіламетраў, не больш. Адбылася адна невялічкая прыгода. На вузкай шашы калгас разаслаў лён, можа, на паўкіламетра. Незразумела, навошта расцілаў? Ды ўцяміць не магу і зараз: маляціць, церці коламі машын? Лён расцілаюць на лужайках, на пожнях, дзе вільготна.

Я ехаў вядучым. На лье дадаў хуткасці. І раптам адчуў — глухне матор, буксуюць колы, пад днішчам — незнаёмы гук. Спыніўся. Спыніліся ўсе. Першы здагадаўся Тарас: на кардан наматаўся лён. Што рабіць? Карпаў паспрабаваў даць задні ход. Не адмотваецца.

Падышоў стары вартаўнік. Карпаў не ўтрымаўся, каб не спытаць:

- Які дурань дадумаўся лён спаць на дарозе?
- Начальнік, пане.
- Усе вы тут пань!

Селянін чамусьці спалохаўся, што і яго лічаць панам.

— Не ўсе пань, не ўсе, — і амаль цалкам перайшоў на польскую мову. — Пшапрашам, панове. То не ёсць бяда. Тут адзін пан ношам выразаў.

Палезлі і мы пад машыны з нажамі ў руках. Але нажы былі тупыя, і праца не здалася лёгкай.

На ціхім ходзе не намотвалася. Мінулі пастку. На шчасце, яна была адна.

Я, вядучы, дрэнна вывучыў карту, кепскім быў штурманам. Планаваў жа паехаць на Ваўкавыск і на Рось, рваўся наведаць цэментны завод, дзе больш за дваццаць гадоў назад праходзіў незабыўную практыку. А высачылі на Бераставіцу. Хацеў павярнуць на Ваўкавыск — хлопцы запырчылі.

Гродна. Дзе начаваць? У гатэлі? А ці будзе месца на трынаццаць душ?

Па маёй прапанове паехалі ў абкам. І нас там прынялі з абдымкамі. Размясцілі ў абкамаўскай гасцініцы. Машыны ў двары былога палаца, пад аховай. Толькі папрасілі выступіць — перад апаратам абкама і аблвыканкама.

Выступленне было гарачае — нямнога ж яшчэ часу прайшло пасля XX з'езду. Адліга. Абкамаўцы клямілі гродзенскага пісьменніка Аляксея Карпюка, скардзіліся на яго нам, у прыватнасці, мне, аднаму з кіраўнікоў Саюза:

"Прачысціце вы яму мазгі!" Такая пераадрасоўка мне асабіста падабалася: дэмакратычна! Карпюка не любіў Броўка, іншыя старэйшыя. Мне Карпюк падабаўся — яго прапановы на нашых пленумах, сходах сумбурныя, але смелыя: казаў чалавек пра тое, што балела і яму, і шмат каму яшчэ, толькі тыя не адважваліся гаварыць з трыбуны.

Камуніст Карпюк "ваяваў" з гродзенскімі партыйцамі. З кім

іншым распарадзіліся б лёгка: прэч з партыі! Але як выключыць вядомага партызана, камандзіра атрада, кавалера двух баявых ордэнаў? Пасля асуджэння культуры асобы! Трывалі, сціснутыя зубы, прабіралі на бюро абкама, гаркама. Ды ўрэшце знайшлі зачэпку. Хтось з архівістаў, які разбіраў нямецкія дакументы, выявіў ашчадную кніжку на імя вязня лагера Аляксея Карпюка. Дыверсант Карпюк у 1942 г. быў арыштаваны і сядзеў у беластоцкай турме і ў лагеры Штутгоф. Але хто з савецкіх палонных меў нямецкія грошы і трымаў іх на рахунку? Грошай — кот наплакаў, паўсотня марак. Але факт! Надзвычайны! Не было ў літаратуры пра вайну другога такога факта. А пытанне ўзнікала ў кожнага: за якія заслугі лагерніку давалі маркі? За даносы!

Засмучаны Аляксей Нічыпа-равіч прыехаў у Саюз пісьменнікаў. Расказаў сваю горкую эпапею. І пра грошы — тое, што я, партызанскі летапісец, не ведаў ды і не мог ведаць. А было так. Паўночна-заходнія раёны Беларускай і Гродзеншчыны немцы далучылі да Усходняй Прусіі, і жыхары гэтых раёнаў мелі нямецкае грамадзянства і зусім іншыя адносіны ўлад. Турма, лагер — агульныя, але правы савецкага і нямецкага грамадзяніна розныя. "Немцу" маглі прыслаць пасылку, грошы. Іх залічвалі на асабовы рахунак вязня: за добрыя паводзіны ён мог атрымаць нейкую суму і за яе купіць сабе хлеба, якога давалі так мала, тытуню, цыгарэт... Грошы Аляксею прыслаў бацька. І яны засталіся на кніжцы, пакарыстацца імі вязень не здолеў, бо прыкладных паводзін не паказаў, а праз паўгода з лагера ўцёк — у партызаны, дзе ў пачатку 1944 года стаў камандзірам атрада.

Сюзэт! Я паверыў Аляксею. І загарэўся напісаць. Але ж трэба праверыць! Магло быць такое? Пазваніў старшыні КДБ Пятрову.

— Было такое, Васіль Іванавіч? Генерал здзівіўся:

— Першы раз чую. Сумняваюся. Але вы заінтрыгавалі мяне. Даручу маім хлопцам праверыць.

Пазваніў няхутка.

— Што некаторыя беларусы і палякі на Гродзеншчыне, Беларускай мелі статус немцаў — гэта праўда. І што былі ашчадныя кніжкі на вязняў... немцы акуратныя да сваіх, спаліць маглі чалавека, але дакумент захоўвалі.

— Значыцца, Карпюк не маніў?

— Думаю, сказаў праўду.

Я параіўся з Броўкам: а што, калі мы напішам Машэраву? Лёс пісьменніка. Трэба дапамагчы!

Пятро Усцінавіч узлаваўся.

— Ліберал вы, Іван Пятровіч. І ў любую казку верыце. Вы паслухайце, што ён гародзіць, ваш Карпюк...

— Партызан.

— Партызаны — камуністы. І галовы мелі.

Расказаў Макаёнку. Андрэй:

— Абавязкова напішы!

— Так, ты думаеш, проста. На бюро запрасіў Броўку, а ён не церпіць Карпюка. І мне можа даць пад зад: не лезь раней бацькі наперад.

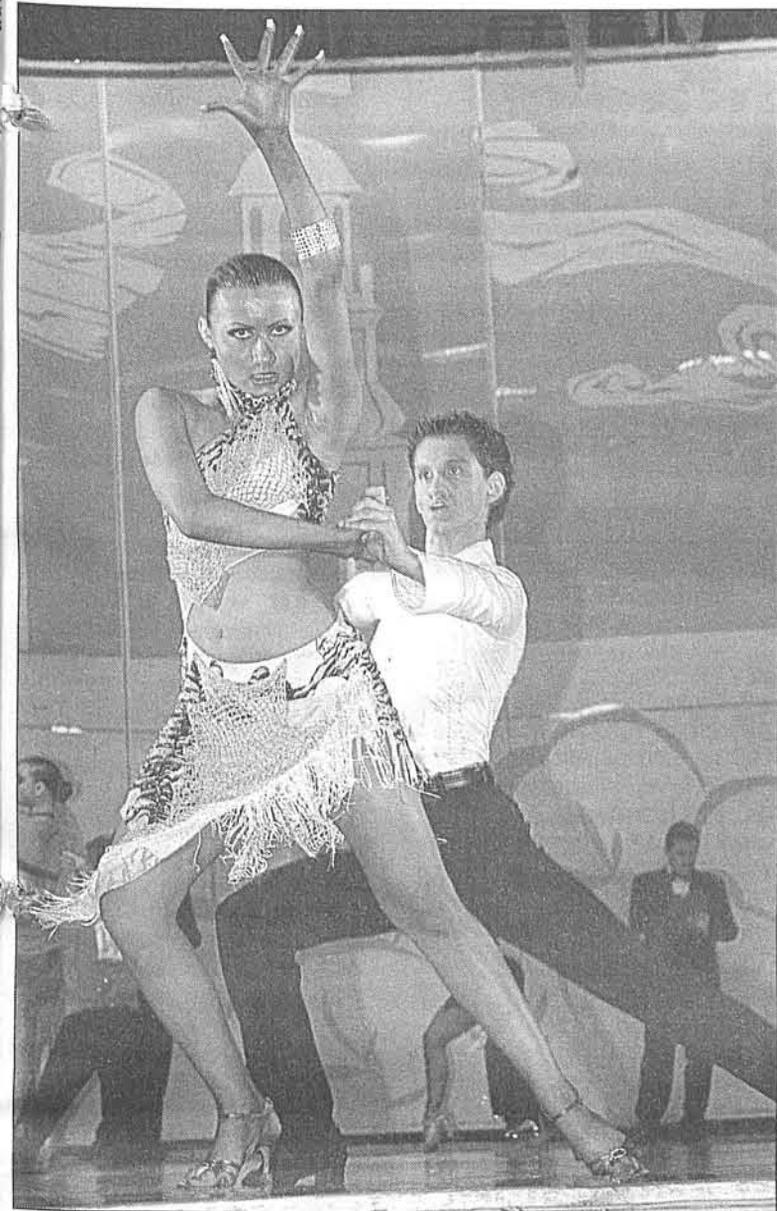
— Хадзем да Пілатовіча.

Пілатовіч займаў тады пасаду сакратара па прапагандзе. Выслухаў уважліва. Нічога не паабяцаў. Але я пазваніў Карпюку, каб напісаў агульнае. Тымдні праз два яго выклікалі на пасяджэнне бюро ЦК. Паслухалі.

— Працяг будзе.

конкурсы

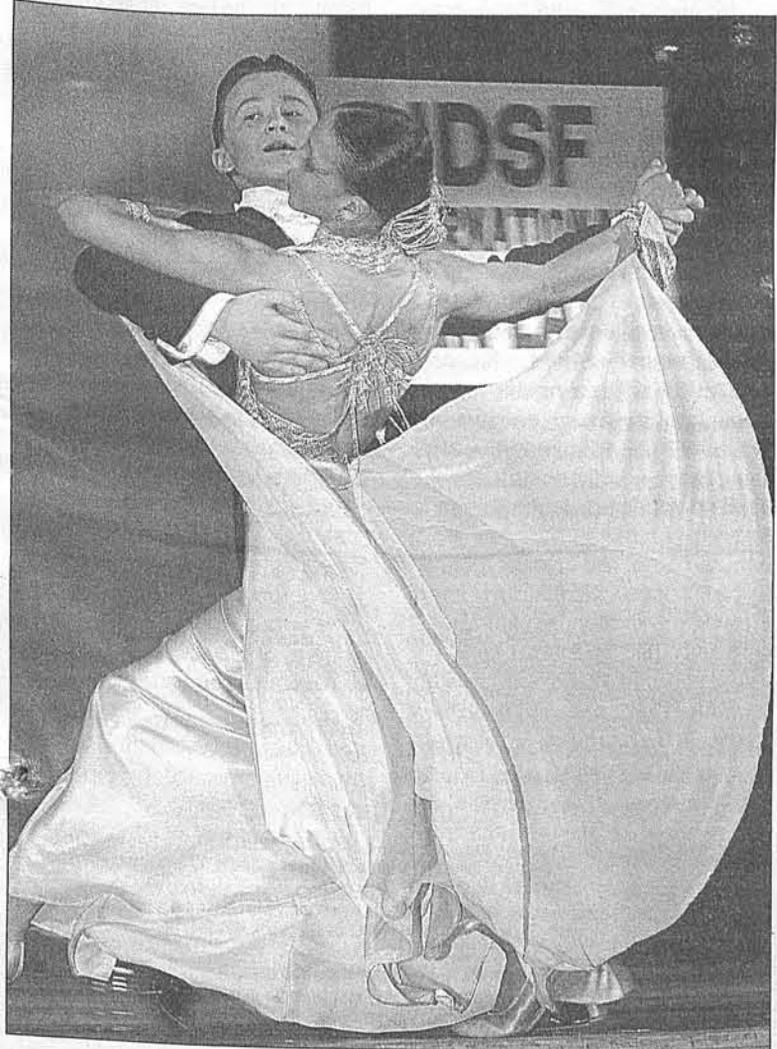
дэбют

У рытме прыгажосці

Гала-канцэрт на сцэне культурна-дзелавага цэнтра ААТ "KIM" завяршыўся ў Віцебску міжнародны конкурс па спартыўных бальных танцах "Віцебская сняжынка-2004".

НА ЗДЫМКАХ: фрагменты гала-канцэрта конкурсу. Фота Аляксандра ХІТРОВА, БелТА.

Галіна ДЗМІТРУК
САЛДАТ

Халодна камень
спрамяніў тугу –
балючы смутак
па забытым краю.
І сэрца прастагнала:
"Не магу!
Даруй мне, свет!
Даруй мне... паміраю..."

А небасхіл пярэчыў: "Пачакай,
не адыходзь... запомні,
што навокал..."

...І ты глядзеў
на выпалены край.
О, як балюча...
не адвесці вочы...

Ты разумей: не вернецца назад
Бацькоўскі двор
і ліпа каля хаты.
З вачэй бяда цягнула вадаспад,
Але трывай...
належна так салдату.

А сэрца раздзіраў пякучы боль.
І помста ў ім, і нелюдзі,
і людзі.
І тая непазбытая любоў,
Якая стогнам
быццам душыць грудзі...

...І ён пайшоў.
Не мог больш пазіраць
на косці роднай,
спалёнай хаты.
Ён не дазволіў сэрцу паміраць.
Каб помсціць,
каб застацца жыць...
салдатам...

Я патраплю ў палон небасхлу,
пакідаючы ў ім свае вочы.
А ў вачах – каміны і магілы...
Груганы за вачмі маймі
сочаць...

Ўсе загінулі, ўсе пагарэлі...
Там самотна і цёмна, як ноччу.
Іх гайдаюць аблокаў арэлі.
Груганы за аблокамі сочаць...

Лёс! Чаму не дазволіў
застацца,
поруч з сонцам
і зорамі крочыць?
...Рэжа сэрца мне крык
немаўляці...
Груганы за пакутамі сочаць...

Цішыня – нібы гімн
паняверцы.
Цішыня гэтых вёсак
не збочыць.
Груганы ж захаваны
ад смерці –
Груганы за магіламі сочаць...

ЗІМОВЫ СОН

Ты незаўважна
падкралася у сне,
Ціхае шчасце маё.
Вызваліў быццам дарогу вясне
Добразычлівы анёл.

Я і не ведала, спала сабе...
Побач гарэла святло.
Ён нечакана да ложка падбег
І прытуліўся без слоў...

Мы ўзрывалі удвух цішыню
Крыламі сонечных мар.
Шчасна ўдыхалі
нябёс чысціню,
Зоркі прымаючы ў дар...

...Раніцай ты адляціш
у нябыт,
Ціхае шчасце маё.
Толькі на шыбе
карункаў блакіт –
След, што пакінуў анёл...

УСПАМІНЫ

Ціхутка сняжынка
на веснічкі ўпала...

Юнацтва узгадала...
Цябе узгадала...
Ужо колькі разоў
гэту сцежку таптала?!
Вясну узгадала,
спатканне ўзгадала...
Як ночы адной
на дваіх было мала!
Нябёсы ўзгадала
і крылы ўзгадала...
Каханне тваё, як магла,
ратавала.
Надзеі ўзгадала.
Малітвы ўзгадала.
У памяці зноўку –
абрысы вакзала...
Чакала...
Насупраць заваям чакала...
А потым да рання сядзела,
не спала.
Пакуты ўзгадала.
Пустэчку ўзгадала.
На стол фотаздымак
пажоўклы паклала...
Я шчасце ўзгадала...
кароткае, ціхае,
кволае шчасце ўзгадала...

**ЗУСІМ НЕ ЖАХЛІВЫ
СОН ПРА СМЕРЦЬ...**

Яны былі падобны на аблок,
Калі глядзела на зямлю
з нябёсаў, –
Галовы дрэваў,
нізкіх і высокіх,
Як процыма спеваў,
безліч дзіўных лёсаў...

І кожны спеў
па-свойму самабытны,
І кожны з лёсаў
стукае ў акно...
Ды павуцінне голля
дрэў блакітных
Мне зноў і зноў
нагадвае адно...

уражанні

Палескі шарм Вальжыны Цярэшчанкі

Было тое больш дзесяці гадоў назад. Я па нейкіх патрэбах зайшоў у Дом літаратара і быў зачараваны мілагучнай мелодыяй-спевам. Службойцы Саюза беларускіх пісьменнікаў патлумачылі, што вечарам тут адбудзецца канцэрт аўтарскай песні і пайздэльнічаць у ім прыехала спявачка з Гомеля Вальжына Цярэшчанка. Дык вось менавіта яна ці то распявала голас, ці проста душа раскрылілася і залучала спевам...

На жаль, я не здолеў трапіць на тое выступленне. Засталося шкадаванне. А ў душу ненарокам асеў і час ад часу нагадваў прасябе пачуты спеў. І вось напярэдадні Новага, 2004, года даведваюся, што ў Мінск з канцэртм прыезджа легенда беларускай бардаўскай песні Вальжына Цярэшчанка.

Канцэрт адбыўся ў Рэспубліканскім палацы ветэранаў. Ладзіў яго нястомны прапагандыст сучаснай беларускай музыкі, шоу-бізнесмен Віталь Супрановіч. Беларускія маладзёжныя рок-, этна- і фолкгурты і выканаўцы на нашых вачах імкліва набіраюць папулярнасць, і трапіць на большасць зладжаных спадаром Супрановічам канцэртаў становіцца праблематычным.

Да людзей Вальжына выйшла ў незвычайным для такіх імпрэз убранні. Бо спявачак можна падзяліць "па іміджу" на дзве катэгорыі: адны выходзяць на публіку ў шыкоўных шатах-уборах, а іншыя, наадварот, у простых, часамі нават падраных і палапленых джынсах. Вальжына была апраунта пад беларускую Папялушку – у штоніках, світэры і камізэльцы. А на нагах – грубай работы чаравікі...

Але ў голасе, у словах не адчувалася і каліва паказнога, штучнага, няшчырага. Паведаміла пра свой перапынак, пра тое,

што час не быў патрачаны марна – яна стала маці дваіх дзяцей, а яшчэ, як настаўніца музыкі і спеваў у Гомельскай гімназіі імя І.Мележа, выхавала дзіцячы спеўны гурт "Амялушкі", які здабыў не адну ўзнагароду і прэмію на розных прэстыжных конкурсах і фестывалях.

Усё гэта, пагодзімся, нямала для апраўдання свайго чалавечага і грамадзянскага прызначэння на зямлі, бо рэалізоўваюцца не толькі ва ўласнай творчасці. Аднак з другога, і не менш важнага, боку: сапраўдны талент – з'ява рэдкая, і даецца ён людзям ад Бога. То ці не грэх глуміць дар Божы?..

Ды не зглуміла яго Вальжына Цярэшчанка. Бо дзесяць пражытых гадоў не былі ізалюванымі ад мастацтва і творчасці, а ахвярна пакладзенымі на выхаванне творчай змены. Не толькі ў "Амялушках" рэалізаванымі: Вальжыніны гадаванцы, ужо дарослыя людзі, працуюць у музычных установах, прапагандуюць са сцэны беларускае слова і песню. Ставячы іх "на крыло", Вальжына і сябе захоўвала ў прафесійнай форме, у чым прысутныя адразу ж пераканаліся.

Артыстку нельга зблытаць з некім іншым, бо яна творчая індывідуальнасць, асоба.

На адным дыханні ўспрымаўся слухачамі канцэрт Вальжыны

Цярэшчанкі, які цалкам пацвердзіў словы журналіста Вітаўта Мартыненкі:

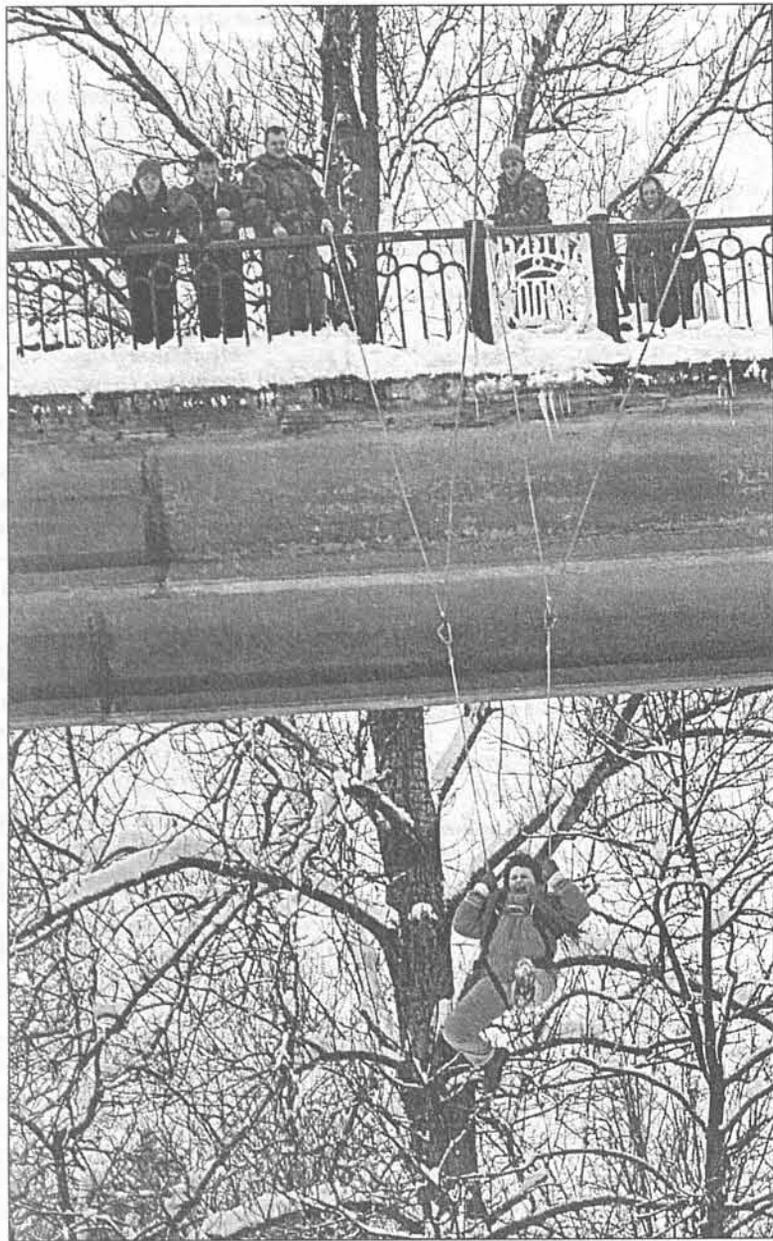
"Вальжыну нельга назваць проста спявачкай. У яе душы зашмат творчасці. Яна не можа, як халодны прафесіянал, падганяць свае песні пад папулярны шлягер. Яе голасам спявае душа, мо таму ў рэпертуары амаль выключна ўласныя песні.

Паэтычны талент дазваляе Вальжыне вельмі тонка адчуваць мелодыю "чужых" твораў. Песні Цярэшчанкі на вершы У.Караткевіча, Я.Чачота, У.Жылкі, А.Гаруна, Янкі Купалы па-новаму адкрываюць нам знаёмыя радкі дыямантаў беларускай класічнай паэзіі".

У час канцэрта для мяне асабіста адбылося яшчэ адно адкрыццё. Удзел у вечарыне прымаў Зміцер Вінаградаў – паглядны тварам і станам малады хлопец, шляхетна-інтэлігентны ўсім сваім вобразам-выглядам. Зміцер валодае бясспрэчна прыгожым голасам. Вось вам і нараджэнне новага беларускага дуэта, якіх у нас можна пералічыць па пальцах. А цалкам беларускамоўных увогуле няма. Тут, такім чынам, своеасабліва "ідылія", калі карыстацца назвай вядомай п'есы Дуніна-Марцінкевіча. Пры ўмове, што выканаўцы гарманічна ў прамым і пераносным сэнсе слова спяюцца – поспех, мяркую, можа быць бясспрэчным, нават незвычайным...

Свята атрымалася выключнае. Даўно не было такога цэласнага па рэпертуару і стылю беларускага бардаўскага канцэрта і кампакт-дыска, дзе ўсё на ўзроўні высокага і шчырага майстэрства. І сапраўды ўслед за Вальжынай хочацца ад усяго сэрца падзякаваць усім, хто спрычыніўся да гэтага свята.

экстрым

Прага палёту

Фота БелТА.

Незвычайную карціну магі назіраць віцябляне і госці абласнога цэнтра. Каля гарадской ратушы на мосце 1000-годдзя Віцебска храбрыя юнакі з мясцовай фірмы "Ніка-Тур" наладзілі скачкі з вышыні 20 метраў, якія называюць экстрэмальным турызмам. Жадаючых выпрабаваць сваю храбрасць і атрымаць востры адчуванні ў горадзе не так ужо і мала. **НА ЗДЫМКАХ:** скачкі з вышыні 20 метраў у Віцебску; віцяблянка Таццяна ДРОЗД пасля паспяховага скачка. Аляксандр ХІПРОЎ.

Адказы на крыжаванку, змешчаную ў № 4-5

ПА ГАРЫЗАНТАЛІ. 1. Мэтазгоднасць. 5. Далонь. 6. Дробязь. 7. Духмянасць. 9. Дзель. 11. Выразнасць. 14. Чаройнасць. 16. Жаль. 17. Зручнасць. 19. Каваль. 20. Баль. 21. Чуласць. 22. Трэль. 23. Кнэль. 24. Сарамлівасць. 27. Сціпласць. 28. Тэкстыль. 29. Рунь. 30. Павець.

ПА ВЕРТЫКАЛІ. 1. Маладосць. 2. Тыдзень. 3. Сугучнасць. 4. Тоеснасць. 8. Масць. 10. Разнастайнасць. 12. Дваістнасць. 13. Панураць. 15. Танарлівасць. 18. Штучнасць. 25. Стыль. 26. Гаць.

радыёэфір: www.tvr.by

Слухайце Беларускае радыё

* **Першы нацыянальны канал Беларускага радыё** выходзіць на частотах: 1075, 49, 4,21 м або 279 кГц, 6115 кГц і 71,33 МГц; у FM-дыяпазоне: Мінск — 106,2 МГц, Брэст — 100,0 МГц, Віцебск — 100,5 МГц, Гомель — 105,1 МГц, Гродна — 95,7 МГц, Магілёў — 105,9 МГц; а таксама на хвалях, якія трансліруюцца перадатчыкамі і радыёвузламі абласцей.

Магчымасці перадаючых прыстасаванняў забяспечваюць устойлівы прыём праграм не толькі на ўсёй тэрыторыі Беларусі, але і ў прыгранічных раёнах Польшчы, Літвы і Латвіі.

* З 15 чэрвеня 1998 года Беларускае радыё пачало **рэтрансліраваць перадачы на рэгіёны Расійскай Федэрацыі**. Голас Беларусі ў Расіі можна пачуць штодзённа з 7.00 да 9.00 на хвалях 256,4 і 25,08 м (1170 і 11960 кГц), з 12.00 да 13.00 на хвалях 256,4 і 25,8 м (1170 і 11960 кГц), з 18.00 да 20.00 на хвалях 256,4 м (1170 кГц), 42,2 м (7105 кГц).

* **Голас Беларусі ва Украіне** гучыць штодзённа (6.00–1.00) на хвалі 49,3 м (6080 кГц).

"Мая краіна — Беларусь". Гэта не толькі папулярны слоган цяперашняга сезона. Такую задачу ставяць перад сабой аўтары праграм, вядучыя і журналісты. Сёння яны працуюць над будучымі праектамі.

Беларускае радыё,
вул. Чырвоная, 4, Мінск,
220807, Рэспубліка Беларусь.
Тэл.: 239-58-10.
Факс: 284-85-74.
E-mail: radio1@tvr.by

* **Перадачы радыёстанцыі "Беларусь"** гучаць штодзённа: з 4.00 да 6.00 па мясцовым часе (1.00–3.00 па Грынвічу) на частотах 5970 і 7210 кГц;

з 22.00 да 0.00 па мясцовым часе (19.00–21.00 па Грынвічу) на частотах 1170, 7105 і 7210 кГц.

Беларускае радыё,
радыёстанцыя "Беларусь",
вул. Чырвоная, 4, 220807,
Мінск, Рэспубліка Беларусь.

захавай традыцыю

СМАЧНА ЕСЦІ!

Стравы на Дзяды і Масленіцу

Перад Масленіцай, якая сёлета прыпадае на тыдзень з 16 па 23 лютага, у суботу спраўляюць Масляныя Дзяды (рэгіянальныя назвы — Мясоедныя, Стрэчанскія, Постаўя — гэта значыць, перад Вялікім постам). На Палессі дзядоў (памерлых мужчын свайго роду) памінаюць у пятніцу, а баб (жанчын) — у суботу. Паколькі гэта яшчэ Мясоед, то стравы скаромныя: куццю запраўляюць салам або маслам, на стол падаюць каўбасу мясную, сальцісон, вараць халадзец, пякуюць бліны. У тых рэгіёнах, дзе асноўнай памінальнай стравой, акрамя куцці, з'яўляюцца клёцкі, іх вараць "з душамі" — гэта значыць з кускам сала, мяса або фаршу ў сярэдзіне. Гатуюць і маляў клёцкі.

КЛЁЦКІ МАЛЫЯ. Абіраюць бульбу, дзяржуч на дробную тарку, адціскаюць і дадаюць соль, размешваюць. У гэты час у печы варыцца ў гаршку мяса. Як гатова — качаюць і кідаюць туды маленькія клёцкі.

Рэцэпт паведамліла Лідзія Скамарошчанка з вёскі Кугоні Лепельскага раёна Віцебскай вобласці.

Першыя тры дні Масленіцы раней, калі самі малолі зерне на муку, пяклі аржаняны, аўсяныя і ячныя бліны, потым з грэчкай мукі. Елі іх з сырніцай. Белья клінковыя сыры, масла, смятана — абавязковыя на свята, іх самі ядуць і гасцей частуюць. Бліны пяклі звычайна як ахвяру продкам, але на Масленіцу яшчэ і як акт ушанавання "маладога" веснавога сонца і далучэння да яго жыватворнай моцы. ("Бліны і аладкі круглыя, як сонца, — жывіце бясконца").

СЫР КЛІНКОВЫ. У свежы тварог дадаюць кмен, соль па смаку, перамешваюць і выкладваюць у палатняны мяшчок, які называецца клінок. Падвешва-

юць яго, а пасля таго, як сыроватка сцячэ, клінок завязваюць і кладзецца пад гнёт. Праз 12 гадзін сыр гатовы. Яго яшчэ называюць "белы сыр".

Рэцэпт запісаны ў вёсцы Кармаза Старадарожскага раёна. Вядомы на ўсёй тэрыторыі Беларусі.

У чацвер пяклі бліны і аладкі, "каб цяляткі былі гладкі", гатавалі мясныя стравы. Быў звычай частаваць бабку-пупарэзніцу (пазней за бабуку клікалі тую пажылую жанчыну, якая першая купала дзіця). Галіна Пінчук 1952 года нараджэння з вёскі Уша Бярэзінскага раёна ўспамінае, што яе маці частавала акушэрку сырніцай і яечняй.

СЫРНИЦА. Асноўная абрадавая страва на Масленіцу. Пачыналі яе гатаваць яшчэ летам у Пятроўскай пост. Малако есці нельга было, яго злівалі ў вялікі цэбар. А калі скісала, адтаплялі ў печы на тварог, давалі сцячы сыроватцы, падвешваючы ў мяшках-клінках, потым трымалі пад гнёт, каб тварог быў сухім. Яго складвалі ў гліняныя

Тэл.: 239-58-30, 239-58-32, 239-58-75.

Факс: 239-58-10.

E-mail: radio-minsk@tvr.by

* Усе, хто ўсур'ез любіць музыку і літаратуру, цікавіцца гісторыяй культуры, шукайце ў эфіры каардынаты **канала "Культура"**.

Мы выходзім на сярэдніх хвалях 266,6; 4,26 і 2,91 м або 1125 кГц, 70,4 МГц і 102,9 МГц.

Дырэктар:

Кацярына Іванайна Агеева.

Тэл.: 239-58-12.

* Штодзённае эфірнае вяшчанне «Радыус-FM» складае 20 гадзін у суткі (з 6 раніцы да 2-х гадзін ночы). 20 перадатчыкаў, размешчаных па тэрыторыі ўсёй краіны, даюць магчымасць **"Радыус-FM"** ахапіць больш за 80 працэнтаў насельніцтва Беларусі. У Мінску "Радыус-FM" слухайце на частаце 103,7 МГц, у Віцебску — 105,5 МГц, у Брэсце — 103,7 МГц, у Гомелі — 100,1 МГц, у Гродне — 100,5 МГц, у Магілёве — 100,9 МГц.

"Радыус-FM", вул. Захарова, 42,
220034, Мінск,
Рэспубліка Беларусь.

Тэл.: 236-43-52.

Факс: 236-36-69.

Праграма "Радыёпарк":

www.radiopark.da.ru

вялікія гаршкі літраў на 10, пераціраючы з соллю і заліваючы тапленым каровіным маслам. Кожны пост запасы гэтага прадукту папаўняліся, а на Масленіцу сырніцу растаплялі ў печы. Елі з блінамі і бульбай. Цяпер гаспадыні робяць такую закладку позна восенню. Страва вядомая на ўсёй тэрыторыі Беларусі, часам пад назвай "сялянка".

ЯЕЧНЯ. На патэльны маці пякла сала і залівала яго ўзбітымі з соллю і мукой яйкамі.

Яшчэ Галіна ПІНЧУК ведае ад сваёй маці рэцэпт сухарыкаў, якія пячэ на Каляды і Масленіцу.

Паўлітра смятаны, 5 сталовых лыжак гавяджага тлушчу або маргарыну, трохкі цукру і мукі — колькі возьме цеста. У яго дадаюць змолатыя на мясарубку (раней змяльчалі таўкачом) скваркі, што засталіся, калі тапілі здор перад Калядамі — атрымаваецца маса, падобная на вотрубі. Цеста раскатваюць, змазваючы зверху распараным макам, перацёртым з цукрам. Наразаюць ромбікамі і пякуюць.

У пятніцу на Масляным тыдні цешча клікала зяця на бліны. А ў нядзелю былі запусты: елі толькі малочныя стравы.

БЛІНЫ КВАШАНЫЯ. Замясіць рэдкае цеста на вадзе ці сыроватцы з аржаной мукі, паставіць у цёплае месца, каб укісла. Раніцай дадаць ячменнай мукі, солі, соды, даць цесту падысці, затым пачы бліны ў печы.

Рэцэпт Евы ФІЛІПЕНІ 1926 года нараджэння з вёскі Палажэвічы Старадарожскага раёна Мінскай вобласці.

Вядучая рубрыкі **Рэгіна ГАМЗОВІЧ.**

«Голас Радзімы»

Галоўны рэдактар
Наталія САЛУК

ЗАСНАВАЛЬНІКІ:

Міністэрства замежных спраў Рэспублікі Беларусь;
Камітэт па справах рэлігій і нацыянальнасцей пры Савеце Міністраў Рэспублікі Беларусь;
Беларускае таварыства дружбы і культурнай сувязі з замежнымі краінамі;
Беларускае таварыства па сувязях з сусветнымі і рубяжом «Радзіма».

Наш адрас: 220005, Рэспубліка Беларусь, Мінск, пр. Ф. Скарыны, 44.
Тэлефоны: (+375-17) 288-11-97 (бухгалтэрыя), 288-12-80, 284-76-56, 288-17-82 (тэл./факс).
Галоўны рэдактар: 8029-6-88-17-82.

E-mail: glas_radzimy@tut.by

ЧЫТАЙЦЕ «Голас Радзімы»
ў ІНТЭРНЭЦЕ:
<http://glas.promedia.by>

Рэгістрацыйнае пасведчанне №81. Падпісны індэкс у Беларусі 63854.
Аб'ём 2 друк. аркушы. Тыраж 2 400 экз. Заказ 174. Падпісана да друку 10.2.2004 г. у 12.00.

Газета набрана і зьявілася на рэдакцыйным настольна-выдавецкім комплексе. Знакам ® пазначаны рэкламныя матэрыялы.

Адрукавана ААТ «Чырвоная зорка»
(220073, г. Мінск, 1-шы Загарадны завулак, 3).

Пазіцыі рэдакцыі і аўтараў, матэрыялы якіх друкуюцца на старонках «Голасу Радзімы», могуць не супадаць.

© «Голас Радзімы», 2004.